

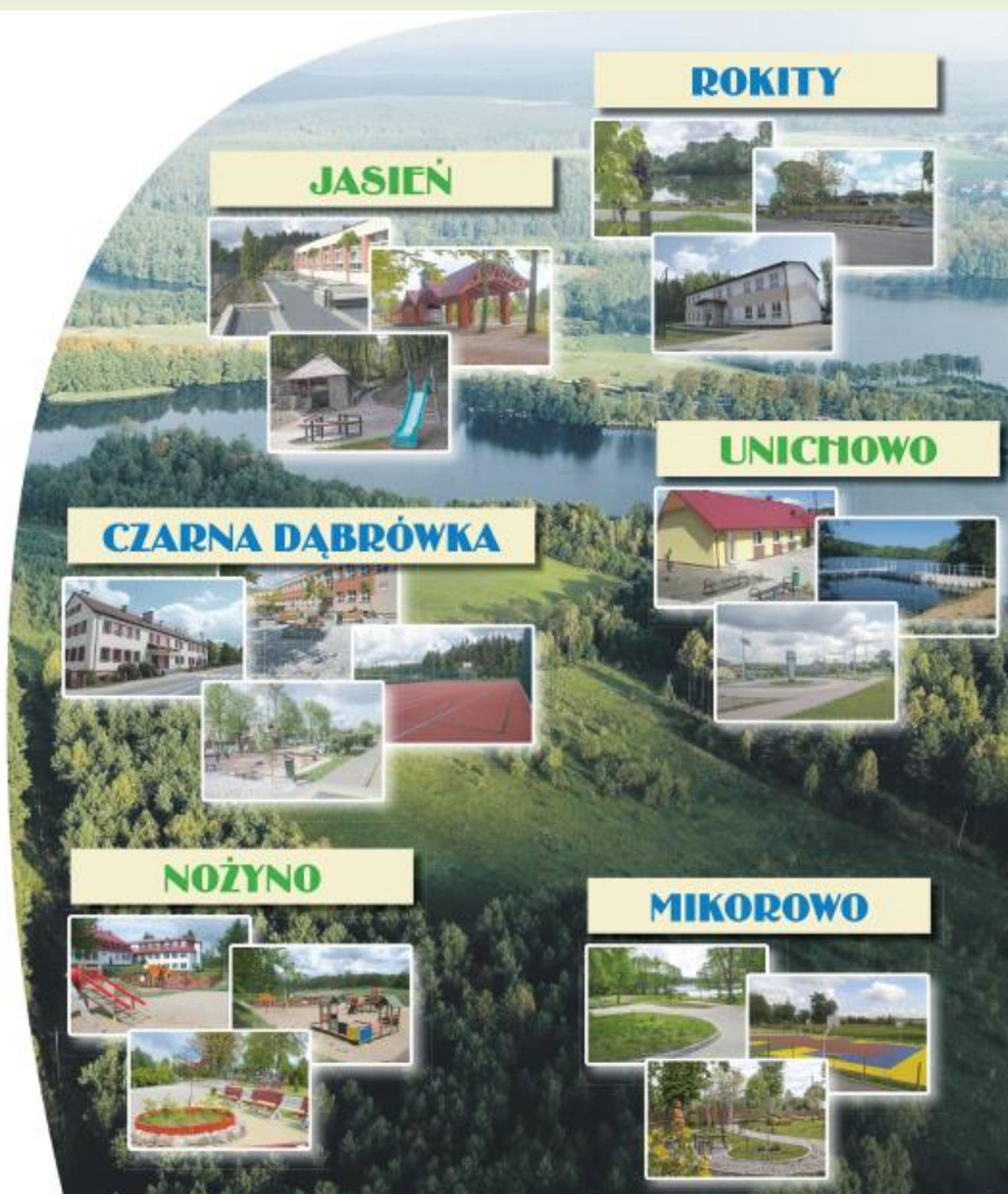
GMINA CZARNA DĄBRÓWKA

kraina lasów, jezior i rzek

Strategia Rozwoju

Gminy Czarna Dąbrówka

2015-2022

Czarna Dąbrówka

2015

Fundacja Rozwoju
Demokracji Lokalnej

1989 r.

Spis treści	
1	Wprowadzenie 3
1.1	Założenia..... 3
1.2	Proces przygotowania Strategii..... 4
1.3	Zastosowane narzędzia w procesie przygotowania Strategii..... 6
1.4	Struktura dokumentu 8
2	Diagnoza 10
2.1	Położenie i podział administracyjny 10
2.2	Obszar: <i>Kapitał ludzki i społeczny</i> 10
2.2.1	Demografia 11
2.2.2	Bezrobocie i kwestie społeczne oraz ochrona zdrowia 15
2.2.3	Oświata..... 20
2.2.4	Kultura 23
2.2.5	Działalność organizacji społecznych i pozarządowych 26
2.3	Obszar: <i>Infrastruktura</i> 29
2.3.1	Środowisko naturalne..... 29
2.3.2	Środowisko kulturowe..... 32
2.3.3	Transport 33
2.3.4	Infrastruktura sieciowa..... 35
2.3.5	Rekreacja, sport i turystyka 37
2.4	Obszar: <i>Gospodarka</i> 39
3	Analizy SWOT i wyniki analizy TOWS/SWOT 44
3.1	Obszar: <i>Kapitał ludzki i społeczny</i> 44
3.2	Obszar: <i>Infrastruktura</i> 45
3.3	Obszar: <i>Gospodarka</i> 47
4	Wizja, misja i cele Strategii..... 49
5	Strategiczne kierunki działań..... 51
6	Zgodność Strategii z innymi dokumentami planistycznymi i strategicznymi 58
6.1	Spójność z dokumentami na poziomie UE 58
6.2	Spójność z dokumentami na poziomie krajowym..... 60
6.3	Spójność z dokumentami na poziomie regionalnym..... 67
7	Wdrażanie Strategii, system monitoringu i ewaluacji..... 68

1 Wprowadzenie

1.1 Założenia

Przedstawiana właśnie **Strategia Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka na lata 2015-2022** (zwana dalej Strategią) ma posłużyć do zaadaptowania społeczności lokalnej oraz działań władz, instytucji i organizacji, a także przedsiębiorstw do zmian zachodzących w środowisku społeczno-gospodarczym i politycznym gminy oraz jej otoczeniu w taki sposób, aby zapewnić wspomnianej społeczności stały rozwój. Ów stały rozwój powinien być oparty o wykorzystanie dobrze rozpoznanych potencjałów wewnętrznych, zwalczanie słabości i deficytów z wykorzystaniem szans oraz unikaniem zagrożeń, jakie pojawiają się w otoczeniu prawno-politycznym oraz społeczno-gospodarczym gminy.

Za przygotowanie nowego dokumentu strategicznego odpowiadała sama Gmina, która powołała zespół strategiczny, w którego posiedzeniach uczestniczyli przedstawiciele środowisk społecznych i gospodarczych Gminy oraz jako doradcy przedstawiciele Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej Oddział w Gdańsku.

Stworzenie Strategii wynikało z kilku przesłanek. Po pierwsze, horyzont czasowy poprzedniej Strategii zamyka się w 2015 r. Po drugie, nastąpiły zmiany w samej gminie i jej otoczeniu, co wymaga weryfikacji kierunków adaptacji i rozwoju. Po trzecie, nastąpił istotny postęp w metodach sporządzania strategii publicznych, w których stosuje się nowe podejścia, narzędzia i sposoby opisywania rzeczywistości oraz prognozowania przyszłości.

W przygotowaniu dokumentu i planowaniu jego wdrożenia przyjęto kilka ważnych założeń:

Po pierwsze) przyjęto, iż **strategia nie będzie przeznaczona tylko dla władz samorządowych Gminy i jej jednostek organizacyjnych, ale powinna objąć jak najszerszą grupę osób i podmiotów tak z samej Gminy, jak jej otoczenia**. Punktem wyjścia nie są zatem tylko zadania własne Gminy i działania, które są możliwe do wdrożenia przez Urząd Gminy, ale także realizowane przez inne władze, instytucje i organizacje oraz podmioty z i spoza niej.

Po drugie) przyjęto **partycypacyjny model przygotowania dokumentu**. Oznacza to, iż w procesie definiowania obszarów tematycznych, misji, wizji, celów i kierunków działań uczestniczyli nie tylko pracownicy Urzędu Gminy i konsultanci, lecz także zostali zaproszeni reprezentanci sektora edukacji, kultury, służby zdrowia, organizacji pozarządowych oraz biznesu w ramach utworzonego **Zespołu Strategicznego**. Partycypacyjny model przygotowania, a potem zarządzania Strategią wynika z wdrażania nowego modelu administracji publicznej: *współzarządzania* (w którym decyzje strategiczne są podejmowane przez administrację wspólnie z partnerami spoza administracji: II i III sektora).

Po trzecie) przyjęto, iż Strategia nie może obejmować wszystkich aspektów życia społeczno-gospodarczego Gminy. Skutkuje to rozproszeniem wizji i misji, i mnogością celów oraz działań, co spowoduje nieefektywność interwencji. Zdecydowano się na wyodrębnienie w sposób intuicyjny obszarów tematycznych, na których skoncentruje się działania.

W konsekwencji obszar tematyczny Strategii został podzielony na:

- obszar *Kapitał ludzki i społeczny*
- obszar *Infrastruktura*
- obszar *Gospodarka*

Obszar *Kapitał ludzki i społeczny* obejmuje takie zagadnienia jak demografia, migracje, bezrobocie, opiekę społeczną, edukację, sport, ochronę zdrowia, działalność organizacji społecznych i pozarządowych. Kapitał ludzki dotyczy kondycji indywidualnych osób, mieszkańców Gminy i ich bezpośrednich środowisk (w tym rodzin), zaś kapitał społeczny dotyczy przede wszystkim wymiaru instytucjonalnego oraz działania poszczególnych osób w środowisku lokalnym.

Obszar *Infrastruktura* obejmuje zasoby naturalne i środowiskowe oraz kulturowe, infrastrukturę transportu, ochrony środowiska, turystyki, dostaw energii i paliw etc.).

Obszar *Gospodarka* dotyczy działalności biznesowej na terenie Gminy, w tym liczbę i strukturę podmiotów gospodarczych, obszar ich działalności oraz przedsiębiorczość mieszkańców.

1.2 Proces przygotowania Strategii

W trakcie sporządzania dokumentu zastosowano metodę „krok po kroku”, która pozwoliła na systematyczne przechodzenie od fazy rozpoznania bieżącej sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Czarna Dąbrówka (uporządkowanej i opisanej poprzez wspomniane w podrozdziale 1.2 obszary) do części strategicznej (obejmującej wizję, misję i cele) oraz części wykonawczej.

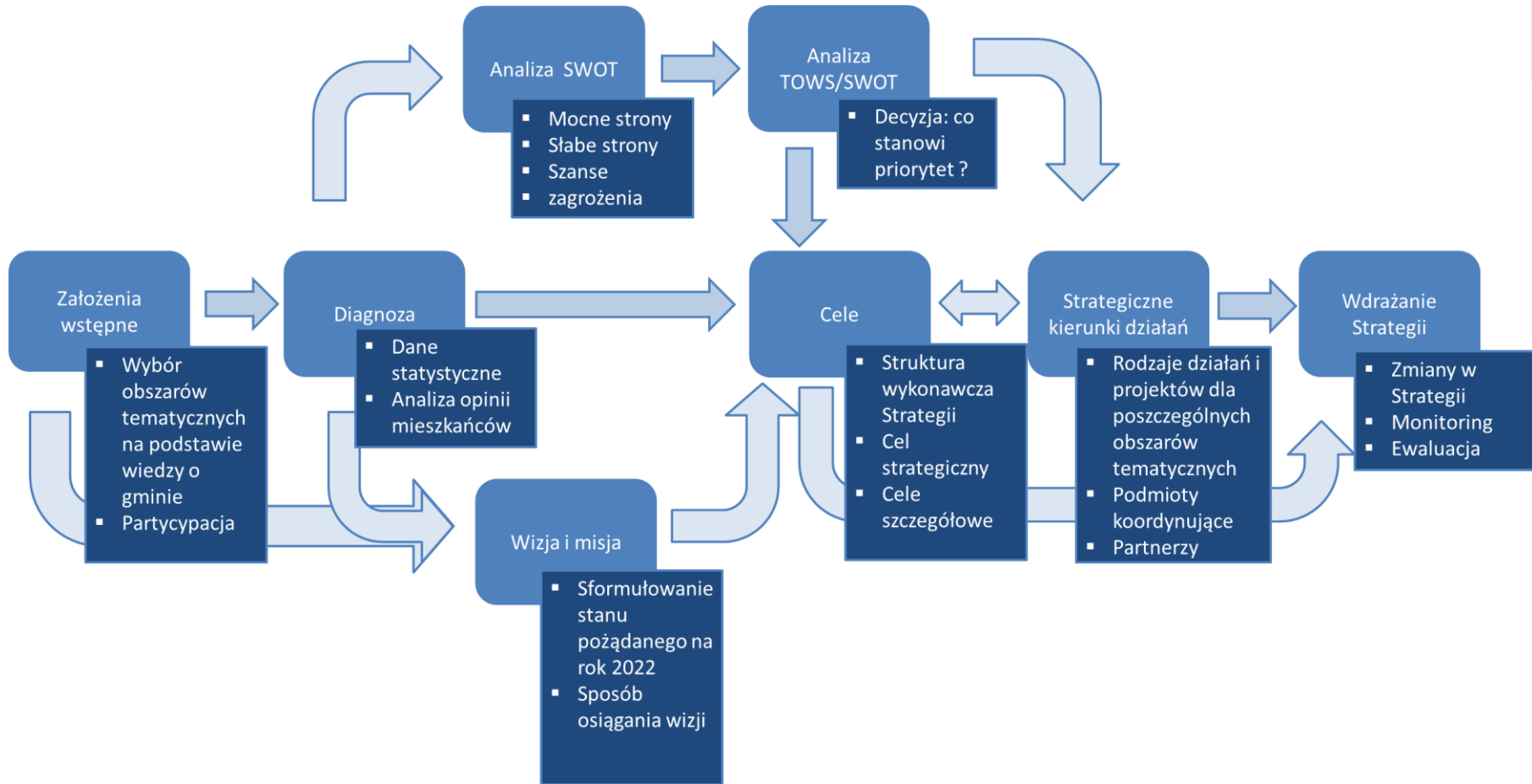
W stworzono diagnozę, przygotowaną przez **Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej Oddział w Gdańsku (FRDL) we współpracy z Urzędem Gminy**. Ponadto na warsztatach – posiedzeniach Zespołu Strategicznego przygotowano analizę SWOT, która następnie została metodą ekspercką przekształcona w analizę TOWS/SWOT (patrz podrozdział 1.3).

Następnym krokiem było wypracowanie misji i wizji oraz celów a także przygotowanie pierwszych kroków do stworzenia kierunków działań (pomocniczo poprzez wyniki analiz TOWS/SWOT i wyprowadzenia z niego zasadniczych elementów wykonawczych strategii). Dzięki temu sformułowano tezy dotyczące pożądanego stanu gminy w 2022 r. oraz sposoby osiągnięcia tego stanu.

Ostatnia faza polegała na eksperckiej analizie i opisie wpływu polityk makroregionalnych na sytuację Gminy, a także stworzeniu opisu powiązań Strategii z innymi dokumentami planistyczno-strategicznymi na poziomie UE, kraju, regionu i Gminy oraz doprecyzowany system monitoringu, ewaluacji i wdrażania Strategii (ryc. 1).

Rycina 1. Schemat przygotowania i struktura dokumentu strategicznego dla Gminy Czarna Dąbrówka.

Źródło: Opracowanie własne.

1.3 Zastosowane narzędzia w procesie przygotowania Strategii

W trakcie opracowywania dokumentu zastosowano liczne metody i narzędzia.

Ocena stanu obecnego Gminy (diagnoza) dokonana została z wykorzystaniem ujęcia retrospektywnego i terytorialnego, przy pomocy **badania desk research**. Były one prowadzone na podstawie ogólnie dostępnych danych, znajdujących się m.in. w urzędach, podległych jednostkach organizacyjnych, zawartych w obowiązujących dokumentach planistycznych, publikowanych na stronach Banku Danych Lokalnych GUS. Analiza zaprezentowana została w dwóch ujęciach:

- **retrospektywnym**, poprzez przedstawienie dynamiki zjawisk społeczno-gospodarczych w ujęciu czasowym w przeszłości, obejmującej dziesięcioletni okres (lata 2003/4-2013/14), co umożliwiło określenie trendów (pozytywnych, negatywnych) w badaniu danego zjawiska,
- **terytorialnym**, poprzez przedstawienie wybranych zjawisk społeczno-gospodarczych w Gminie w porównaniu z danymi dla Polski, Województwa Pomorskiego oraz Gminy Bytowskiego. Taka prezentacja pokazuje, czy dane zjawisko lub jego stan, pokazywane w ujęciu liczbowym jest pozytywne, czy negatywne i jakie jest jego nasilenie.

Diagnoza została uzupełniona i zweryfikowana przez wyniki **badania ilościowych**. Wśród mieszkańców Gminy zostały rozdane ankiety papierowe (PAPI) w liczbie 400 egzemplarzy (co stanowi, iż liczba ankiet była skierowana do niemal 7 % liczby mieszkańców Gminy). Wypełniono 283 ankiety, czyli 45 % przygotowanych formularzy, przez niemal 3 % wszystkich mieszkańców. Jeśli pominiemy mieszkańców poniżej 18 roku życia (1 359 osób), to ankietę wypełniło 4 % liczby społeczności lokalnej. Daje to już pewną podstawę do wnioskowania na temat opinii mieszkańców. Poziom ufności wyników wynosi 91 %, zaś błąd maksymalny przy próbie wynosi 6 %. Oznacza to, iż błąd w szacowaniu faktycznej opinii mieszkańców na podstawie liczby odpowiedzi dla każdej kategorii wynosi +/- 6 %. Na przykład, jeśli 100 osób wyraziło pozytywną opinię na konkretny temat (co stanowiło 30 % respondentów, oznacza to, iż gdybyśmy zapytali wszystkich mieszkańców, taką samą odpowiedź uzyskalibyśmy od 24 % - 36 % mieszkańców).

Badanie dotyczyło jakości życia w Gminie, między innymi w zakresie infrastruktury publicznej, czystości, bezpieczeństwa, pracy, komunikacji, zdrowia, edukacji, kultury, postrzegania Gminy przez przyjezdnych etc.

Na potrzeby zdefiniowania potencjałów i deficytów rozwojowych oraz szans i zagrożeń, płynących z otoczenia społeczno-ekonomicznego i prawno-politycznego Gminy została wypracowana **analiza SWOT**.

SWOT należy do technik analitycznych, służących do porządkowania informacji. Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanych informacji o danej organizacji lub sektorze, obszarze (w przypadku Strategii) na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- **S** (od ang. *Strengths*) – mocne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę na obszarze Gminy, zależny od czynników wewnętrznych,
- **W** (od ang. *Weaknesses*) – słabe strony: wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę zasobów Gminy w ramach czynników wewnętrznych,

- **O** (od ang. *Opportunities*) – szanse: wszystko to, co stwarza dla Gminy szansę korzystnej zmiany w czynnikach, leżących poza nią: na poziomie UE, kraju i regionu,

- **T** (od ang. *Threats*) – zagrożenia: wszystko to, co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej, w ramach wspomnianych czynników.

Informacja, która nie może być poprawnie zakwalifikowana do żadnej z wymienionych grup, jest w dalszej analizie pomijana, jako nieistotna. Hasła i stwierdzenia posegregowane według opisanych kryteriów na cztery grupy, są następnie zapisywane w czterodzielnej macierzy (tabeli), w której lewa połowa zawiera dwie kategorie czynników pozytywnych, a prawa – dwie kategorie czynników negatywnych. Ponadto górną część zajmują czynniki wewnętrzne, zaś dół tabeli czynniki zewnętrzne (otoczenia).

Z analizy SWOT wyprowadzić można **analizę TOWS/SWOT**. Służy ona do przełożenia zapisów z analizy SWOT na konkretne działania lub kierunki działań, które przekładają się na uporządkowane wizje, misje i cele zapisane w strategii. TOWS, jest to metoda analizy strategicznej służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza TOWS polega na zderzeniu ze sobą szans i zagrożeń z mocnymi i słabymi stronami danej organizacji, instytucji lub obszaru. Pozwala ona na określenie jej pozycji strategicznej.

Wyróżnia się cztery modelowe sytuacje strategiczne w zależności od przewagi danej grupy czynników (pozytywnych lub negatywnych) w otoczeniu i wewnątrz instytucji, organizacji lub obszaru oraz cztery modelowe typy strategii odpowiadające tym sytuacjom:

Sytuacja SO – strategia maxi-maxi (defensywna) sytuacja dotyczy obszaru, wewnątrz którego przeważają mocne strony, w otoczeniu zaś – szanse. Takiej sytuacji odpowiada silna ekspansja i zdywersyfikowany rozwój.

Sytuacja WO – strategia mini-maxi (konkurencyjna), która ma przewagę słabych stron, ale sprzyja jej układ warunków zewnętrznych. Strategia powinna wtedy polegać na wykorzystaniu tychże szans przy jednoczesnym zwalczaniu i osłabianiu czynników słabych stron wewnątrz organizacji i obszaru.

Sytuacja ST – strategia maxi-mini (konserwatywna) to sytuacja, w której źródłem trudności rozwojowych jest niekorzystny układ warunków zewnętrznych (przewaga zagrożeń). Obszar może temu przeciwstawić duży potencjał wewnętrzny i próbować przewycięzać zagrożenia wykorzystując do maksimum swoje mocne strony.

Sytuacja WT – strategia mini-mini (defensywna): obszar w takiej sytuacji ma niewielkie szanse na szybki, dynamiczny rozwój. Instytucja lub obszar działają w nieprzychylnym otoczeniu, a jej potencjał wewnętrzny jest niewielki.

W formułowaniu celów zastosowano **modele logiczne**. Model logiczny pozwolił na rozstrzygnięcie, czy zapisy w Strategii są wewnętrznie spójne, czy cele i kierunki działań są zgodne z diagnozą/z potrzebami, czy cele i kierunki działań nie nachodzą na siebie, czy wzajemnie się uzupełniają, czy zachodzi zjawisko synergii między kierunkami.

Modele stanowią formę wizualnej prezentacji (za pomocą grafów) powiązań przyczynowo skutkowych logiki interwencji publicznej na poziomie poszczególnych celów oraz priorytetów i kierunków działań. Zasadniczą zaletą zbudowania modelu logicznego jest:

możliwość badania i oceny siły między poszczególnymi poziomami diagnozy, konstruowania celów oraz formułowania powiązań między nimi, a kierunkami działań.

W trakcie formułowania kierunków działań zastosowano także metodę analizy **5 sił Portera**, potrzebną do sformułowania listy partnerów, interesariuszy i aktorów Strategii. Analiza ta opiera się na opisie pięciu czynników:

- dostawcy – w przypadku Gminy Czarna Dąbrówka będzie to analiza, czy istnieje grupa interesariuszy, którzy wnoszą coś do niego (zasoby finansowe, wiedzę, doświadczenie, czyli czy istnieje lista możliwych stałych współpracowników i partnerów, którzy wspierają społeczno-ekonomiczny i ekologiczny rozwój Gminy),
- potencjalni wchodzący – czy istnieje możliwość pojawienia się konkurencji dla Gminy, innymi słowy, jaki jest koszt powołania obszaru o podobnych parametrach, które spełniają podobne funkcje i które mogą prowadzić bardziej konkurencyjną działalność,
- konkurenci – pytanie o to, czy istnieją już konkurenci dla Gminy w zwiększaniu zasobów wewnętrznych i w walce o zasoby zewnętrzne?
- substytuty – czy można działalność Gminy zastąpić innymi formami działań, które przyniosą taki sam rezultat?
- odbiorcy – analiza, jak wygląda siła przetargowa potencjalnych odbiorców „produktów” i usług, wytwarzanych na terenie Gminy, kim są potencjalni odbiorcy i czy są tożsami z partnerami?

1.4 Struktura dokumentu

Struktura wewnętrzna dokumentu odpowiada procesowi jego przygotowania.

Po niniejszym rozdziale, obejmującym wprowadzenie dotyczące założeń i metod zastosowanych w przygotowaniu Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka na lata 2015-2022, została zamieszczona diagnoza obszaru wspomnianej gminy: czyli opis aktualnej jego kondycji w sferach obszaru kapitału ludzkiego i społecznego, infrastruktury oraz obszaru gospodarczego.

W rozdziale drugim dokonano podsumowania diagnozy oraz przedstawiono analizy SWOT dla wymienionych obszarów. Przedstawiono także wyniki analizy TOWS/SWOT: wskazano w niej, na które czynniki należy w pierwszej kolejności zwrócić uwagę w formułowaniu celów i strategicznych kierunkach działań.

Rozdział trzeci został poświęcony wyzwaniom, jakie zostały postawione przed Gminą Czarna Dąbrówka w trakcie realizacji nowej strategii w zestawieniu z wizjami i sposobami wdrażaniem polityk przestrzennych i makro-ekonomicznych i -społecznych na poziomie UE, Polski i Województwa Pomorskiego.

Część czwarta Strategii obejmuje kwestie wizji i misji Gminy: punkt dojścia, który będzie charakteryzował ją w 2022 r., a także cel strategiczny oraz cele operacyjne, a także strukturę wykonawczą Strategii.

Kolejna, piąta część obejmuje kwestie wykonawcze - zawiera w sobie listę działań przypisanych do poszczególnych celów operacyjnych i priorytetów. Dla każdego

z kierunków określono także podmioty i instytucje wdrażające lub koordynujące przedsięwzięcia w ramach danego kierunku oraz potencjalnych partnerów/interesariuszy.

W rozdziale szóstym zamieszczono matryce przystawalności, które ilustrują powiązania Strategii z dokumentami planistycznymi na poziomie UE, Polski i Województwa Pomorskiego oraz Powiatu Bytowskiego. Pozwala to na szybką weryfikację, które z celów oraz poszczególnych działań wpisują się w dokumenty, takie jak Strategia 2020 na poziomie europejskim, Koncepcja Zagospodarowania Przestrzennego Kraju 2030 i Polska 2030 oraz strategie sektorowe na poziomie kraju, czy też Strategia Pomorskie 2020.

Ostatni rozdział poświęcony został mechanizmom wdrażania Strategii, w których mocno akcentuje się partycypację społeczną oraz system monitoringu i ewaluacji.

Wprowadzenie

2 Diagnoza

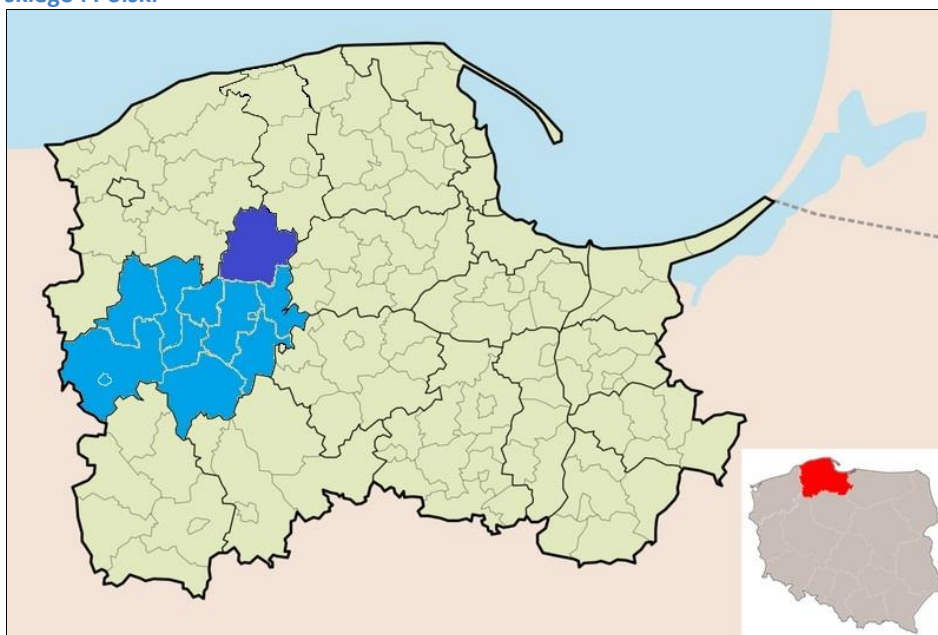
2.1 Położenie i podział administracyjny

Gmina Czarna Dąbrówka to druga co do wielkości gmina wiejska w Powiecie Bytowskim (298 km²), położona w skrajnej, północno-wschodniej jego części, na pograniczu Pojezierza Kaszubskiego i Wysoczyzny Polanowskiej (ryc. 2). Gmina stanowi 13,6 % powierzchni powiatu.

Podział administracyjny obejmuje 22 sołectwa: Bochowo, Bochówek, Czarna Dąbrówka, Jasień, Jerzkowice, Karwno, Kartkowo, Kleszczyniec, Kłosa, Kotuszewo, Kozy, Mikorowo, Mydlita, Nożyno, Nożynko, Otnoga, Podkomorzyce, Rokiciny, Rokitki, Rokity, Unichowo, Wargowo.

Gmina graniczy z gminami: Borzytuchom, Bytów, Parchowo (Powiat Bytowski), Potęgowo (Powiat Słupski), Cewice (Powiat Lęborski), Dębica Kaszubska oraz Sierakowice (Powiat Kartuski).

Rycina 2 Położenie Gminy Czarna Dąbrówka na tle Powiatu Bytowskiego, Województwa Pomorskiego i Polski

Źródło: Opracowanie własne

2.2 Obszar: Kapitał ludzki i społeczny

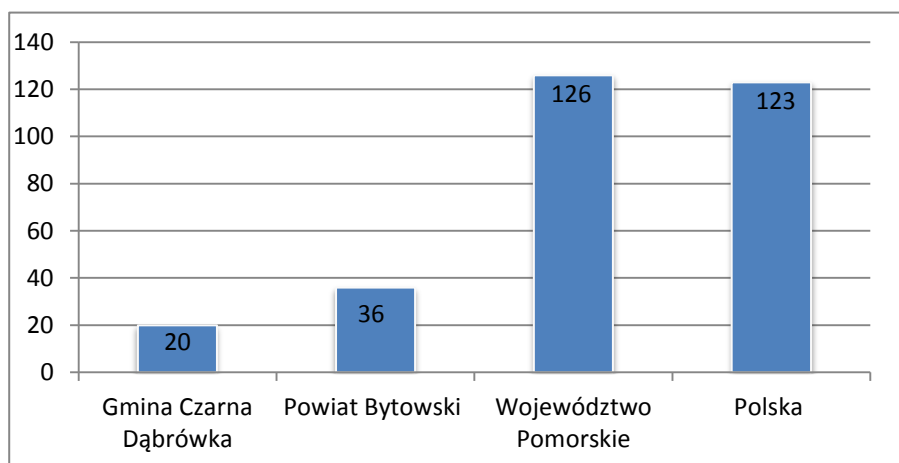
Obszar Kapitał ludzki i społeczny obejmuje takie zagadnienia jak demografia, migracje, bezrobocie, opiekę społeczną, edukację, sport, ochronę zdrowia, działalność organizacji społecznych i pozarządowych. Kapitał ludzki dotyczy kondycji indywidualnych osób, mieszkańców Gminy i ich bezpośrednich środowisk (w tym rodzin), zaś kapitał społeczny dotyczy przede wszystkim wymiaru instytucjonalnego oraz działania poszczególnych osób w środowisku lokalnym.

2.2.1 Demografia

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), w Gminie Czarna Dąbrówka pod koniec 2014 r. zamieszkiwały **5 833 osoby** (uwzględniając faktyczne miejsce pobytu, a nie meldunku). Stanowi to 7,4 % mieszkańców Powiatu Bytowskiego i 0,4 % wszystkich mieszkańców Województwa Pomorskiego. Biorąc pod uwagę relację liczby mieszkańców do powierzchni, gminę Czarna Dąbrówka można uznać za słabo zaludnioną w skali regionu i kraju. Wynika to z sieci osadniczej i struktury geograficzno-fizjograficznej analizowanego obszaru (ryc. 3, por. podrozdział 2.3).

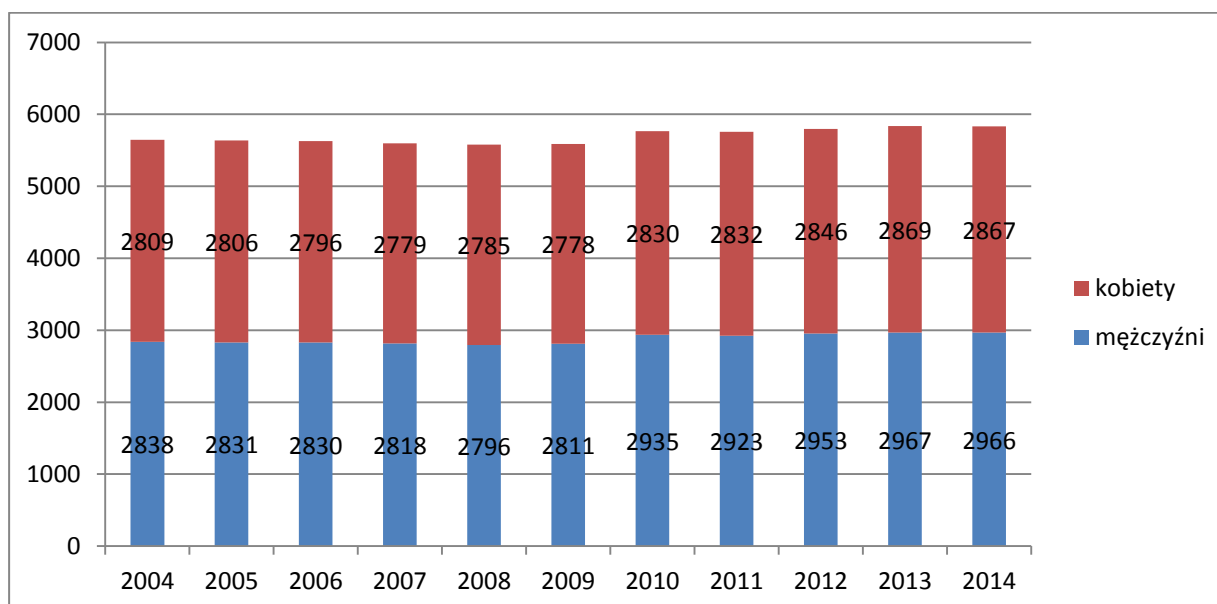
Rycina 3 Gęstość zaludnienia (liczba osób na km²) w Gminie Czarna Dąbrówka na tle porównawczym (stan na 31.12 2014 r.)

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Zmiany liczby ludności w Gminie przedstawia ryc. 4.

Rycina 4 Zmiany w liczbie ludności Gminy Czarna Dąbrówka w latach 2004-2014

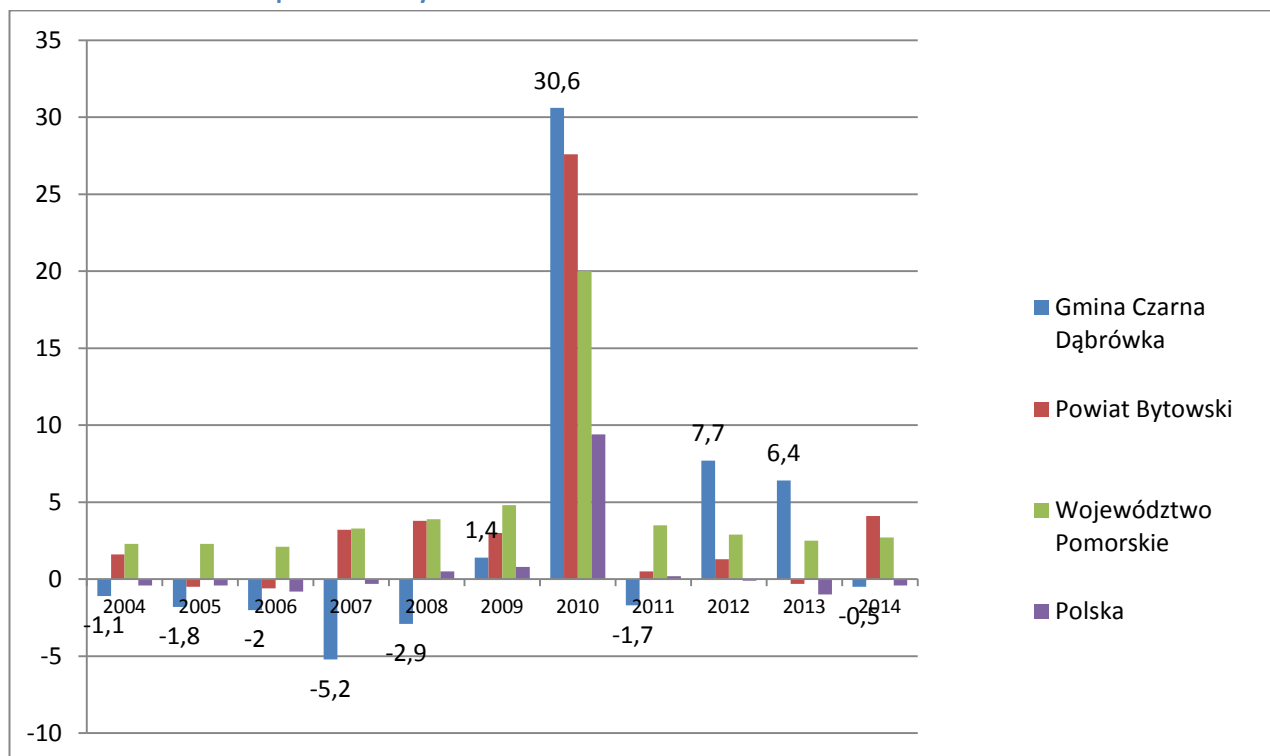
Źródło: opracowanie własne

W okresie 2005-2009 liczba ludności Gminy spadała, co można wiązać z falami migracji za pracę na teren UE. Potwierdza to fakt, iż mężczyzn w tym czasie ubywało więcej niż kobiet (najbardziej skłonni do emigracji są młodzi mężczyźni). Jednak od 2010 r. liczba ludności, która faktycznie mieszka na analizowanym obszarze wzrastała, a **teraz utrzymuje się na poziomie ok. 5 830 osób, co stanowi przyrost w stosunku do 2004 r. o 3,2 %**.

Tendencje demograficzne na tle porównawczym można pokazać poprzez zmiany liczby ludności na 1000 mieszkańców (ryc. 5).

Rycina 5 Zmiany w liczbie ludności na 1000 mieszkańców w Gminie Czarna Dąbrówka w latach 2004-2014 na tle porównawczym

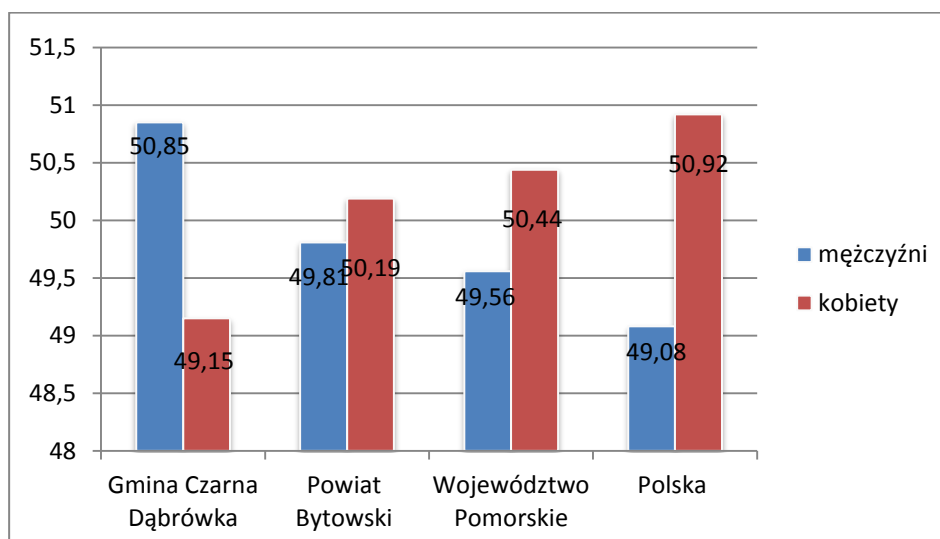
Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Jak wynika z powyższych danych zmiany w liczbie ludności (proporcjonalnie) były głębsze i gwałtowniejsze niż zmiany ludności w Powiecie Bytowskim, Województwie Pomorskim (które w tym okresie zawsze charakteryzowało się wzrostem liczby ludności). Charakterystyczny, gwałtowny skok w 2010 r. stanowi także odbicie zwiększającego się w latach 2009-2010 przyrostu naturalnego, widocznego także w innych danych statystycznych.

Struktura ludności ze względu płeć przedstawia się następująco: w Gminie Czarna Dąbrówka zamieszkiwało pod koniec 2 966 mężczyzn i 2 867 kobiet. Odpowiednio stanowi to 50,86 % i 49,15 % populacji. Gmina charakteryzuje się większą liczbą mężczyzn niż kobiet, co jest stanem odmiennym od powszechnego w kraju i regionie, jeśli chodzi o gminy wiejskie. Warto przy tym wskazać, iż jeszcze pod koniec 2004 r. mężczyźni stanowili mniejszość.

Rycina 6 Podział populacji według płci w Gminie Czarna Dąbrówka na tle porównawczym w 2014 r.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W strukturze wiekowej ludności Gminy dominuje ludność w wieku produkcyjnym (15-64 r.ż.) – stanowi ona 67,6 % ogółu populacji. Zmiany w strukturze wieku od 2004 r. wskazuje na to, iż społeczność Gminy starzeje się. Spada odsetek najmłodszych obywateli i ludności w wieku produkcyjnym, wzrasta zaś liczba osób w wieku poprodukcyjnym (ryc. 7).

Rycina 7 Struktura wiekowa ludności Gminy Czarna Dąbrówka (%) i jej zmiana w latach 2004-2014

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Dane porównawcze wskazują, iż tendencje demograficzne w aspekcie wieku są podobne jak w skali Powiatu Bytowskiego, Województwa Pomorskiego i całego kraju. Spada ludność w wieku produkcyjnym (choć w przypadku Powiatu można było przez kilka lat zauważyć lekką

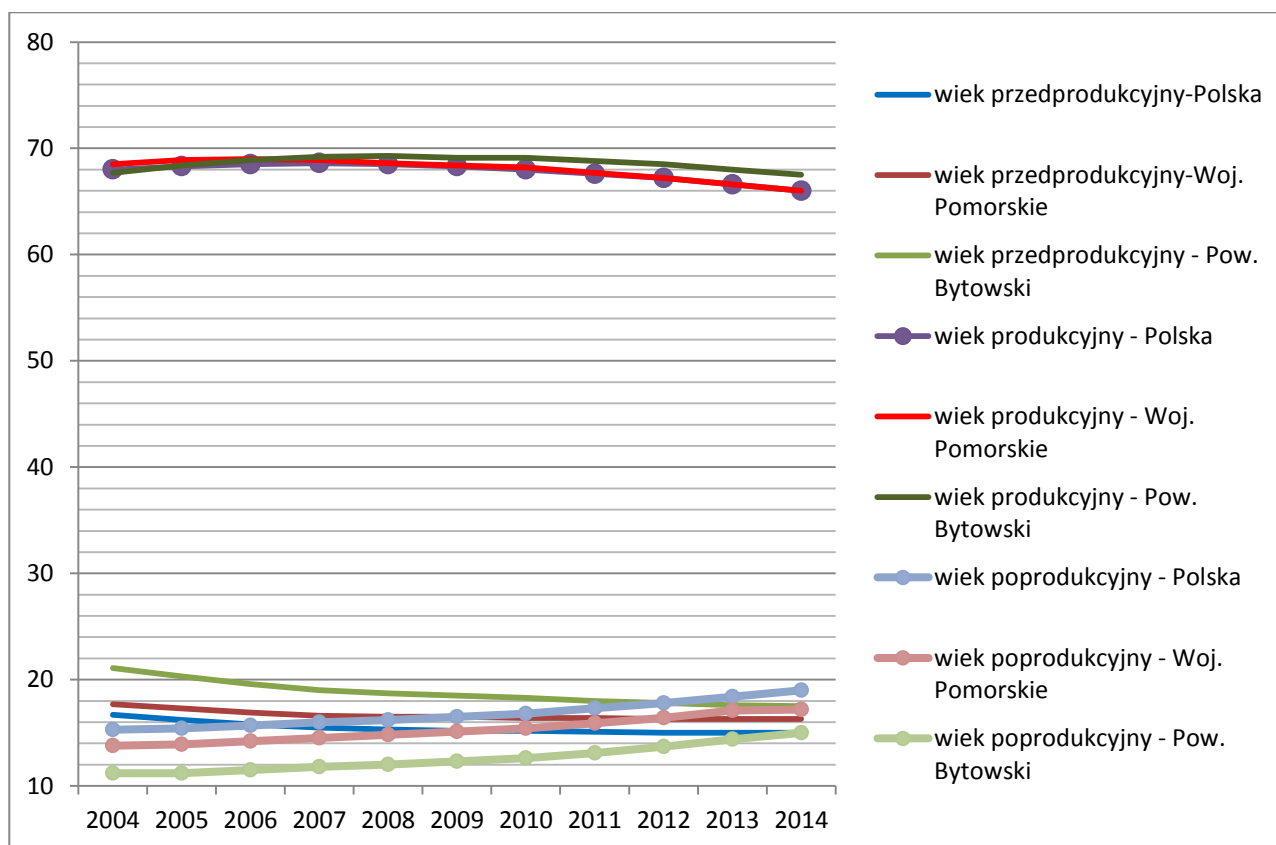
tendencję zwyżkową). Niemniej jednak, porównując strukturę wiekową ze wspomnianymi poziomami należy stwierdzić, iż społeczność Gminy Czarna Dąbrówka jest stosunkowo młoda (8 i 9).

Rycina 8 Struktura wiekowa ludności Gminy Czarna Dąbrówka na tle porównawczym w 2014 r. (%)

Jednostka	Polska	Województwo Pomorskie	Powiat Bytowski	Gmina Czarna Dąbrówka
Grupa wiekowa				
Wiek przedprodukcyjny	15,0	16,3	17,5	18,9
Wiek produkcyjny	66,0	66,0	67,5	67,6
Wiek poprodukcyjny	19,0	17,7	15,0	13,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rycina 9 Zmiany w strukturze wiekowej ludności w Polsce, Województwie Pomorskim i Powiecie Bytowskim w latach 2004-2014 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Odnosnie **wykształcenia** społeczności Gminy Czarna Dąbrówka można je scharakteryzować poprzez wskaźniki skolaryzacji netto¹ i brutto² na poziomie szkół podstawowych i gimnazjów. (ryc. 10).

Rycina 10 Wskaźniki skolaryzacji brutto (w.s.b.) i netto (w.s.n.) w Gminie Czarna Dąbrówka w 2013 r. na tle porównawczym

Jednostka Poziom szkolnictwa	Polska		Województwo Pomorskie		Powiat Bytowski		Gmina Czarna Dąbrówka	
	w.s.b.	w.s.n.	w.s.b.	w.s.n.	w.s.b.	w.s.n.	w.s.b.	w.s.n.
Szkoły podstawowe	98,58	94,50	99,14	93,66	96,12	92,25	91,44	85,89
gimnazja	99,10	92,57	98,90	91,81	97,26	90,31	80,34	76,92

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z danych tych wynika, iż wskaźniki dla Gminy Czarna Dąbrówka są gorsze niż na innych poziomach i dotyczy to wszystkich badanych lat (od 2004 r.). W roku 2008 odnotowano w wszystkich poziomach spadek wartości obu wskaźników, co spowodowane było wprowadzeniem pierwszej fazy reformy szkolnej i obniżenia wieku szkolnego.

2.2.2 Bezrobocie i kwestie społeczne oraz ochrona zdrowia

Podstawowym elementem kształtującym rynek pracy jest aktywność ekonomiczna ludności. Obejmuje ona zarówno liczbę osób pracujących, wskaźniki aktywności gospodarczej

Jednym z kluczowych parametrów charakteryzujących rynek pracy jest **poziom bezrobocia**. Jest ono, zdaniem mieszkańców Gminy poważnym wyzwaniem (w trakcie badania ankietowego, jako problem społeczny wskazało je 30 % mieszkańców).

W dniu 31. 12 2014 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bytowie było zarejestrowanych jako osoby bezrobotne 535 osób z Gminy Czarna Dąbrówka (z czego 339 to kobiety, co stanowi 63,4 % ogółu zarejestrowanych. W 2013 r. kobiety stanowiły 58,4 % bezrobotnych. Zmiany w liczbie osób zarejestrowanych w PUP Bytowie ilustruje wykres na ryc. 11 i 12.

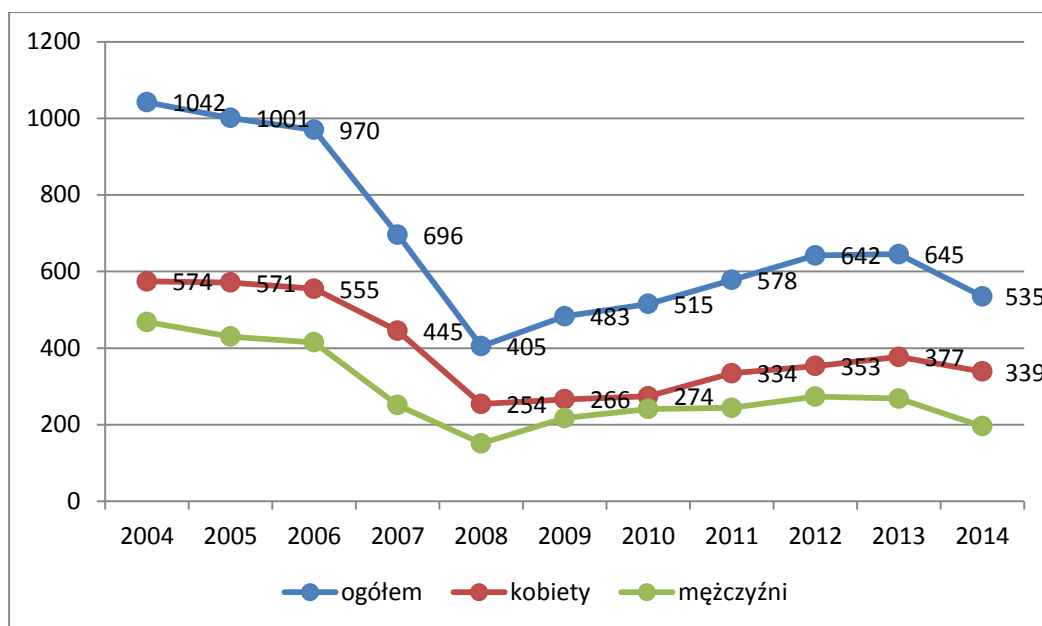
¹ Współczynnik skolaryzacji netto jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

² Współczynnik skolaryzacji brutto to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 grudnia) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

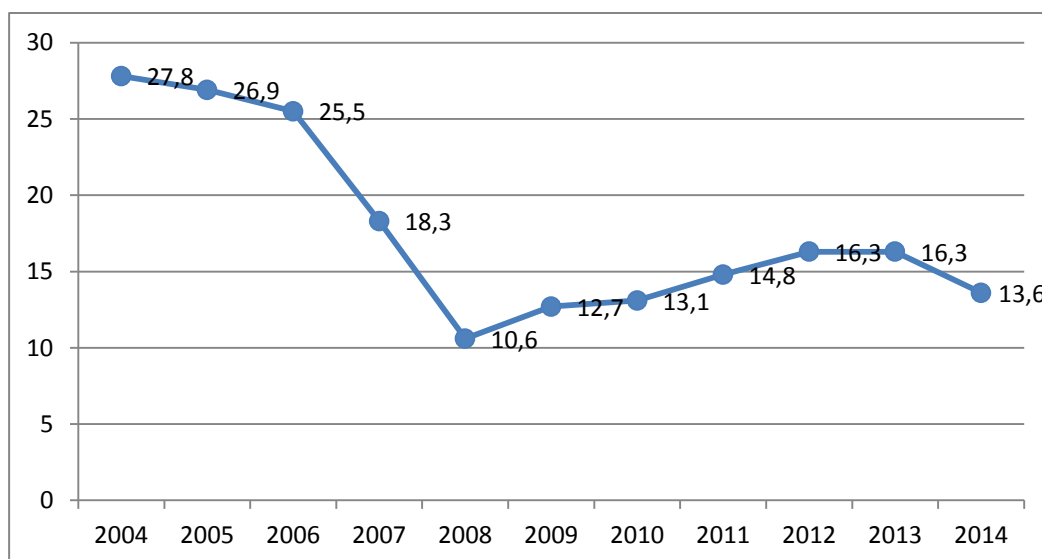

Rycina 11 Liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne w PUP w Bytowie, pochodzące z Gminy Czarna Dąbrówka w latach 2004-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i PUP w Bytowie

Rycina 12 Bezrobotni z Gminy Czarna Dąbrówka jako % mieszkańców Gminy w wieku produkcyjnym (14-64 r.ż.) w latach 2004-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i PUP w Bytowie

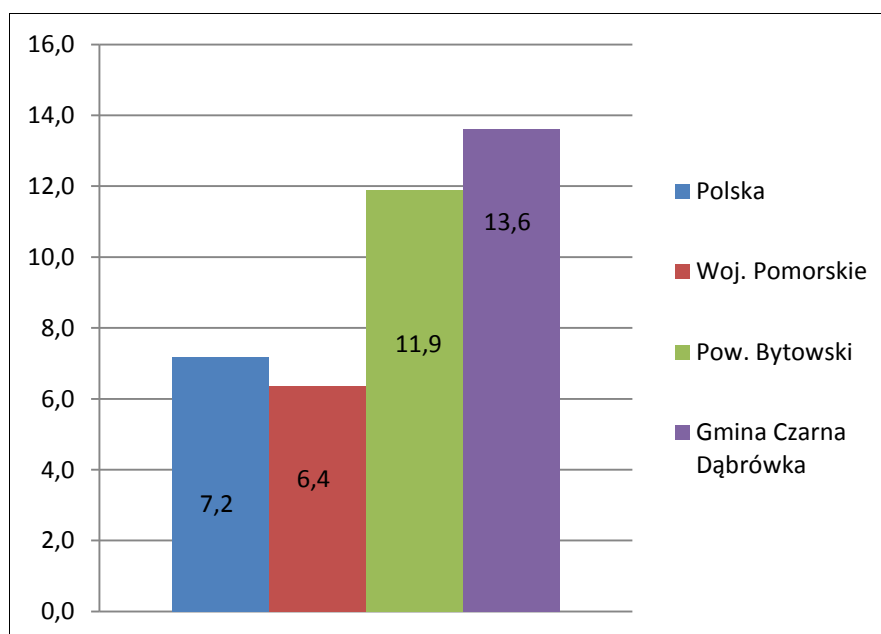
W ciągu ostatnich lat bezrobocie tak w ujęciu proporcjonalnym, jak realnym spada. Jednak w porównaniu z danymi z poziomu Powiatu Bytowskiego, Województwa Pomorskiego i kraju odsetek osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym nadal jest relatywnie wysoka (ryc. 13). Przez cały badany okres kobiety stanowiły większość lub zdecydowaną większość zarejestrowanych bezrobotnych.

Na wartości wskaźników ma wpływ nie tylko aktywność poszczególnych osób w poszukiwaniu pracy, ale także zmiany w liczbie i strukturze ludności Gminy, dostępność miejsc pracy na badanym terenie i poza nim. W związku z tym, że Powiatowy Urząd Pracy udostępnia tylko ogólne dane na temat bezrobocia w Gminie celowe jest zbadanie aktualnej struktury bezrobocia, jego przyczyn oraz gotowości bezrobotnych do podjęcia pracy. Dzięki temu działania Gminy w tym obszarze będą miały wyższą skuteczność.

Nie należy także zapominać o zmianach w przepisach i regulacjach prawnych dotyczących rejestracji, definicji osób bezrobotnych i wspierania ich w poszukiwaniu pracy.

Rycina 13 Bezrobotni z Gminy Czarna Dąbrówka jako % mieszkańców Gminy w wieku produkcyjnym (14-64 r.ż.) na tle porównawczym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

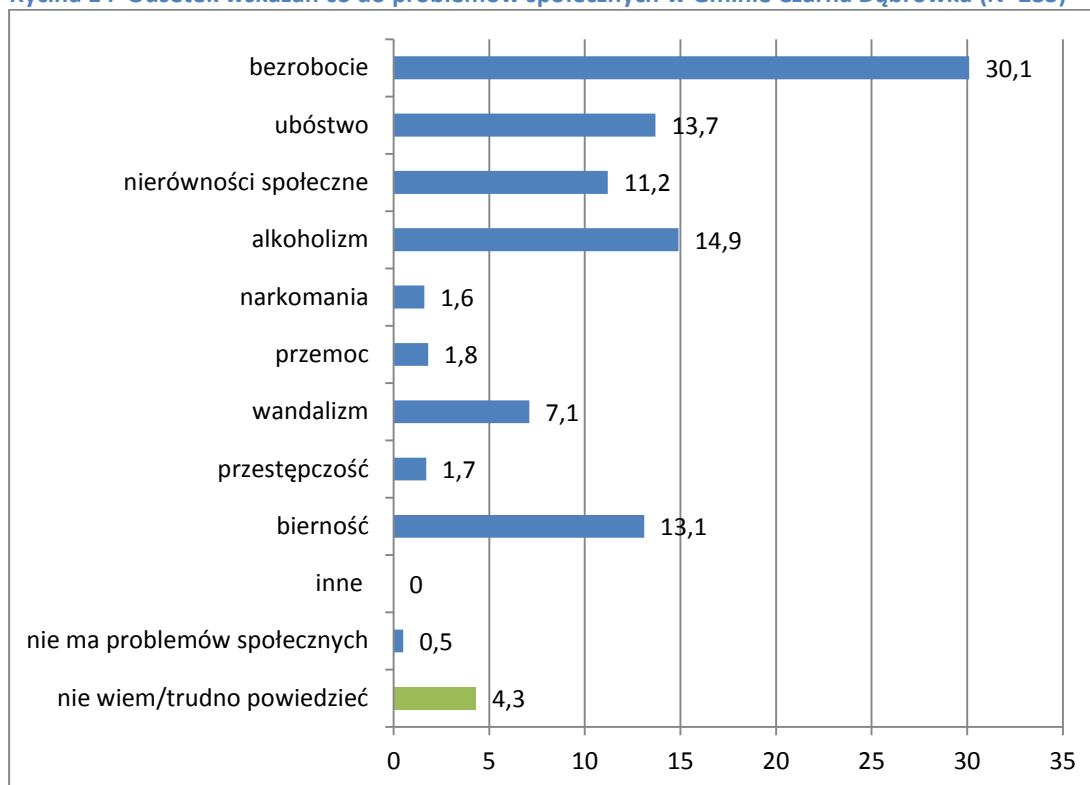
W badaniach ankietowych wśród mieszkańców wskazali oni kluczowe ich zdaniem problemy społeczne na terenie Gminy. Poza wspomnianym już i analizowanym bezrobociem mieszkańcy wskazywali, jako najpoważniejsze wyzwania takie zjawiska jak: alkoholizm, bierność zawodowa i społeczna, ubóstwo oraz nierówności społeczne. Mieszkańcy nie wskazali w ogóle takich problemów jak: niepełnosprawność czy bezdomność oraz starość, jako czynnik zagrażający wykluczeniem społecznym (ryc. 14).

W odniesieniu do pomocy społecznej, jej zakres został wskazany poprzez wskaźniki: dotyczące się liczby osób, korzystających z pomocy środowiskowej, liczby osób w gospodarstwach domowych, korzystających z pomocy społecznej oraz liczby dzieci w gminie, na które rodzice pobierają zasiłek rodzinny (ryc. 15 – 17).

W przypadku pomocy środowiskowej, w ciągu ostatnich pięciu lat liczba osób nią objętych ulegała znacznym wahaniom, jednak od 2010 r. tendencja odnośnie tego wskaźnika ma charakter malejący. Podobnie jest z liczbą dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek. Wzrasta jednak sukcesywnie liczba osób, w gospodarstwach domowych, które korzystają ze świadczeń opieki społecznej.

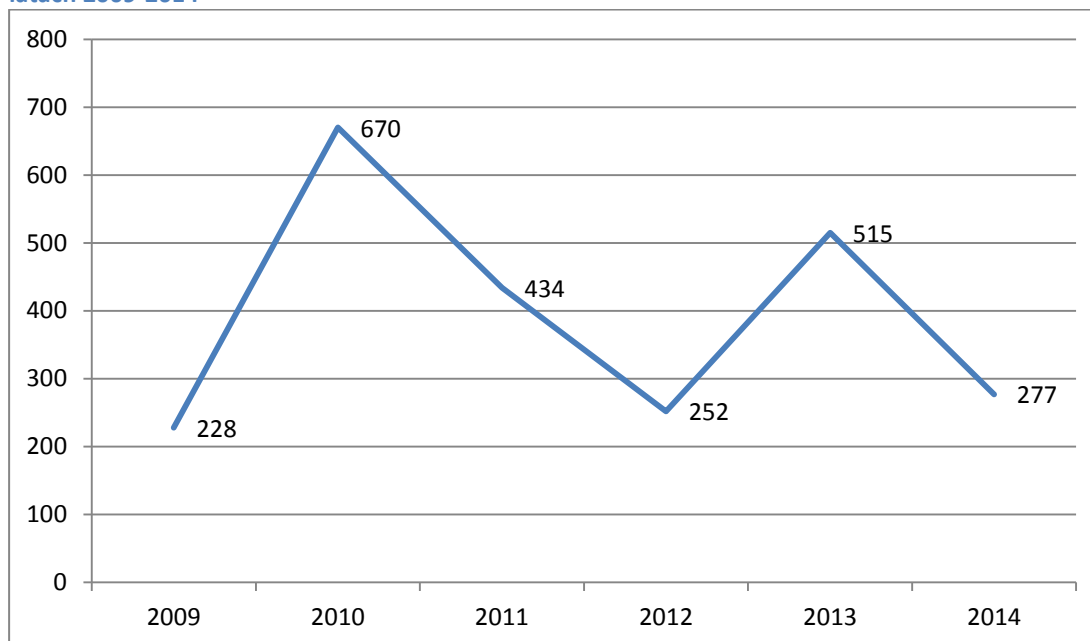

Rycina 14 Odsetek wskazań co do problemów społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka (N=283)

Źródło: opracowanie własne

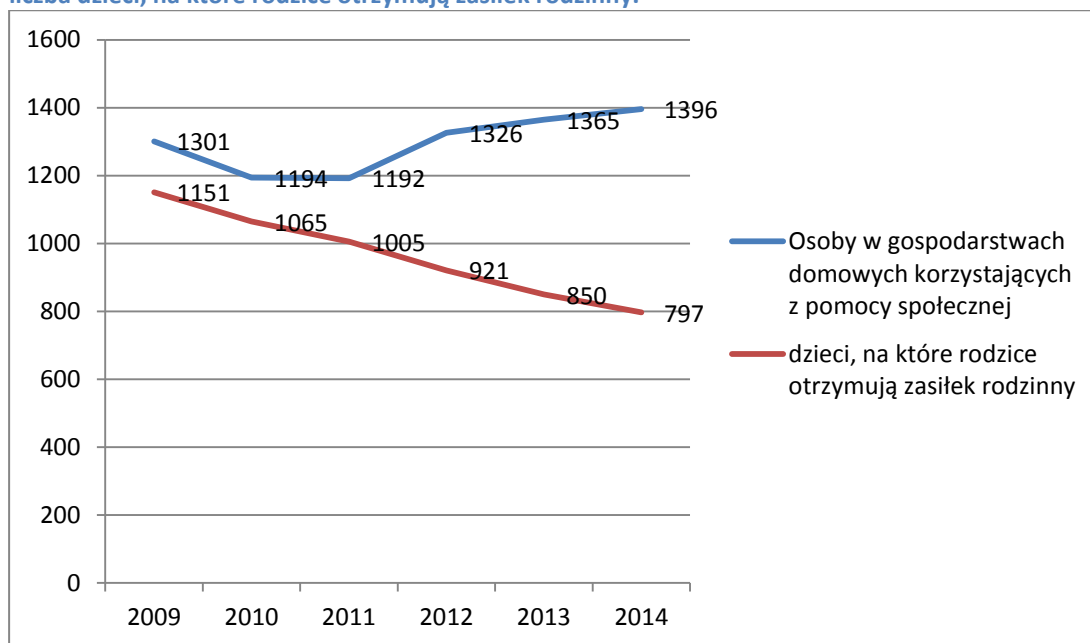
Rycina 15 Liczba osób objętych pomocą środowiskową na terenie Gminy Czarna Dąbrówka w latach 2009-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Czarnej Dąbrówce

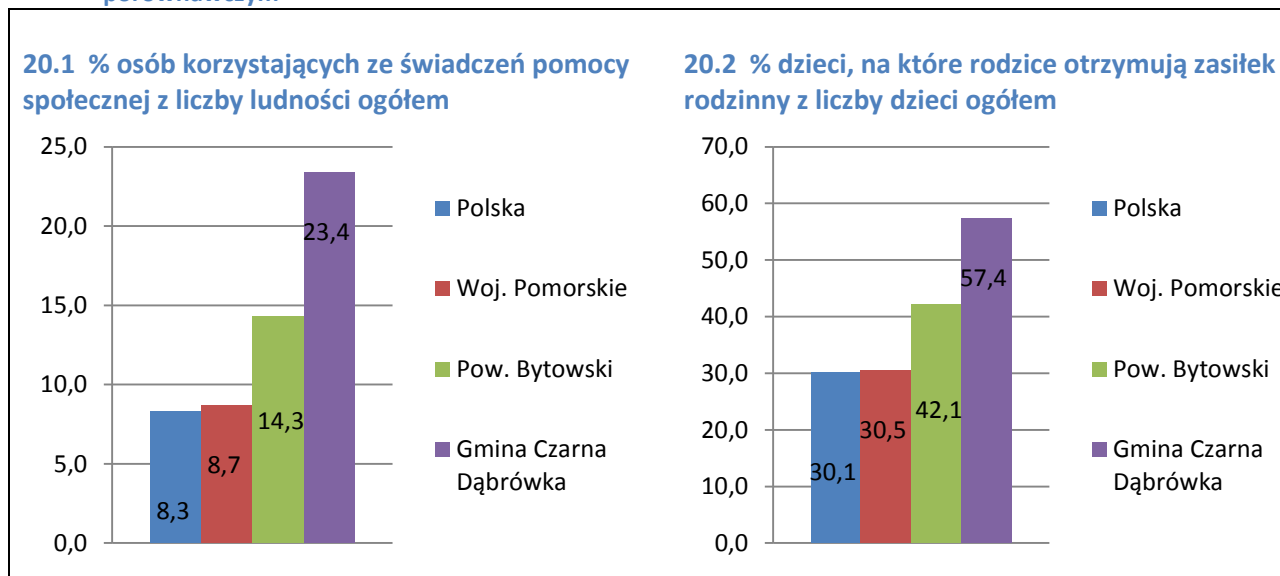

Rycina 16 Liczba osób w gospodarstwach domowych, korzystających z pomocy społecznej oraz liczba dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i GOPS w Czarnej Dąbrówce

Rycina 17 Wskaźniki korzystania z pomocy społecznej w Gminie Czarna Dąbrówka w 2013 r. na tle porównawczym

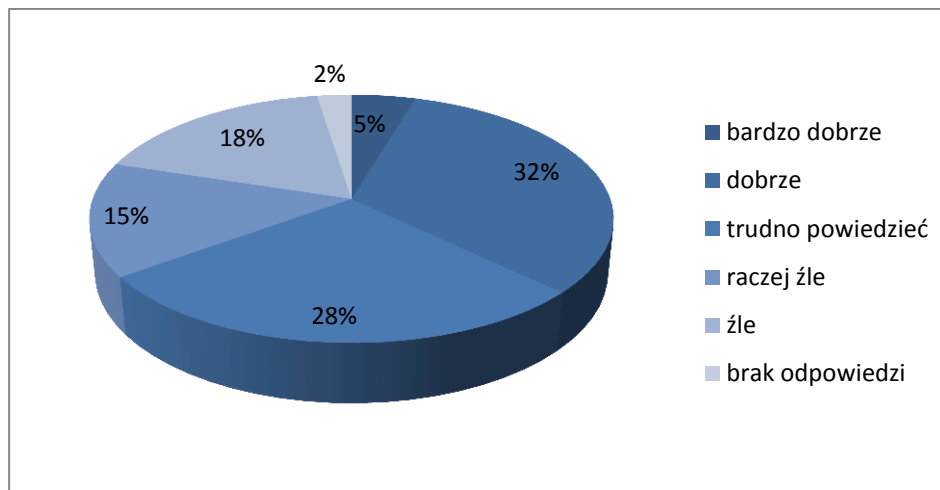
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z danych tych wynika, że opieka społeczna obejmuje znaczącą część mieszkańców Gminy. W porównaniu z wartościami wskaźników na poziomie kraju, regionu i powiatu jest to odsetek istotnie niepokojący. Z diagnozy, poczynionej na potrzeby **Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czarna Dąbrówka na lata 2014-2020** wynika, iż wzrasta liczba i wysokość świadczeń udzielanych przez GOPS, zaś polityka społeczna i pomoc społeczna jest istotnym kierunkiem zainteresowania władz samorządowych.

Na terenie Gminy opiekę medyczną sprawuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Czarnej Dąbrówce. Wyposażony jest w trzy gabinety lekarskie z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej oraz gabinet stomatologiczny i gabinety rehabilitacyjne. W budynku NZOZ znajduje się też apteka. Zdaniem mieszkańców, 38 % ocenia jakość usług medycznych jako dobrą lub bardzo dobrą, natomiast 32 % ocenia ją negatywnie (ryc. 18).

Rycina 18 Odpowiedź na pytanie: jak oceniasz funkcjonowanie ochrony zdrowia w Gminie? (N= 283)

Źródło: opracowanie własne

2.2.3 Oświata

W Gminie Czarna Dąbrówka funkcjonują cztery szkoły podstawowe (z oddziałami przedszkolnymi) oraz trzy gimnazja.

- 1) **Zespół Szkół w Czarnej Dąbrówce:** Szkoła Podstawowa im. 27 WDP AK w Czarnej Dąbrówce z oddziałami przedszkolnymi oraz Gimnazjum w Czarnej Dąbrówce,
- 2) **Szkoła Podstawowa w Jasieniu** z oddziałem przedszkolnym,
- 3) **Zespół Szkół w Rokitach:** szkoła podstawowa wraz z oddziałami przedszkolnymi oraz gimnazjum w Rokitach,
- 4) **Zespół Szkół w Nożynie:** Szkoła Podstawowa z oddziałami przedszkolnymi oraz Gimnazjum im. Jana Pawła II w Nożynie.

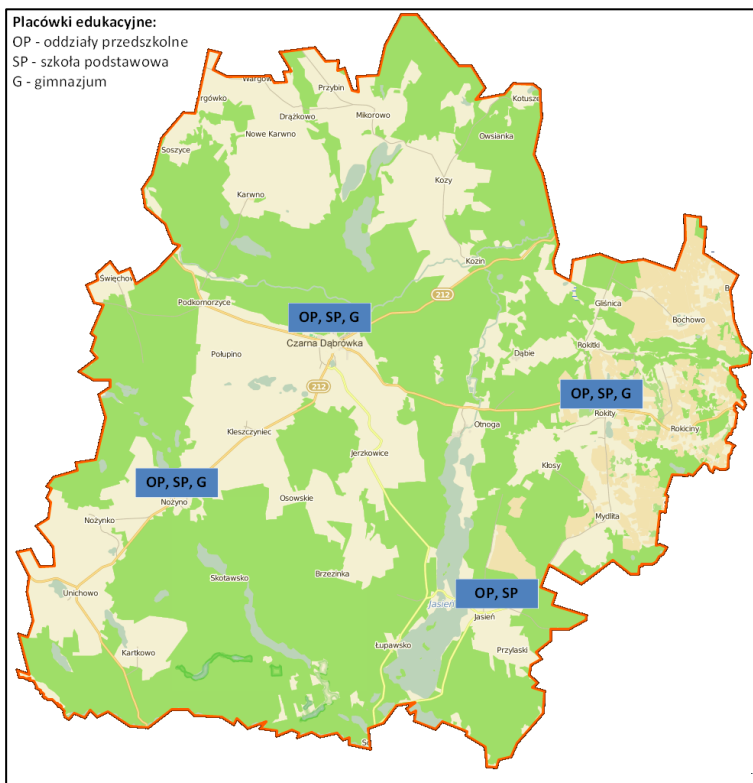
Lokalizację placówek oświatowych w Gminie ilustruje mapa na ryc. 19.

W roku szkolnym 2013/2014 wychowaniem przedszkolnym we wszystkich oddziałach objęto 154 dzieci w wieku 3-5 lat, zaś w szkołach podstawowych: 363 uczniów i w gimnazjach: 118. Dane dotyczące liczby dzieci i młodzieży, korzystających i uczęszczających do oddziałów przedszkolnych, szkół podstawowych i gimnazjów ilustruje wykres na ryc. 21. Z danych tych wynika, iż liczba uczniów w wieku 6(7) – 12 lat oraz lat 13-15 spadała bardzo mocno – łącznie o około 34 % od 2004 r. dla szkół podstawowych i o niemal 40 % dla gimnazjów. Jednocześnie rosła i rośnie liczba przedszkolaków (ryc. 20). Jest to wynik zmiany struktury demograficznej, powolnego przenoszenia się roczników do kolejnych szczebli edukacji oraz kolejnych kategorii wiekowych. Zwiększenie liczby

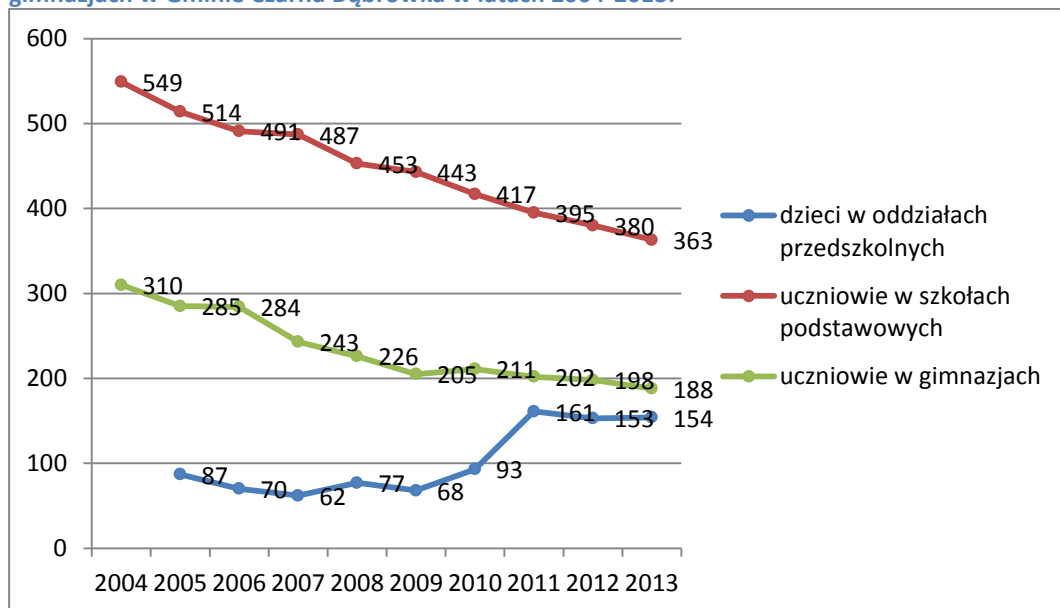
przedszkolaków trzeba wiązać z boorem demograficznym, o którym wspomniano wcześniej, ale także dostosowaniem polityki oświatowej Gminy do wymogów oświatowych.

Rycina 19 Lokalizacja placówek edukacyjnych na terenie Gminy Czarna Dąbrówka w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne

Rycina 20 liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych, uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach w Gminie Czarna Dąbrówka w latach 2004-2013.

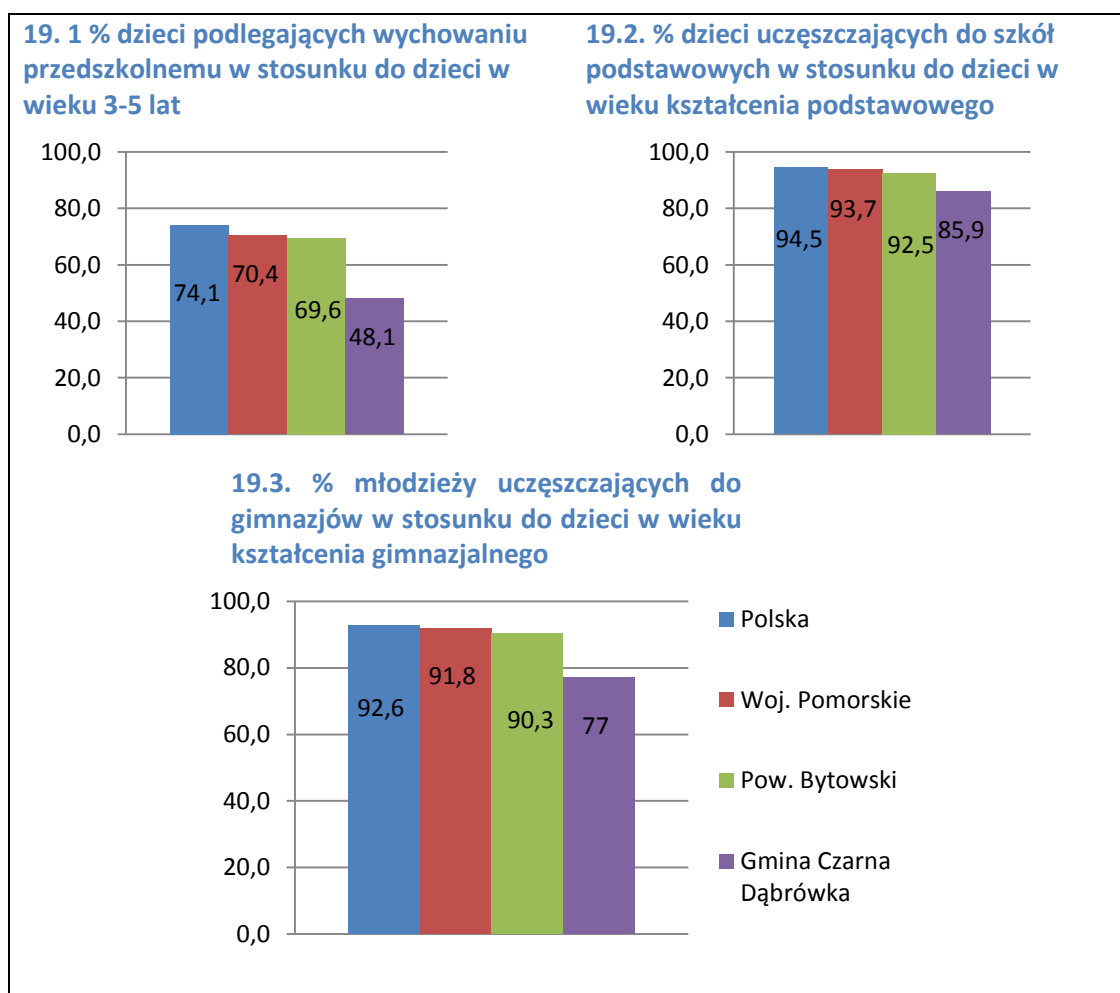
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Odsetek dzieci, uczęszczających do przedszkoli w stosunku do liczby wszystkich dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Czarna Dąbrówka jest zdecydowanie niższy niż osiągnięty na

poziomie powiatu, regionu i kraju. Interpretujemy to trzema faktami/wariantami: 1) ograniczona liczba przedszkoli determinuje dostęp do wychowania na tym poziomie, co oznacza, iż trzeba przyjąć warianty: 2a) znaczna część kobiet decyduje się na wychowanie dzieci w domu, preferując klasyczny, tradycyjny model funkcjonowania domu, w którym mężczyzna pracuje, natomiast kobieta zajmuje się domem, 2b) dzieci w wieku przedszkolnym zajmują się dziadkowie, 3) część dzieci uczęszcza do przedszkoli prywatnych lub publicznych na terenie innych gmin i miast (Trójmiasta, Słupska, Lęborka, Bytowa), w których rodzice wspomnianych dzieci pracują. Dorośli mogą wraz z dziećmi dojeżdżać do ich miejsca pracy, a przy okazji dowozić dzieci do przedszkola, a po pracy je odbierać i dowozić do domu. Zakładamy przy tym, iż wariant pierwszy i drugi a i b dominuje nad wariantem trzecim. Podobne interpretacje można odnieść do dzieci w szkołach podstawowych i młodzieży w gimnazjum. Tu również zakładamy, iż część dzieci uczęszcza do placówek oświatowych poza Gminą (ryc. 21).

Rycina 21 Wskaźniki dotyczące oświaty w Gminie Czarna Dąbrówka w 2013 r. na tle porównawczym

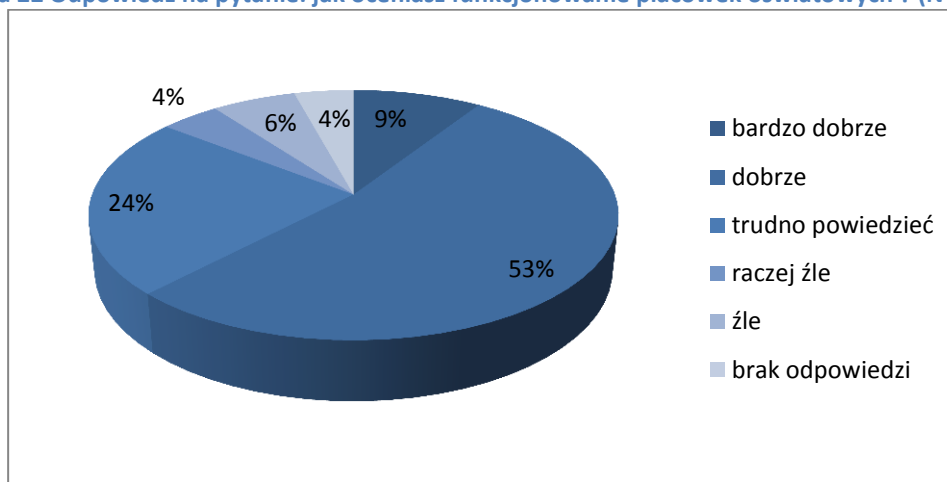

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zdaniem większości mieszkańców, usługi edukacyjne mają dobrą lub bardzo dobrą jakość (takie zdanie wyraża łącznie 64 % respondentów, co oznacza, iż statystycznie wyraża taką opinię od 58 % do 70 % wszystkich mieszkańców).

Rycina 22 Odpowiedź na pytanie: jak oceniasz funkcjonowanie placówek oświatowych ? (N= 283)

Źródło: opracowanie własne FRDL

2.2.4 Kultura

Do instytucji kultury, prowadzonych przez Urząd Gminy Czarna Dąbrówka należą:

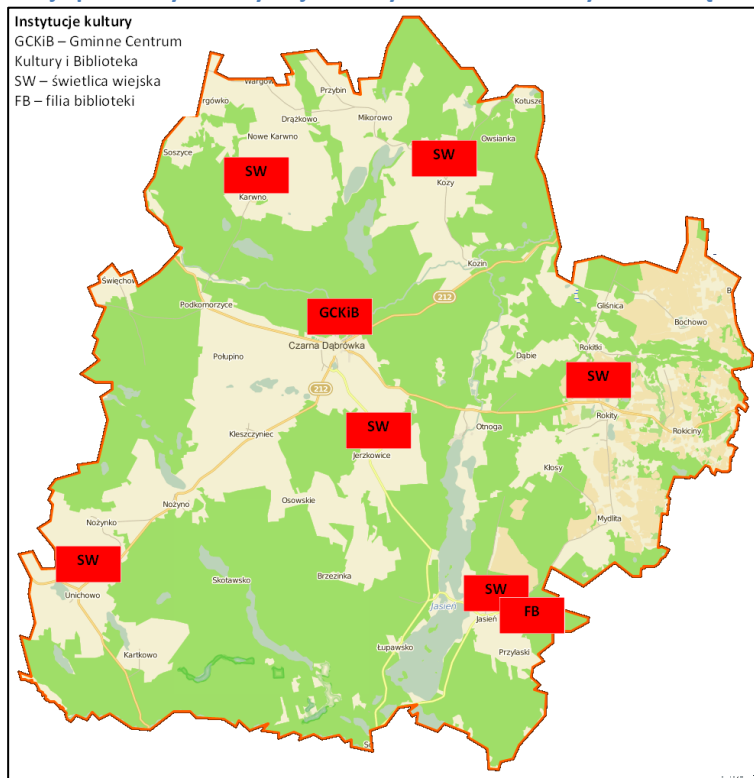
- 1) **Gminne Centrum Kultury i Biblioteka w Czarnej Dąbrówce**, któremu podlegają:
- 2) Wiejski Dom Kultury w Jasieniu,
- 3) Świetlica Wiejska w Kozach,
- 4) Świetlica Wiejska w Unichowie,
- 5) Świetlica Wiejska w Karwnie,
- 6) Świetlica Wiejska w Jerzkowicach,
- 7) Świetlica Wiejska w Rokitach,
- 8) Filia Biblioteki Publicznej Gminy w Jasieniu.

Lokalizacja publicznych instytucji kultury na mapie Gminy ilustruje mapa na ryc. 20.

Rycina 23 Lokalizacja publicznych instytucji kultury na terenie Gminy Czarna Dąbrówka w 2014 r

Źródło: opracowanie własne

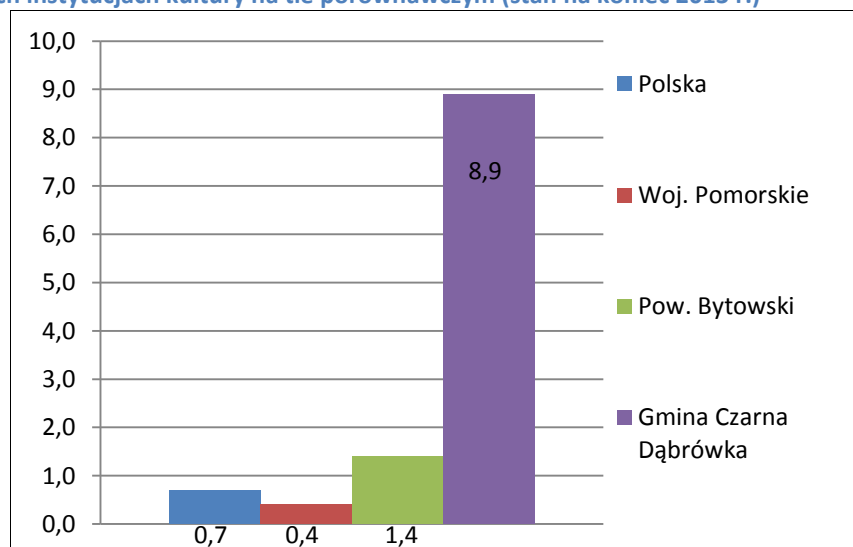
W Gminnym Centrum Kultury i Bibliotece regularnie odbywają się: zajęcia świetlicowe, spotkania młodzieżowej grupy teatralnej, próby grupy wokalne, nauka tańca, nauka gry na instrumentach muzycznych. Do dyspozycji mieszkańców dostępne są stanowiska komputerowe z Internetem. Dla dzieci istnieje przygotowany specjalny kącik, przy którym mogą poczytać rozmaite książeczki, rysować, kolorować, bawić się. Od 2004 roku w bibliotece działa Gminny Uniwersytet Trzeciego Wieku. Skupia około 60 emerytów z całej gminy. Spotkania organizowane są raz w miesiącu. Przy bibliotece działa ognisko przedszkolne dla dzieci w wieku od 2,5 do 5 lat.

W świetlicach wiejskich regularnie prowadzone są poza nauką tańca, także nauka gry na instrumentach muzycznych, zajęcia z aerobiku oraz gry i zabawy świetlicowe, zaś w Wiejskim Domu Kultury prowadzone są próby Zespołu Kaszubskiego Jasień oraz zajęcia plastyczne. Łącznie w instytucjach kultury działa 26 zespołów i kół, w tym 5 teatralnych, 11 muzyczno-instrumentalnych, 1 chór, 4 zespoły folklorystyczne, 5 zespołów tanecznych, w których działa około 520 osób. Stanowi to niemal połowę wszystkich mieszkańców Powiatu Bytowskiego (47 %), którzy angażują się w tego typu działalność.

W porównaniu z innymi jednostkami (powiatem, województwem i krajem) odsetek osób, które uczestniczą w zajęciach zespołów i kół kulturalnych względem liczby ludności jest bardzo wysoki (ryc. 24).

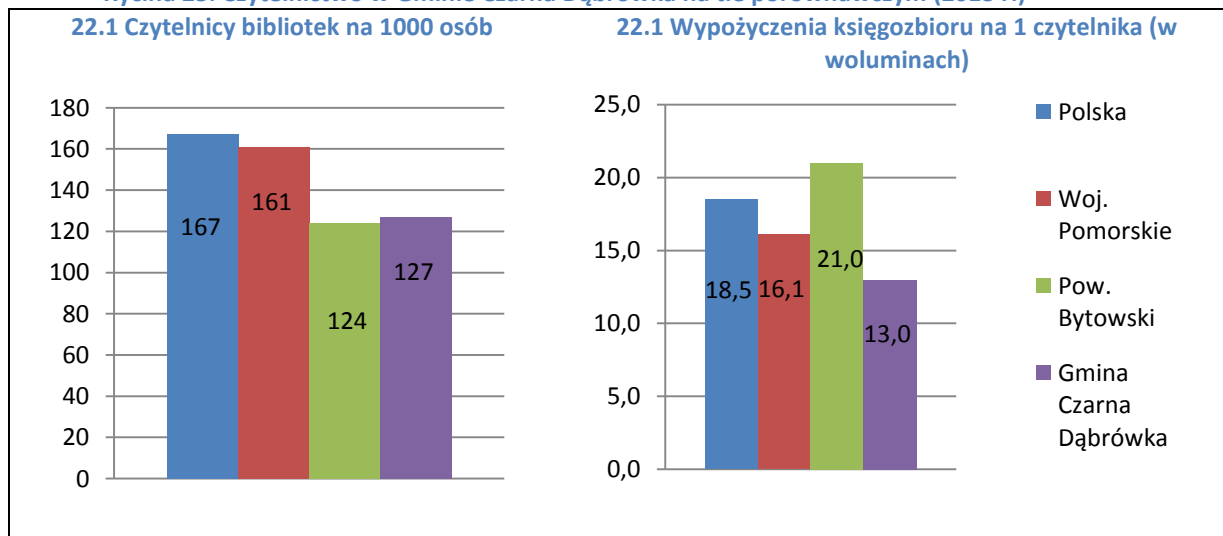
Rycina 24. % mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka uczestniczących w zajęciach zespołów i kół w publicznych instytucjach kultury na tle porównawczym (stan na koniec 2013 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednak inne parametry uczestnictwa w kulturze są niekorzystne dla Gminy. Widać to dobrze, jeśli chodzi np. o czytelnictwo (ryc. 25).

Rycina 25. Czytelnictwo w Gminie Czarna Dąbrówka na tle porównawczym (2013 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

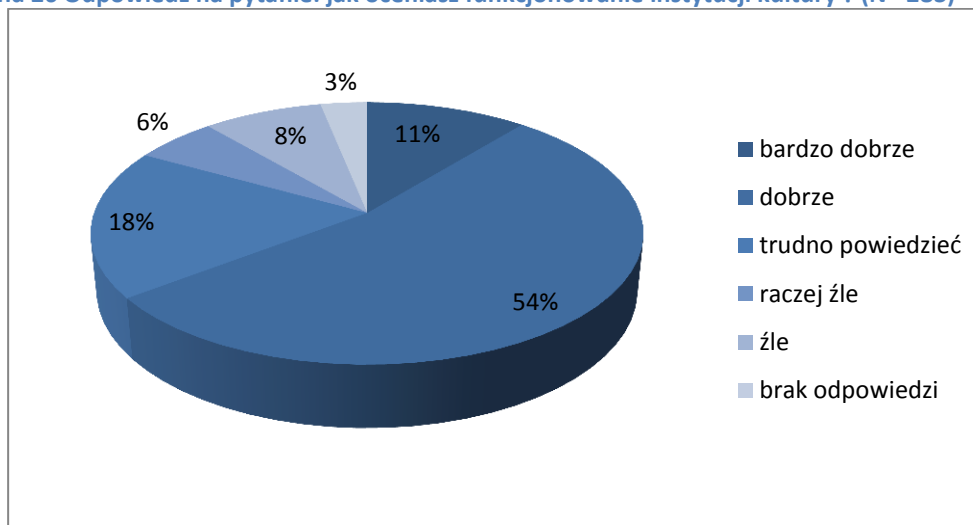
Na obszarze Gminy organizowane są imprezy stałe i cykliczne: Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy (styczeń), bal walentynkowy dla dorosłych oraz bal przebierańców dla dzieci (luty) przegląd piosenki szkolnej (marzec), konkursy recytatorskie Ptaki i ptaszki polne, Rodno Mowa (kwiecień), Dzień Dziecka, sobótka w Czarnej Dąbrówce i Jasieniu (czerwiec), Jasień teatralna, Dzień seniora, Charytatywny bal Andrzejkowy (listopad), Mikołajki, Wieczór kolęd i pastorałek oraz zabawa sylwestrowa (grudzień).

Zdaniem mieszkańców, jakość usług kulturalnych na terenie Gminy jest dobra lub bardzo dobra. Taką opinię wyraziło łącznie 65 % respondentów, co oznacza, iż wszyscy dorośli

mieszkańcy gminy oceniający w ten sposób działalność instytucji kultury mieści się w przedziale 59 % - 71 %. (ryc. 26).

Rycina 26 Odpowiedź na pytanie: jak oceniasz funkcjonowanie instytucji kultury ? (N= 283)

Źródło: opracowanie własne

2.2.5 Działalność organizacji społecznych i pozarządowych

Według danych Krajowego Rejestru Sądowego (KRS) oraz danych z rejestrów Starostwa Powiatowego w Bytowie na terenie funkcjonuje 24 organizacji społecznych i pozarządowych. Większość z nich ma charakter podmiotu prawnego (jest stowarzyszeniem lub fundacją, zarejestrowaną w KRS), część z nich funkcjonują, jako stowarzyszenia kultury fizycznej oraz ochotnicze straże pożarne, wpisane do rejestrów stowarzyszeń zwykłych, prowadzonych przez Starostwo Powiatowe w Bytowie.

Na charakterystykę działalności organizacji społecznych i pozarządowych w Gminie Czarna Dąbrówka poza wspomnianym podziałem formalnym wpływ mają: zakres tematyczny organizacji oraz ich lokalizacja. Po analizie głównych profili działalności tych instytucji wyodrębniono kilka istotnych sektorów ich funkcjonowania:

- rozwój lokalny (uwzględniający wspieranie kultury, oświaty i gospodarki w celu szeroko rozumianego wspierania rozwoju społeczno-ekonomicznego gminy oraz poprawy jakości życia mieszkańców),
- kwestie społeczne (w tym walka z wykluczeniem społecznym i wspieranie rehabilitacji osób niepełnosprawnych),
- sport i rozwój kultury fizycznej,
- bezpieczeństwo przeciwpożarowe i zapobieganie oraz niwelacje skutków klęsk żywiołowych,
- podtrzymywanie tradycji kultury, ochrona lokalnego dziedzictwa kulturowego,

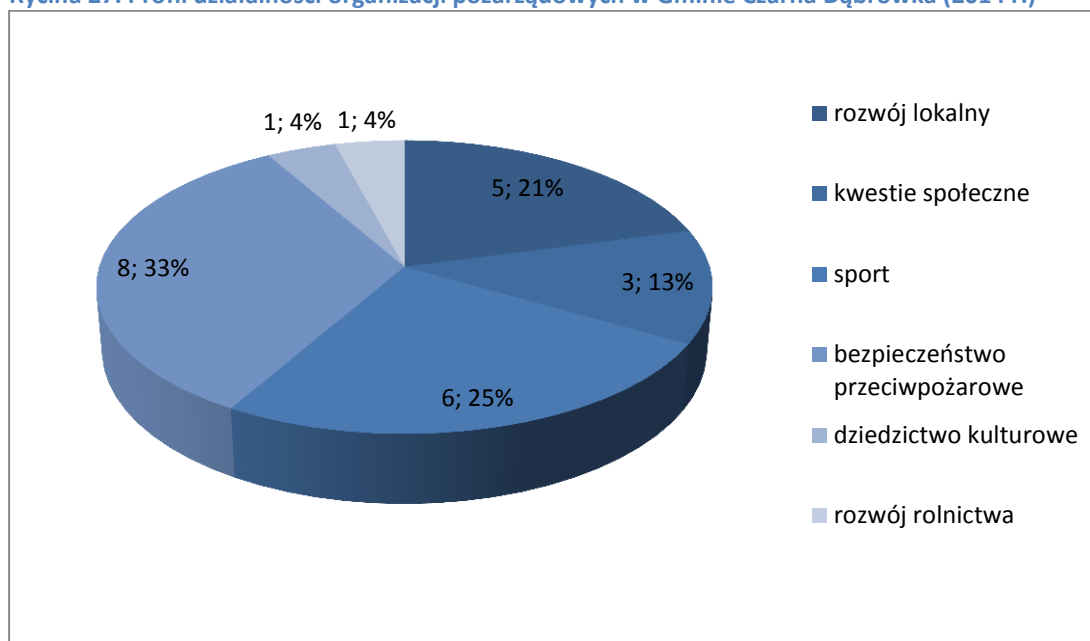
- rozwój lokalnych rynków w sektorze rolnictwa.

Podział wszystkich organizacji pozarządowych na sektory działalności ilustruje wykres na ryc. 27.

Najwięcej na obszarze Gminy Czarna Dąbrówka funkcjonuje Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP) oraz klubów sportowych, przede wszystkim szkolnych. Trzeba przy tym pamiętać, iż OSP w swoim statucie poza kwestiami związanymi z bezpieczeństwem, posiadają zapisy rozwijaniu kultury fizycznej i sportu oraz prowadzeniu działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej oraz działań na rzecz ochrony środowiska. Tym samym wspierają one te organizacje, które zajmują się szeroko rozumianym rozwojem lokalnym, koła gospodyń wiejskich oraz kluby sportowe.

Organizacje zarejestrowane w KRS stanowią 75 % wszystkich organizacji, co stanowi relatywnie duży odsetek organizacji pozarządowych działających na obszarach wiejskich.

Rycina 27. Profil działalności organizacji pozarządowych w Gminie Czarna Dąbrówka (2014 r.)

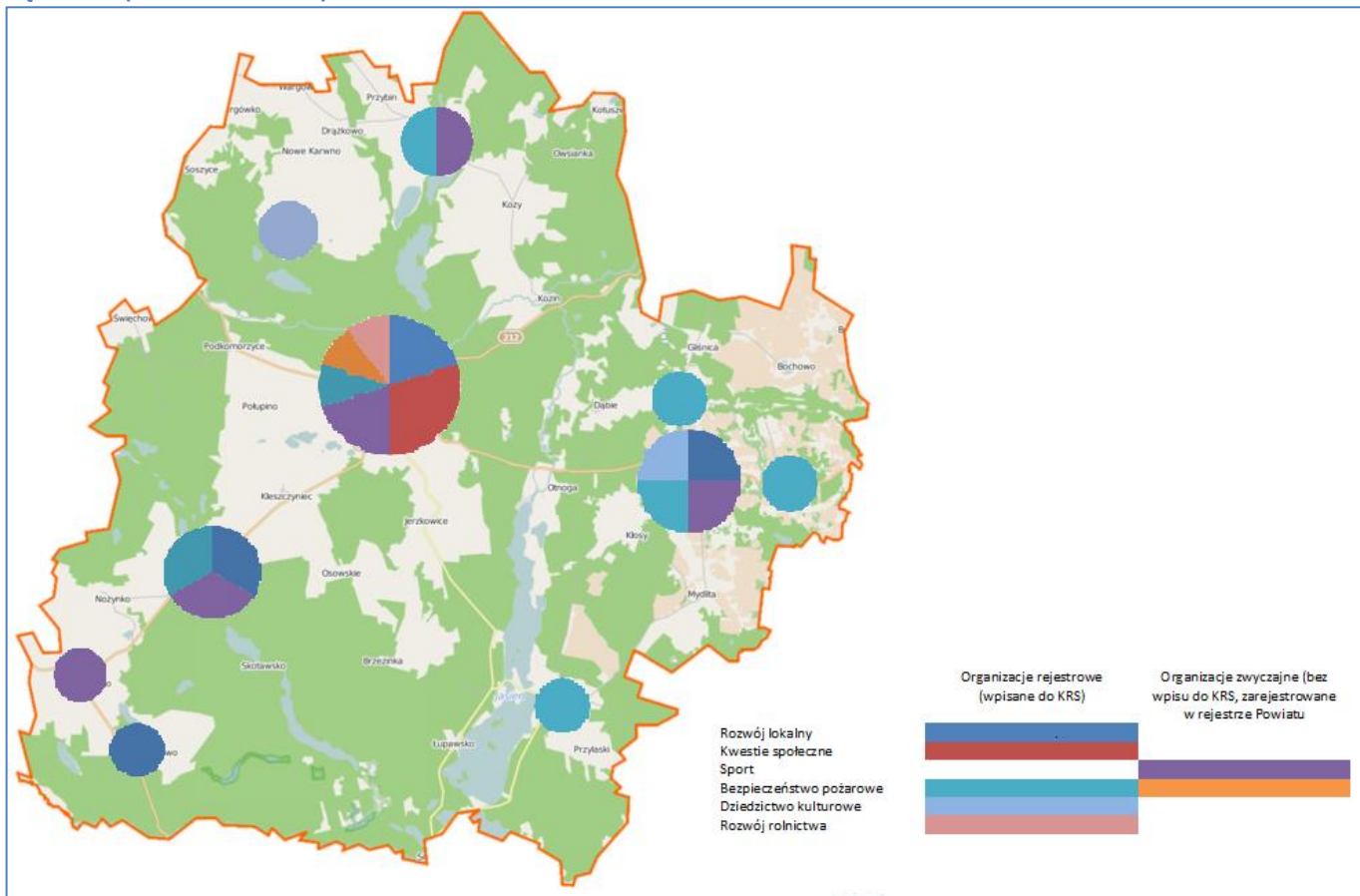

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KRS, Powiatu Bytowskiego

Organizacje pozarządowe koncentrują się przede wszystkim w samej Czarnej Dąbrówce (42%), a potem w Rokitach oraz w Nożynie (odpowiednio po 17 i 12,5%). Rozkład przestrzenny oraz główny profil działalności wskazują, iż organizacje zajmujące się szeroko rozumianym rozwojem lokalnym. Mieszczą się one przede wszystkim w głównym pasie osadniczym Gminy, poza stolicą gminy obejmują go także miejscowości położone wzdłuż dróg wojewódzkich: największe i w konsekwencji mające największe potencjały instytucjonalne i ludnościowe (ryc. 28).

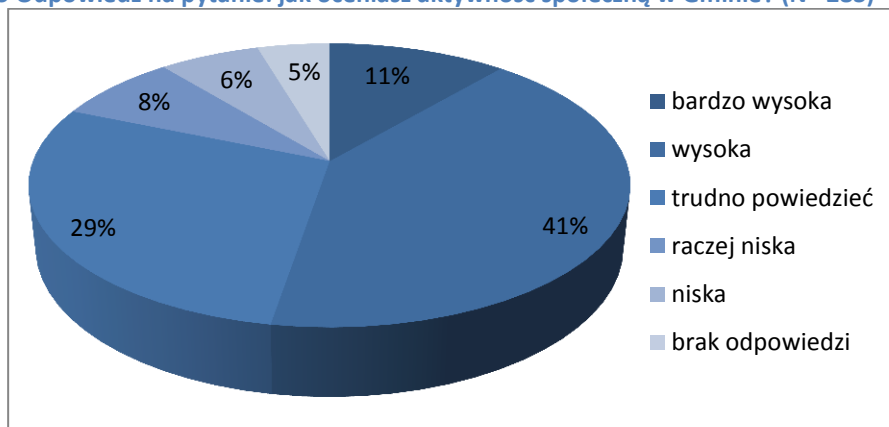
Rycina 28. Rozkład organizacji pozarządowych oraz profilu ich działalności na terenie Gminy Czarna Dąbrówka (na koniec 2014 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KRS, Powiatu Bytowskiego

Z badania ankietowego wynika, że tylko 15 % respondentów należy do którejś z organizacji pozarządowej. Ponad połowa z badanych uważa, że aktywność społeczna jest wysoka, albo bardzo wysoka (ryc. 29). Zwraca jednak uwagę wysoki odsetek odpowiedzi trudno powiedzieć (28 %) i odetka braku odpowiedzi. Oznacza to, iż około 33 % mieszkańców nie obserwuje życia społecznego w Gminie, co można powiązać z brakiem aktywnego udziału mieszkańców w pracach NGO.

Rycina 29 Odpowiedź na pytanie: jak oceniasz aktywność społeczną w Gminie? (N= 283)

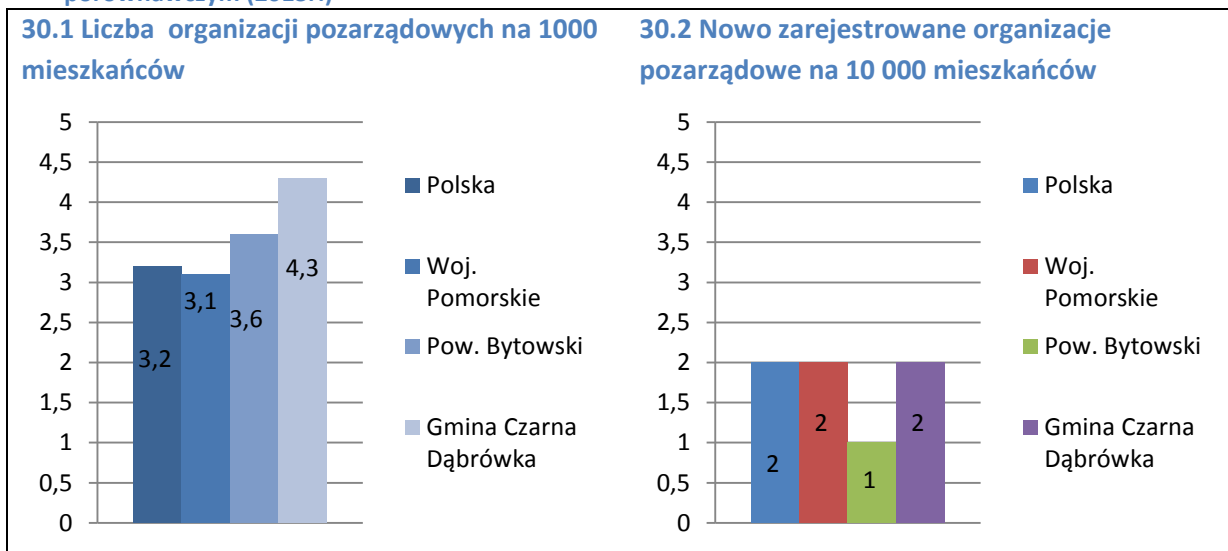

Źródło: opracowanie własne

Analizując aktywność organizacji pozarządowych na tle porównawczym możemy z całą pewnością stwierdzić, iż wobec całej Polski, regionu i powiatu, społeczność Gminy Czarna Dąbrówka jest ponadprzeciętnie aktywna, jeżeli za miarę tej aktywności weźmiemy liczbę istniejących i powstających organizacji społecznych (ryc. 30). Warto przy tym wskazać, iż część organizacji jest silnie promowana przez władze gminy poprzez np. serwis internetowy.

Rycina 30 Wskaźniki działalności organizacji pozarządowych w Gminie Czarna Dąbrówka na tle porównawczym (2013r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

2.3 Obszar: Infrastruktura

Obszar diagnostyczny dotyczący infrastruktury obejmuje takie zagadnienia jak: położenie geograficzne i wynikające z niego zasoby naturalne, środowisko kulturowe (przede wszystkim zasoby dziedzictwa kulturowego), infrastrukturę transportową, komunalną oraz obiekty związane z turystyką, sportem i rekreacją.

2.3.1 Środowisko naturalne

Południowo-zachodni obszar Gminy Czarna Dąbrówka leży na terenie Wysoczyzny Polanowskiej, natomiast część północno-wschodnia znajduje się w zasięgu Pojezierza Kaszubskiego.

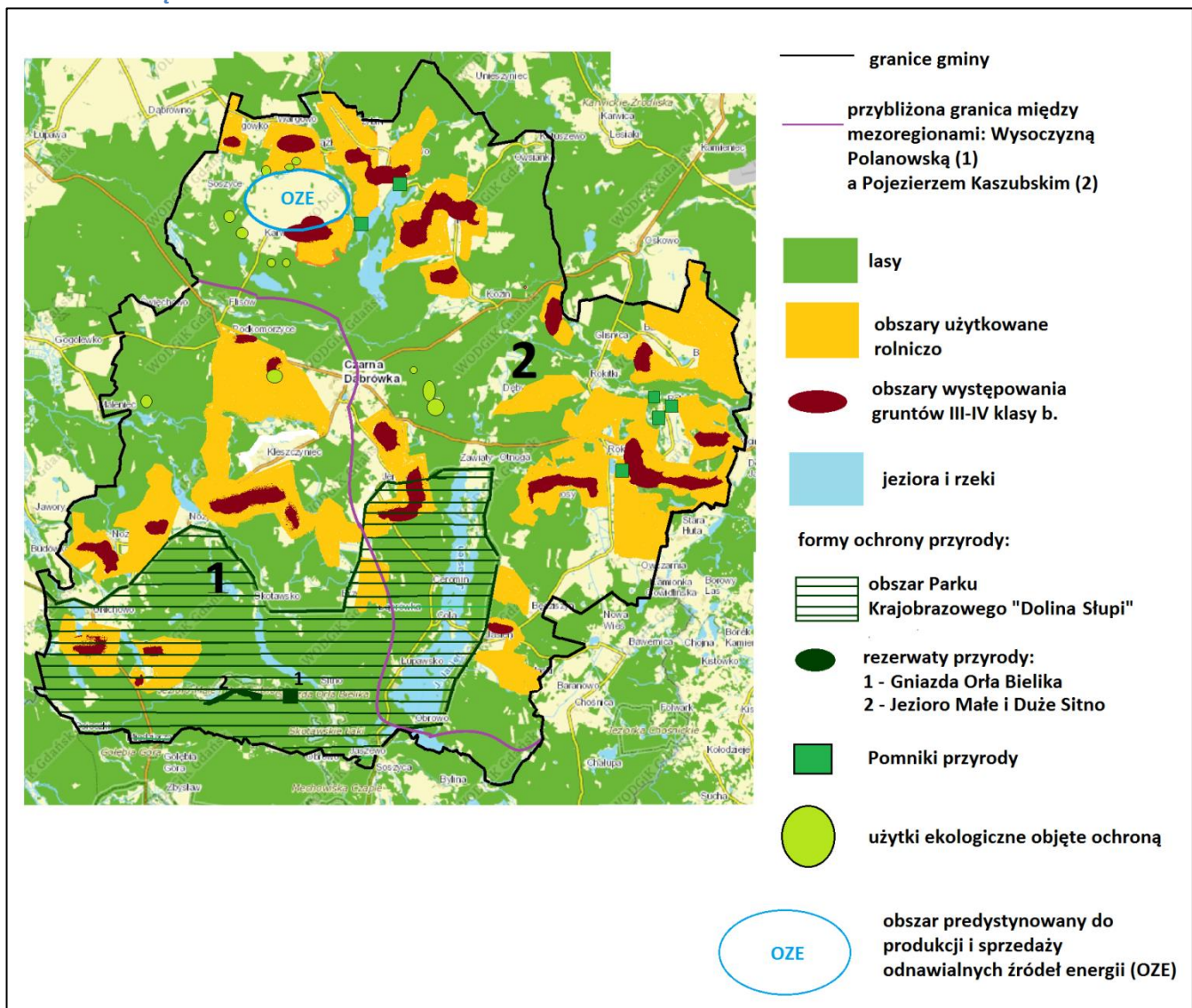
Wysoczyzna Polanowska to mezoregion fizycznogeograficzny w obrębie Pojezierza Zachodniopomorskiego, ukształtowany przez czwartorzędowe zlodowacenia, charakteryzuje się wysokimi amplitudami wysokości terenu, silnym pofałdowaniem terenu zdominowanym przez moreny.

Pojezierze Kaszubskie to z kolei mezoregion fizycznogeograficzny należący do makroregionu Pojezierze wschodniopomorskie, najwyżej położonego ze wszystkich pojezierzy pomorskich. Prawie wszystkie jeziora leżą na wysokości od 149 do 216 m n.p.m. Podobnie jak Wysoczyzna Polanowska ukształtowane w czwartorzędzie poprzez zlodowacenia, charakteryzuje się silnym pofałdowaniem, obecnością wysoczyzn morenowych oraz

obecnością dużej liczby jezior rynnowych. Na terenie Pojezierza występują bardzo zróżnicowane gleby, ale to co charakteryzuje część Pojezierza w obrębie Gminy Czarna Dąbrówka to relatywnie wysoki odsetek gleb o III-IV klasie bonitacyjnej. Można wyróżnić dwa główne pasy położenia tych gleb: w układzie równoleżnikowym: 1) północne na linii Wargowo-Mikorowo-Kozy-Kozin oraz 2) południowe na linii Nożynko-Nożyny- Zawiaty-Rokity.

Rycina 31 Struktura i położenie zasobów naturalnych i dziedzictwa kulturowego na terenie Gminy Czarna Dąbrówka

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: GUS, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dąbrówka, Tom I, Gdańsk 2015 r.

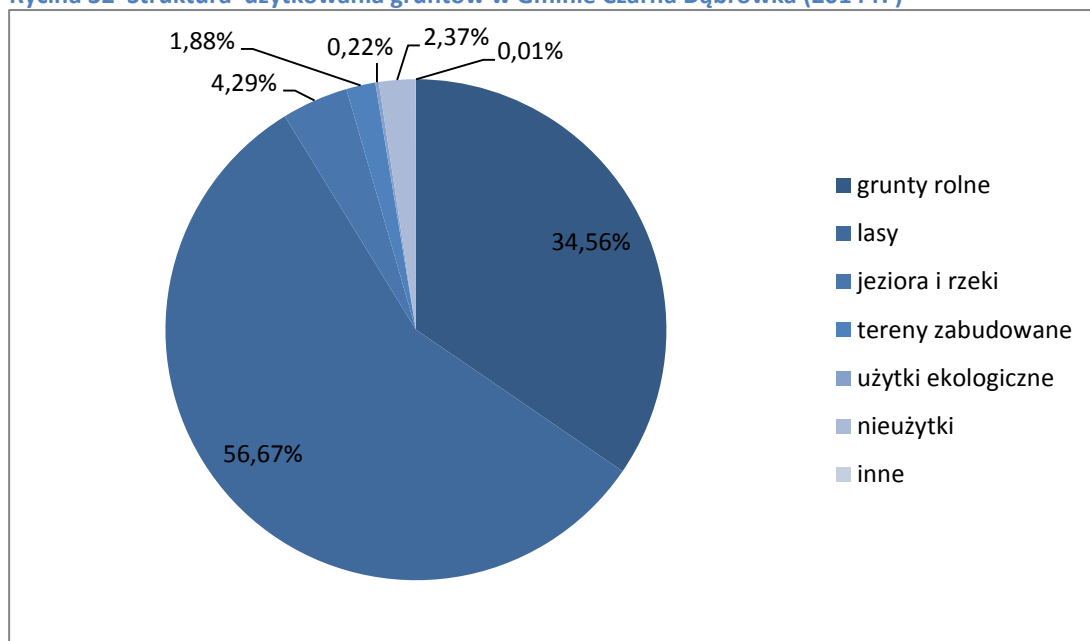
Większość terenu Gminy Czarna Dąbrówka pokrywają lasy. Stanowią one niemal 57 % powierzchni obszaru (ryc. 32), a bez terenów krzaczastych około 54 %. Wysoki odsetek stanowią także obszary wód śródlądowych (ponad 4 %) Obszar gminy położony jest w obrębie zlewni dużych rzek przymorskich: Łupawy, Słupi i Łęby oraz ich dopływów. Rzeki posiadają górski charakter, obfitują w około 20 gatunków ryb, w tym w troć wędrowną i łososia. Bardzo ważnym elementem krajobrazu są liczne jeziora o różnej wielkości, kształcie

i pochodzeniu. Przeważają jeziora polodowcowe, głównie rynnowe i wytopiskowe, tzw. "oczka". Największym jeziorem jest jezioro Jasień o powierzchni 577,2 ha należące do zlewni rzeki Łupawy. Z innych licznych jezior wymieniść można: Skotawsko Duże (80,0 ha), Oborowo Duże (37,4 ha), Trzebiesz (36,0 ha), Skotawsko Małe (33,0 ha) oraz Długie, Unichowskie, Lupieniec, Karweńskie Duże, Kopieniec, Kozińskie, Mikorowo, Bochowo, Oskowo, Nożynko i Rokity. Wody podziemne na terenie gminy są w większości bardzo czyste, klasy Ia i Ib, a bilans wody jest dla obszaru gminy silnie dodatni.

Urozmaicenie krajobrazu jest wyrażone wartością wskaźnika Shannona-Wienera, które w skali od 0-3 dla Gminy wynosi średnio 2,45, co oznacza bardzo wysoką różnorodność³.

Rycina 32 Struktura użytkowania gruntów w Gminie Czarna Dąbrówka (2014 r.)

Źródła: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Obszary prawnie chronione zajmują w gminie powierzchnię 727,9 ha, tj. 24,4 % powierzchni gminy. Południową część gminy obejmuje Park Krajobrazowy Dolina Słupi (jeden z najstarszych parków krajobrazowych w Polsce), na terenie którego w obrębie Gminy Czarna Dąbrówka ustanowiono dwa (z czterech na terenie Parku) rezerваты przyrody: „Gniazda Orła Bielika” oraz „Jezioro Małe i Duże Sitno”. Na terenie parku rozpoznano 476 gatunków roślin naczyniowych, w tym 24 podlegające całkowitej ochronie i 9 ochronie częściowej. Lasy pokrywają 72 % jego powierzchni. Znaczący w tym udział mają bory sosnowe świeże, w których przeważającym gatunkiem jest sosna zwyczajna, pochodząca w głównej mierze z nasadzeń. Dodatkowo spotkać można drzewa nie występujące pierwotnie na tym obszarze, jak: świerk pospolity, dagleżja, jodła pospolita, sosna wejmutka i sosna smołowa. Bory sosnowe parku są zróżnicowane pod względem wiekowym, jednak w większości nie przekraczają 120 lat. Do innych form ochrony przyrody można zaliczyć obszary objęte Naturą 2000: Dolina Słupi (PLH220052), Dolina Łupawy (PLH220036) oraz jeziora lobeliowe koło Soszycy (PLH220039), a także dolina Słupi i Skotawy, objęta dyrektywą „ptasią” (PLB

³ Według udziału naturalnych i seminaturalnych płatów Corine Land Cover (2006)

220002). Południowa część obszaru gminy wchodzi także w skład krajowej sieci ekologicznej ECONET-Polska w ramach europejskiego programu Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody - IWCN. Ponadto na terenie gminy występują pomniki przyrody oraz użytki ekologiczne utworzone dla zachowania unikatowych zasobów genotypowych i typów środowisk (m.in. naturalnych zbiorników wodnych, śródleśnych „oczek wodnych”, bagien i torfowisk).

2.3.2 Środowisko kulturowe

Najstarsze ślady pobytu człowieka na tym terenie pochodzą ze środkowego paleolitu tj około 8 – 4,2 tysiąca lat przed Chrystusem.

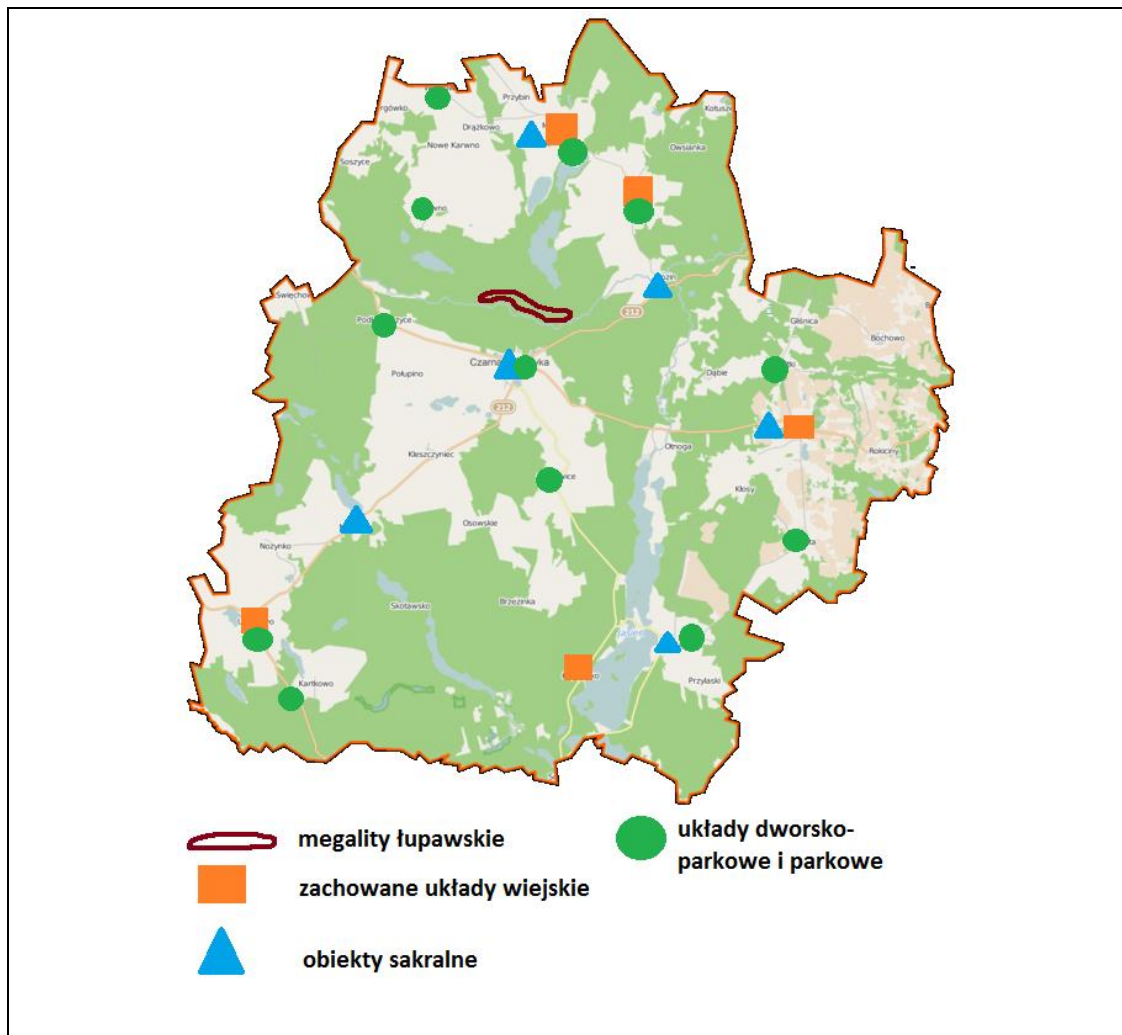
Pierwsza pisemna wzmianka o ziemi Bytowskiej pochodzi z 1238 roku.

Środowisko kulturowe w Gminie Czarna Dąbrówka tworzą:

- 1) stanowiska neolityczne na obszarze na północ od Czarnej Dąbrówki, do dziś zachowało się 48 grobowców (megalitów) ludności grupy łupawskiej kultury pucharów lejkowatych. Jedną z charakterystycznych cech łupawskiego skupiska grobowców jest kształt tych obiektów, przypominający zbliżony do prostokąta, silnie wydłużony trapez. Ich długość waha się od 9 m do 56 m, przy średniej wynoszącej 24,2 m.
- 2) zabytkowe układy przestrzenne wsi, które były lokowane w średniowieczu, z czego najcenniejszymi są wsie owalnicowe, które mają rodowód przedmagdeburki (sprzed XII w.). W tych wsiach zachowały się też przykłady najstarszego budownictwa mieszkalnego o konstrukcji szkieletowej wypełnionej cegłą, jak również w cegle licowej murowane bardzo często zdobionej frazami (Mikorowo, Kozy, Rokity, Łupawsko, Unichowo).
- 3) obiekty sakralne znajdują się w Mikorowie, Czarnej Dąbrówce, Rokitach, Nożynie, Jasieniu oraz Kozinie.
- 4) założenia dworsko – parkowe znajdujące się w Kozach, Rokitkach, Czarnej Dąbrówce, Unichowie, Kartkowie, Jasieniu, Jerzkowice oraz parki we wsiach: Wargowo, Mikorowo, Karwno, Podkomorzyce, Nożyno, Unichowo, Kartkowo, Jasień, Mydlita (ryc. 33).

Ogółem na terenie gminy istnieje 201 zabytków architektonicznych, w tym 65 budownictwa przemysłowego i gospodarczego, 60 budownictwa mieszkalnego, 34 budownictwa sakralnego, 13 budynków użyteczności publicznej oraz 29 cmentarzy.

Rycina 33 Położenie najważniejszych zabytków na terenie Gminy Czarna Dąbrówka

Źródło: opracowanie własne

2.3.3 Transport

Przez teren gminy Czarna Dąbrówka przebiegają trzy drogi wojewódzkie:

- nr 210 – relacji Ustka – Słupsk – Unichowo,
- nr 211 – relacji Nowa Dąbrowa – Czarna Dąbrówka – Puzdrowo – Sierakowice – Kartuzy – Żukowo,
- nr 212 – relacji Osowo Lęborskie – Bytów – Chojnice – Zamarte.

Droga nr 211 stanowi powiązanie gminy z drogą krajową nr 6 relacji: Kołbaskowo – Szczecin – Goleniów – Koszalin – Słupsk – Lębork – Reda – Gdynia – Gdańsk oraz z drogą krajową nr 20 relacji Starogard Szczeciński – Chociwel – Węgorzyno – Drawsko Pomorskie – Czaplinsk – Szczecinek – Biały Bór – Miastko – Bytów – Kościerzyna – Żukowo – Gdynia.

Ponadto przez teren Gminy przebiega 12 odcinków dróg powiatowych (ryc. 34) oraz 41 odcinków dróg gminnych o łącznej długości 144 km. Drogi wyższej klasy posiadają nawierzchnię utwardzoną, ale nie zawsze w odpowiednim stanie technicznym. Brak jest także w większości przypadków urządzonych poboczy.

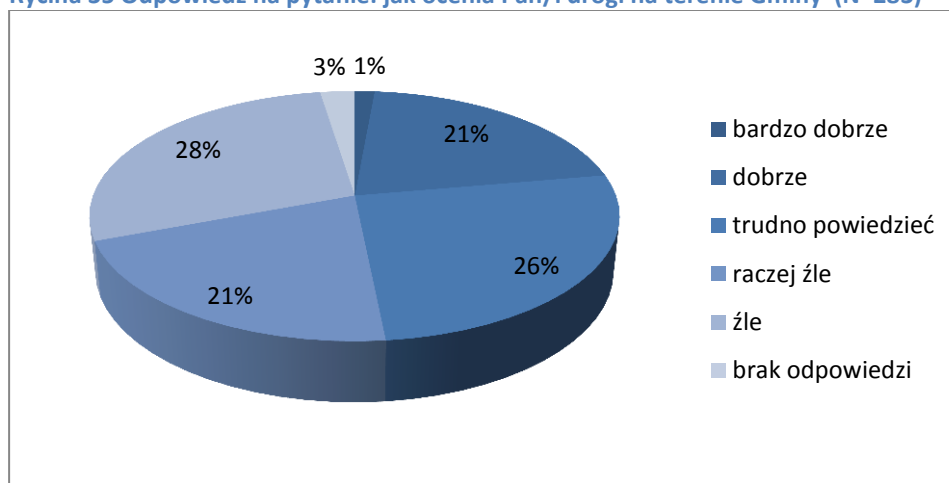
Rycina 34 Zestawienie dróg powiatowych na terenie Gminy Czarna Dąbrówka.

Lp.	Nowy numer drogi	Stary numer drogi	Nazwa drogi	Długość [km]
1	1177G	39 204	Głobino - Dobieszewo -Podkomorzyce	2,376
2	1192G	39 330	Grąbkowo -Wargowo - DP nr 1193G	4,839
3	1193G	39 331	Chlewnica - Mikorowo – Kozin	9,361
4	1738G	39 332	Karwno – Podkomorzyce	3,332
5	1739G	39 333	Kozy – Kotuszewo	3,800
6	1334G	39 346	Oskowo - Pomysk Wielki	22,776
7	1741G	39 347	Rokitki – Bochowo	3,130
8	1745G	39 348	Dwór Rokicki - DW nr 211	1,760
9	1747G	39 353	DW nr 212 - Nożynko - DW nr 212	2,970
10	1755G	39 364	Czarna Dąbrówka-Sieromino	8,239
11	1756G	39 365	DP nr 1334G - Łupawsko – Jasień	6,138
12	1757G	39 366	Jasień - Chośnica – Parchowo	12,867

Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Bytowskiego na lata 2015-2022

Według mieszkańców stan dróg jest zły (tak twierdzi 47 % respondentów, podczas gdy 23 % oceniło stan dróg pozytywnie) (ryc. 35).

Rycina 35 Odpowiedź na pytanie: jak ocenia Pan/i drogi na terenie Gminy (N=283)

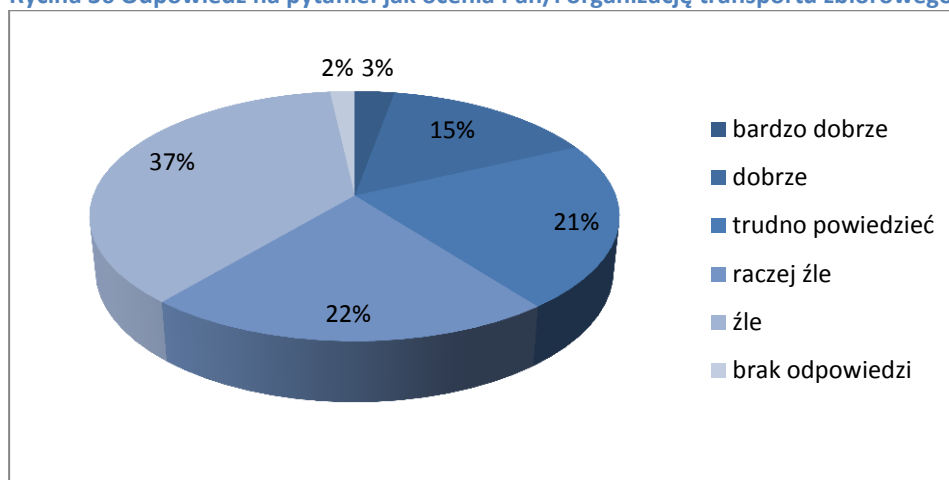

Źródło: opracowanie własne

Negatywnie oceniono także organizację transportu zbiorowego. Taką opinię ma 57 % respondentów. Tylko niecałe 20 % ankietowanych mieszkańców podało pozytywną ocenę (ryc. 36).

Rycina 36 Odpowiedź na pytanie: jak ocenia Pan/i organizację transportu zbiorowego (N=283)

Źródło: opracowanie własne

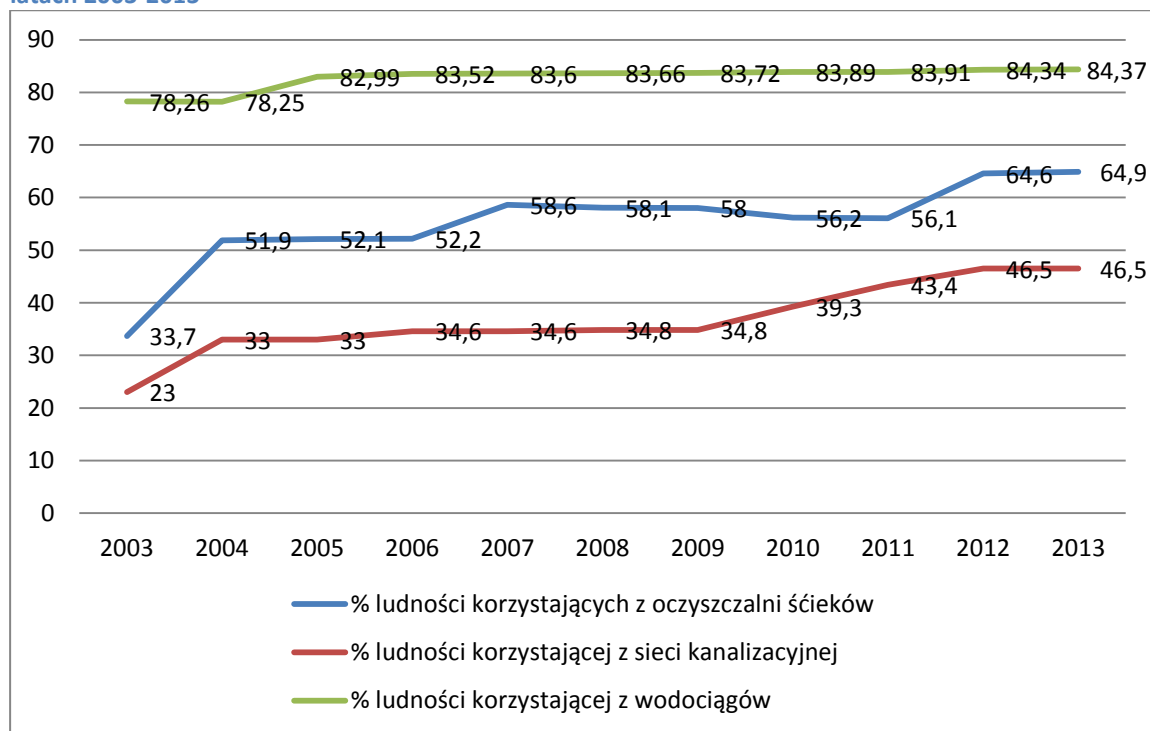
2.3.4 Infrastruktura sieciowa

Do opisu infrastruktury sieciowej zastosowano następujące wskaźniki: ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności, udział korzystających z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności, udział korzystających z sieci gazowej w % ogółu ludności, udział korzystających z sieci wodociągowej w % ogółu ludności. Nie uwzględniono odsetka ludności korzystającej z przydomowych oczyszczalni ścieków, ponieważ wymagałoby to uzyskania danych dla wszystkich obszarów porównawczych. Warto jednak zaznaczyć, że na terenie Gminy istnieje 50 działających oczyszczalni przydomowych (kolejne 50 jest w trakcie instalacji).

Pomimo dynamicznego rozwoju sieci, zwłaszcza kanalizacyjnej i wodociągowej przede wszystkim w ciągu ostatnich pięciu lat (ryc. 37 i 38), analiza wskaźników dotyczących infrastruktury komunalnej na tle porównawczym wskazuje że, parametry w Gminie Czarna Dąbrówka przedstawiają się gorzej niż na poziomie regionu i powiatu (ryc. 39).

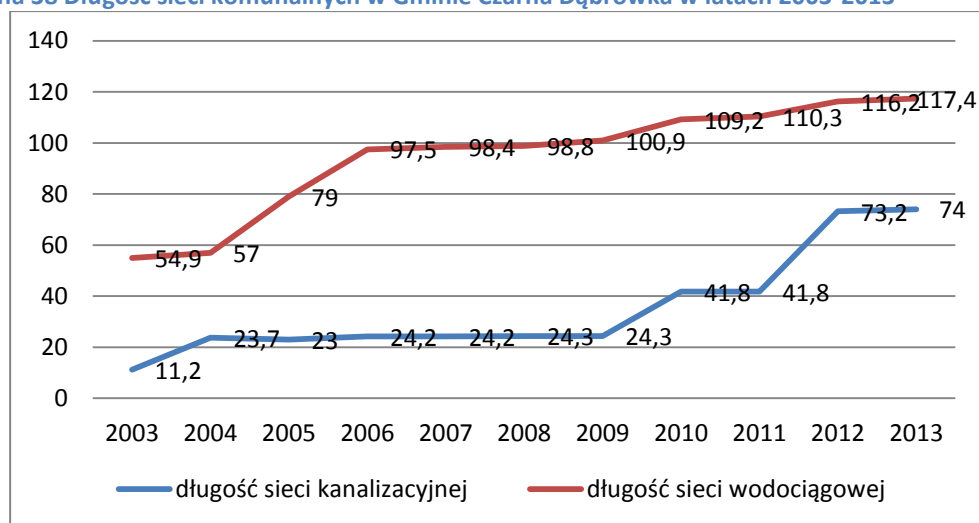

Rycina 37 % ludności korzystającej z infrastruktury komunalnej w Gminie Czarna Dąbrówka w latach 2003-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

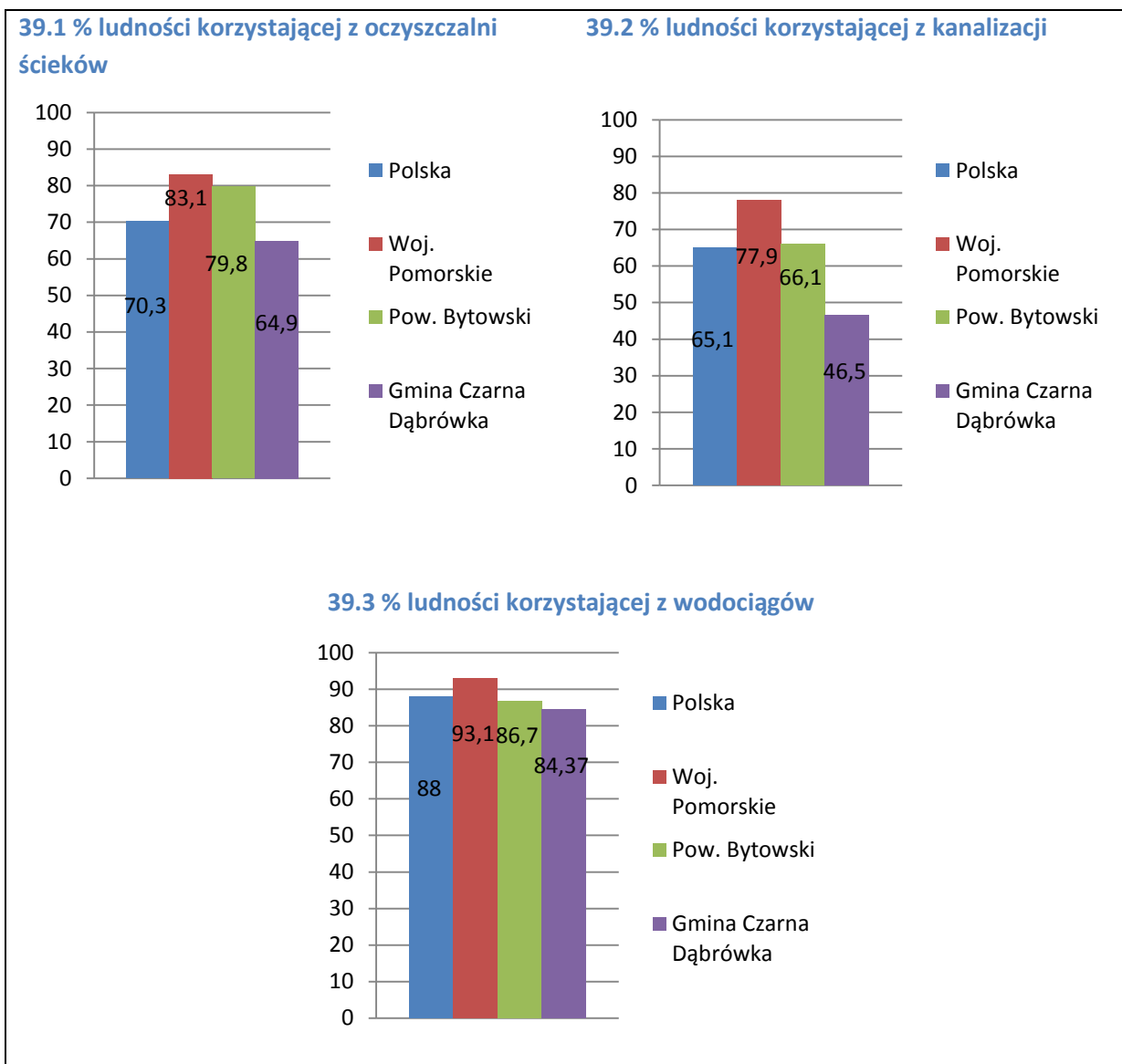
Rycina 38 Długość sieci komunalnych w Gminie Czarna Dąbrówka w latach 2003-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rycina 39 Wskaźniki korzystania z usług komunalnych w Gminie Czarna Dąbrówka na tle porównawczym (2013 r.)

2.3.5 Rekreacja, sport i turystyka

W Czarnej Dąbrówce działa Centrum Informacji Turystycznej przy Gminnym Ośrodku Kultury i Bibliotece, założone w 2011 r.

Do podstawowej infrastruktury związanej z rekreacją, sportem i turystyką należą ścieżki rowerowe, szlaki turystyczne, ośrodki wypoczynkowe, ośrodki agroturystyczne, kąpieliska oraz obiekty sportowe.

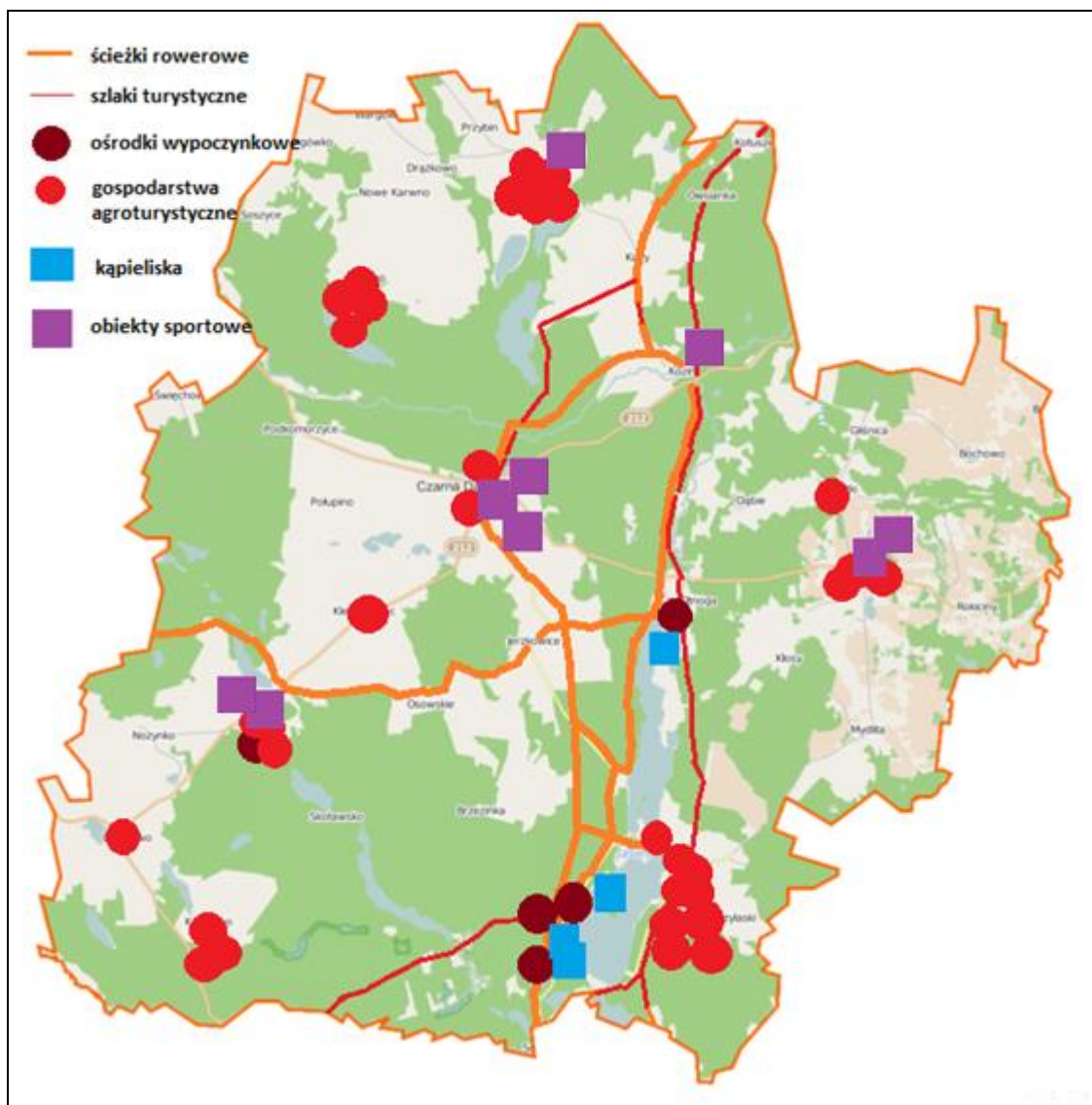
Na terenie Gminy Czarna Dąbrówka funkcjonują cztery ścieżki rowerowe:

- 1) Ścieżka Rowerowa „Nasypem Kolejowym” - obejmuje ona sołectwa: Czarna Dąbrówka, Jerzkowice oraz Jasień. Jest to pozostałość po dawnej linii kolejowej Bytów – Łębork. Trasa ma długość 11,160 km i w większości prowadzi dawnym nasypem kolejowym,

- 2) Ścieżka rowerowa „Pętla kaszubska” - to szlak rowerowy w formie pętli wokół Bytowa, łączący gminy powiatu bytowskiego położone na obszarze Partnerstwa Dorzecze Słupi. Uzupełnieniem szlaku są 4 szlaki łącznikowe prowadzące z Bytowa do: Studzienic, Tuchomka, Krosnowa i Soszycy. Rowerowa pętla wokół Bytowa ma długość ok. 120 km.
- 3) Ścieżka Rowerowa „Na Kolejowym Szlaku” - trasa długości 27 km, bardzo bezpieczna, bo biegnie dawnym nasypem kolejowym. Tylko w trzech miejscach nieprzejezdne (krótkie) odcinki trasy dawnego nasypu kolejowego omijamy bokiem drogami polnymi lub leśnymi. Dawny szlak kolejowy łączący Miastko z Lęborkiem
- 4) Ścieżka Rowerowa „Nad Łupawą” - trasa wiodąca przez sołectwa: Czarna Dąbrówka, Kozy, Dęby i Jerzkowice. Trasa ścieżki rowerowej w większości przebiega wzdłuż rzeki Łupawa (początkowo po prawej stronie, a za Kozinem po lewej stronie) lasami Nadleśnictwa Łupawa i Bytów, a w końcówce (7km) biegnie dawnym nasypem kolejowym (ryc. 40).

Rycina 40 Infrastruktura turystyczna i sportowo-rekreacyjna w Gminie Czarna Dąbrówka

Źródło: opracowanie własne

Na terenie Gminy funkcjonuje kilka ośrodków wypoczynkowych na około 300 miejsc oraz około 30 gospodarstw agroturystycznych, skoncentrowanych przede wszystkim nad Jeziorem Jasień, a także w Karwnie i Mikorowie, ponadto są one zlokalizowane wzdłuż dróg wojewódzkich. Z ofert ośrodków wypoczynkowych w 2013 r. skorzystało 12 300 osób z Polski oraz 420 turystów zagranicznych.

Kąpieliska zlokalizowane są nad Jeziorem Jasień przy OW Stoczni Marynarki Wojennej, OW „Wrzos” i OW „Zawiaty”. W Kozinie i Czarnej Dąbrówce funkcjonują także wypożyczalnie sprzętu wodnego, poza zlokalizowanymi w Jasieniu, Zawiatkach i Łupawsku.

Infrastrukturę uzupełniają cztery obiekty sportowe: trzy sale sportowe przy zespołach szkół w Czarnej Dąbrówce, Nożynie oraz Rokitach, obiekt sportowy w Nożynie, boiska wielofunkcyjne w Rokitach, Mikorowie i Kozach a także boisko piłkarskie z zapleczem szatniowym, boiskami wielofunkcyjnymi i Orlikiem w Czarnej Dąbrówce.

2.4 Obszar: *Gospodarka*

Pod koniec 2014 r. na terenie Gminy Czarna Dąbrówka zarejestrowanych było **396 podmiotów gospodarczych**. Stanowi to 6,2 % wszystkich zarejestrowanych firm w Powiecie Bytowskim, co należy uznać za stosunkowo duży odsetek, biorąc pod uwagę, iż cała ludność Gminy w wieku produkcyjnym stanowi 7,4 % mieszkańców Powiatu w tym samym przedziale wiekowym. Strukturę i rozmieszczenie firm w Gminie ilustrują ryc. 41-42.

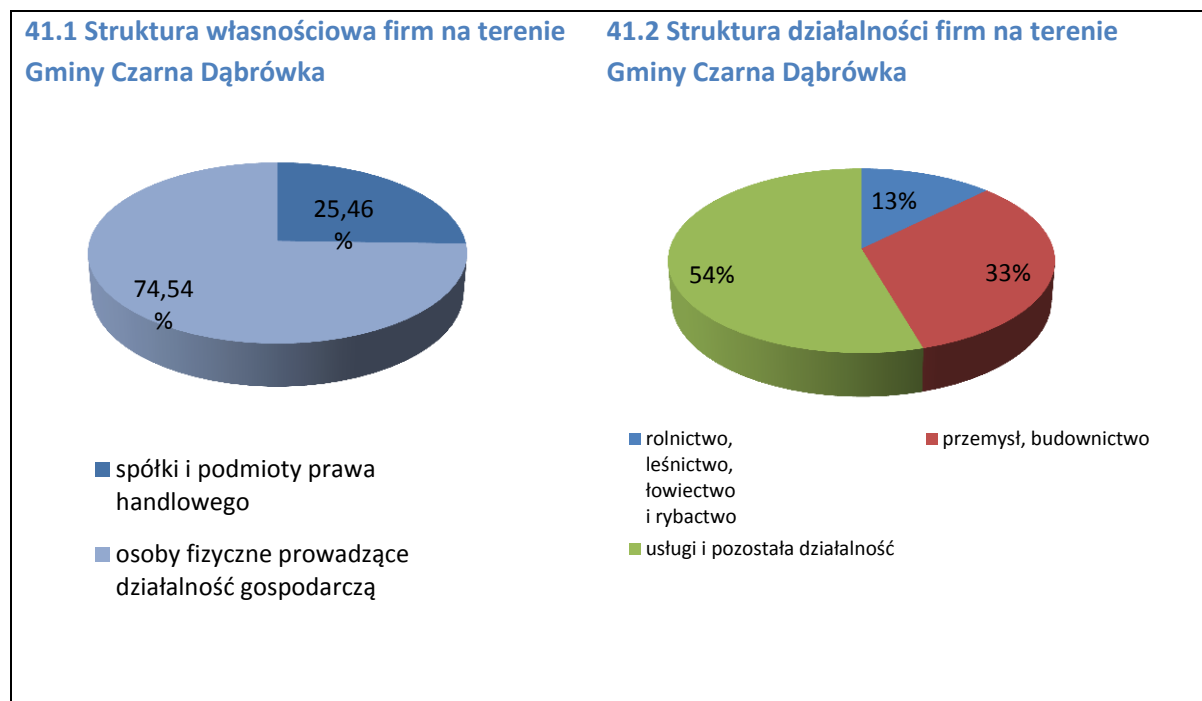
Dane statystyczne GUS wskazują, iż w strukturze firm dominują firmy o zatrudnieniu do 9 osób (1 024 firm na 10 000 mieszkańców), dalej: o zatrudnieniu od 10-49 osób (45 firm na 10 000 mieszkańców). **Oznacza to, iż w strukturze przedsiębiorców w Gminie Czarna Dąbrówka występują wyłącznie mikro- i małe przedsiębiorstwa.**

Według danych z końca 2013 r. najwięcej przedsiębiorstw zlokalizowanych było na terenie miejscowości Czarna Dąbrówka (30,4 % wszystkich firm w gminie), następnie w Rokitach (10,7 %) i Jasieniu (7,87 % podmiotów). Przedsiębiorstwa mają swoją lokalizację przede wszystkim w tych miejscowościach, przez które przechodzą drogi wojewódzkie nr 211 i 212. Na osiach obydwu dróg kształtuje się zasadniczy rdzeń gospodarczy Gminy (ryc. 43).

Rycina 41 Parametry rynku pracy i działalności gospodarczej na terenie gminy Czarna Dąbrówka w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rycina 42 Rozkład i lokalizacja firm (stan na 31.12 2013 r.) na obszarze Gminy Czarna Dąbrówka

Miejscowość		Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON				
		ogółem	w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	wg rodzajów działalności		
				rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	przemysł i budownictwo	pozostała działalność
1	Bochowo	6	6	-	3	3
2	Bochówko	2	1	1	-	1
3	Czarna Dąbrówka	116	76	10	31	75
4	Glińnica	1	1	-	1	-
5	Jasień	30	26	7	8	15
6	Jerzkowice	10	9	2	4	4
7	Karwno	8	6	-	1	7
8	Kleszczyniec	19	17	3	12	4
9	Kłosy	5	4	-	2	3

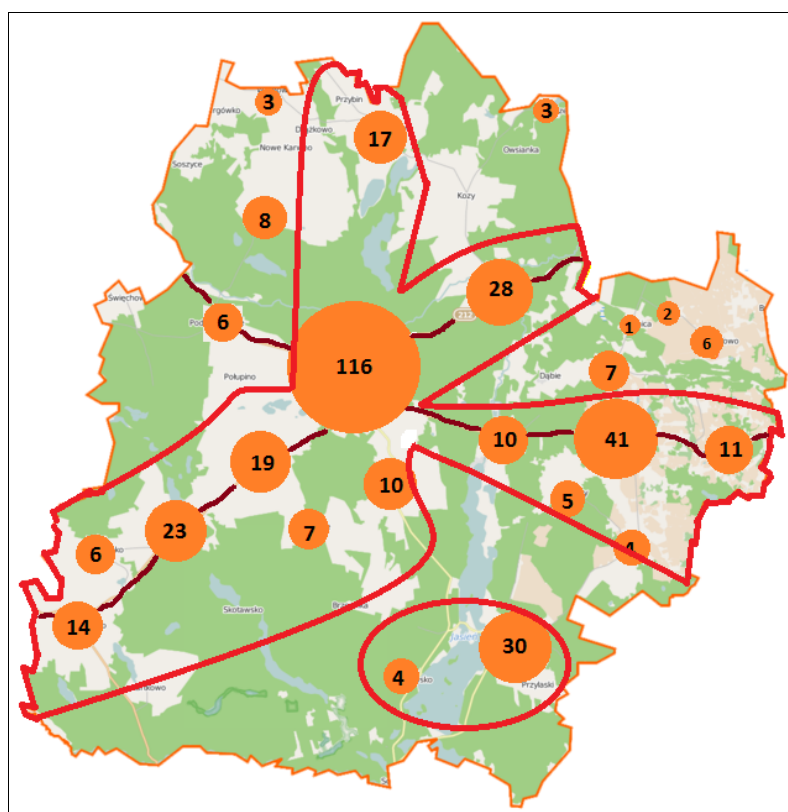

Miejscowość		Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON				
		ogółem	w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	wg rodzajów działalności		
				rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	przemysł i budownictwo	pozostała działalność
10	Kotuszewo	3	2	-	1	2
11	Kozy	28	24	8	9	11
12	Łupawsko	4	3	2	1	1
13	Mikorowo	17	12	6	3	8
14	Mydlita	4	3	-	2	2
15	Nożynko	6	5	-	2	4
16	Nożyno	23	12	4	3	16
17	Osowskie	7	7	4	3	-
18	Otnoga	10	10	1	2	7
19	Podkomorzyce	6	6	-	6	-
20	Rokiciny	11	9	-	5	6
21	Rokitki	7	2	2	2	3
22	Rokity	41	33	1	16	24
23	Unichowo	14	7	2	2	10
24	Wargowo	3	3	1	-	2
Razem		381	284	54	119	208

Źródło: GUS, Vademecum Samorządowca

Rycina 43 Lokalizacja i liczba firm na terenie Gminy Czarna Dąbrówka pod koniec 2013 r.

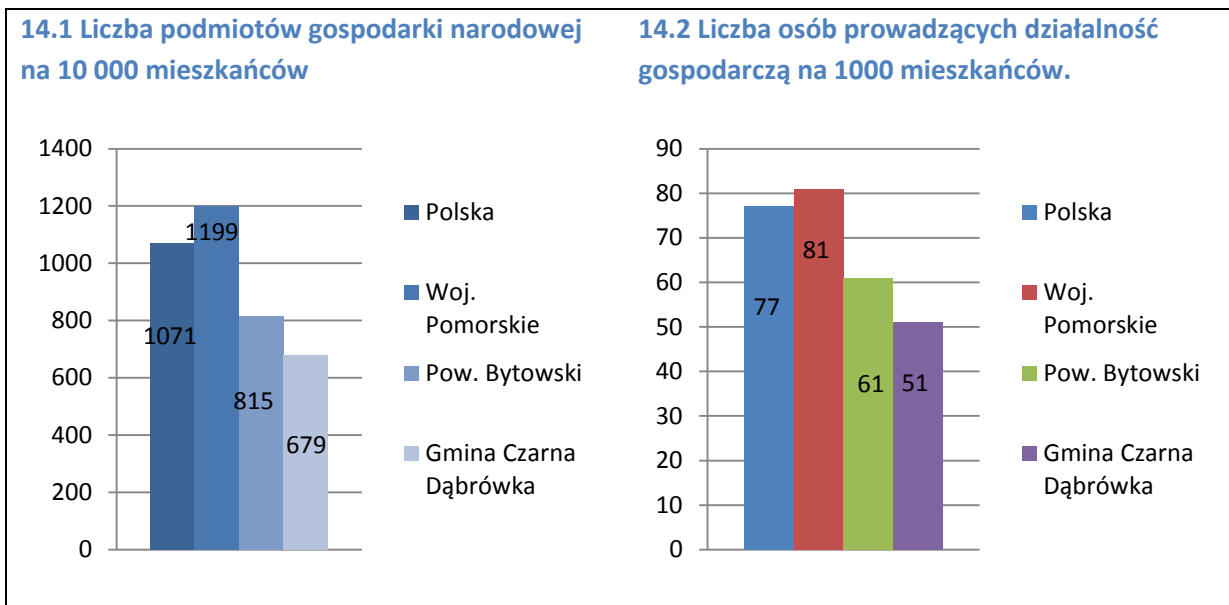

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Vademecum Samorządowca.
Pomarańczowe koła oznaczają lokalizację firm, liczby w kołach – liczbę firm, zaś czerwonymi liniami zaznaczono główne obszary aktywności gospodarczej na terenie Gminy.

O potencjale rynku pracy świadczy także aktywność gospodarcza mieszkańców, wyrażana liczbą podmiotów gospodarki narodowej na 10 000 mieszkańców oraz liczbą osób prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców. Wartość tych wskaźników na tle porównawczym ilustrują wykresy na ryc. 44. Jak wynika z nich, aktywność gospodarcza mieszkańców Gminy jest słabsza niż na poziomie Powiatu, Województwa i kraju. Warto jednak wskazać, iż liczba firm na jej terenie od 10 lat sukcesywnie wzrasta, choć wartości wskaźnika dotyczącego przedsiębiorstw jednoosobowych są stabilne (co wynikać może także ze zmiany liczby ludności w badanym okresie) (ryc. 45).

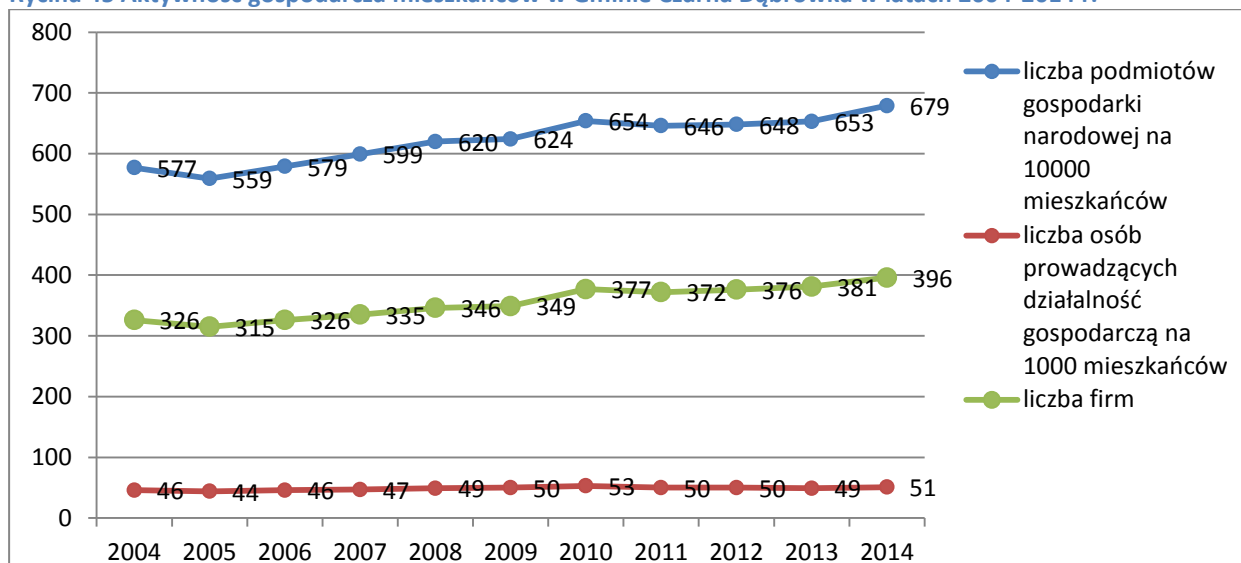

Rycina 44 Aktywność gospodarcza mieszkańców w Gminie Czarna Dąbrówka w 2014 r. na tle porównawczym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rycina 45 Aktywność gospodarcza mieszkańców w Gminie Czarna Dąbrówka w latach 2004-2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3 Analizy SWOT i wyniki analizy TOWS/SWOT

Przeprowadzono trzy analizy SWOT oraz analizy TOWS/SWOT dla wszystkich trzech obszarów tematycznych.

3.1 Obszar: *Kapitał ludzki i społeczny*

mocne strony	Pkt	słabe strony	Pkt
istnienie i działanie prężnych organizacji i stowarzyszeń JST	25	problemy wychowawcze z młodymi (agresja, uzależnienia, negatywne wzorce kulturowe płynące z mediów, narkotyki, alkohol), brak autorytetów i wzorców lokalnych	30
obecność i działanie liderów lokalnych	25	wysoka roszczeniowość społeczności wobec instytucji państwa, samorządu oraz instytucji społecznych, będących wynikiem istnienia środowiska post-PGR	15
umiejętność pozyskanych środków na działania prospołeczne	20	brak możliwości edukacji przedszkolnej w formie braku przedszkola, działającego w pełnym wymiarze	15
bogata oferta sportowo kulturalna oświatowa instytucji publicznych i społecznych	20	patologie dotyczące wszystkich grup społecznych i wiekowych (zwłaszcza alkoholizm, narkomania)	10
wysoka aktywność mieszkańców w lokalnych gminnych i sołeckich środowiskach	10	niski stopień wykształcenia mieszkańców	10
		brak perspektyw pracy	10
		niezadowalający poziom współpracy między ngo, jst, lokalnymi firmami oraz indywidualnymi osobami i rodzinami (atomizacja aktywności)	10
	100		100

Analizy SWOT
i analizy
TOWS/SWOT

szanse	pkt	zagrożenia	pkt
zmiany w prawie, dotyczące obniżenia wieku emerytalnego, co w konsekwencji może doprowadzić do „odblokowania” i tworzenia miejsc pracy oraz możliwości rozwoju dla młodszych pokoleń (zwłaszcza w przedziale 25-35 lat)	40	ogólnokrajowe, regionalne i lokalne tendencje do odpływu ludzi z lokalnych środowisk (emigracja)	40
możliwość pozyskania środków finansowych (głównie ze środków UE oraz środków zewnętrznych)	30	ograniczenia prawno-administracyjne i w konsekwencji brak możliwości pozyskania środków finansowych	30
perspektywy rozwoju gospodarczego jako możliwość dynamicznego rozwoju rodzimej przedsiębiorczości, co za tym idzie tworzenia nowych miejsc pracy, kształcenia się i rozwoju kompetencji cywilizacyjno-kulturowych	30	pogłębiający się kryzys i stagnacja gospodarcza, co może rodzić zagrożeniem likwidacji firm lokalnych	30
	100		100

Wynik analizy TOWS/SWOT dla tego obszaru wskazuje, iż należy przyjąć model konkurencyjny. Oznacza to podejmowanie w pierwszej kolejności działań, mających na celu przełamywanie słabych stron z jednoczesnym wykorzystaniem szans, jakie pojawiają się w otoczeniu.

3.2 Obszar: *Infrastruktura*

mocne strony	pkt	słabe strony	pkt
rozwinięta sieć szlaków turystycznych	35	zły stan i niedostateczna sieć dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich	25
dobre zagospodarowanie terenów publicznych (w tym rekreacyjno-wypoczynkowych)	30	niedostateczna promocja walorów turystyczno-rekreacyjnych, związanych z rozwojem „przemysłu/gospodarki czasu wolnego”	15
rozbudowana sieć świetlic wiejskich	20	słabo rozwinięty system ścieżek rowerowych	10
rozbudowana i nowoczesna sieć boisk i obiektów sportowych	15	słaby zasięg telefonii komórkowej i słaby dostęp do Internetu	10
		niewydolności wodociągu (słabe ciśnienie wody w niektórych miejscowościach)	10

	brak sieci przedszkoli	10
	słabo rozwinięta sieć komunikacji publicznej	5
	nierozwinięta sieć punktów informacji turystycznej	5
	nisko rozwinięta infrastruktura służby zdrowia (niska dostępność do specjalistów)	5
	słaby stopień skanalizowania gminy	5
	100	100

szanse	pkt	zagrożenia	pkt
rozwój zintegrowanych projektów turystycznych na poziomie regionalnym	28	konkurencja w zakresie stanu infrastruktury ze strony gmin sąsiednich (stan infrastruktury publicznej jest lepszy i szybciej poprawia się jej jakość)	35
nowe tendencje w intensywnym wykorzystaniu zasobów naturalnych w przemysłach turystycznych	27	duże koszty utrzymania infrastruktury z uwagi na stan rynku i finansów regionu i kraju	25
perspektywa nowych przepisów dotyczących planowania i zagospodarowania przestrzennego: efektywne uporządkowanie i wykorzystanie przestrzeni i wprowadzania nowych funkcji	15	duża awaryjność sieci elektrycznych: rosnąca niewydolność infrastruktury w skali regionu i kraju	20
ogólnoświatowe, krajowe i regionalne tendencje do rozwoju Internetu, jako jednego z głównych kanałów komunikacji	10	rosnące koszty budowania kanalizacji, wodociągów w obliczu stanu rynku usług budowlanych	20
rozwój ruchu turystycznego w skali światowej, krajowej, regionalnej i lokalnej	10		
rozwój współpracy dotyczący infrastruktury na poziomie międzygminnym	10		
	100		100

Wynik analizy TOWS/SWOT dla tego obszaru wskazuje, iż należy przyjąć model strategii defensywnej. Oznacza to podejmowanie w pierwszej kolejności działań, mających na celu przełamywanie słabych stron z jednoczesnym uwzględnieniem zagrożeń, jakie pojawiają się w otoczeniu.

3.3 Obszar: Gospodarka

mocne strony	pkt	słabe strony	pkt
walory turystyczne (lasy, jeziora), obecność parku krajobrazowego Dolina Słupi, stanowiące podstawę do rozwoju turystyki	30	odległość od miast: niska dostępność transportowa w zakresie ruchu towarów i ludzi	25
zasoby naturalne (kruszywa, gaz łupkowy), stanowiące podstawę do rozwoju przemysłu wydobywczego i energetycznego	15	słabo rozwinięta baza turystyczna	20
bogata kultura kaszubska, wielokulturowość, będąca podstawą do rozwoju przemysłów kreatywnych	15	niska dostępność do Internetu (ograniczony dostęp do oferty lokalnej gospodarki i możliwości realizacji sprzedaży towarów i usług poprzez e-media)	15
istniejące regulacje w zakresie zagospodarowania przestrzennego	15	niska aktywność społeczna w zakresie zakładania nowych firm	15
dogodna lokalizacja wobec dużych centrów miejskich	10	rabunkowa gospodarka rybna na obszarze gminy	10
łatwy dostęp do mediów komunalnych	10	brak nowych, innowacyjnych form przemysłu i gospodarki	10
brak tradycyjnego (ciężkiego) przemysłu	5	wysokie bezrobocie	5
	100		100

szanse	pkt	zagrożenia	pkt
tendencje do rozwoju energii odnawialnej	25	niski przyrost naturalny w skali kraju i regionu	25
perspektywa nowych przepisów dotyczących planowania i zagospodarowania przestrzennego: efektywne uporządkowanie i wykorzystanie przestrzeni i wprowadzania nowych funkcji	25	tendencje do wysokiej emigracji za granicę lub do wielkich miast, dotyczące młodych oraz dobrze wykształconych	25
rosnące zainteresowanie regionem jako miejsca inwestycji, działalności gospodarczej i wypoczynku	25	zmieniające się przepisy fiskalne, administracyjne, wpływające negatywnie na konkurencyjność i kondycję finansową firm	25
możliwość pozyskania funduszy UE na działania strategiczne (m.in. przez Lokalne Grupy Działania)	25	zwiększenie zadań JST bez wsparcia finansowego (w zakresie wspierania gospodarki)	25
	100		100

Wynik analizy TOWS/SWOT dla tego obszaru wskazuje, iż należy przyjąć model strategii agresywnej. Oznacza to podejmowanie w pierwszej kolejności działań, mających na celu wzmocnienie mocnych stron z jednoczesnym uwzględnieniem i wykorzystaniem szans, jakie pojawiają się w otoczeniu.

4 Wizja, misja i cele Strategii

I. Wizja:

Gmina Czarna Dąbrówka Czarna Dąbrówka to znane i atrakcyjne miejsce z rozwiniętą turystyką, opartą o zasoby naturalne i kulturowe, przyjazne dla mieszkańców.

II. Misja:

Wizja zostanie osiągnięta poprzez:

- a) efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych
- b) rozwój gospodarczy
- c) aktywność mieszkańców
- d) poprawę jakości infrastruktury
- e) poprawę jakości życia

III. Proponowana struktura obszarów i celów

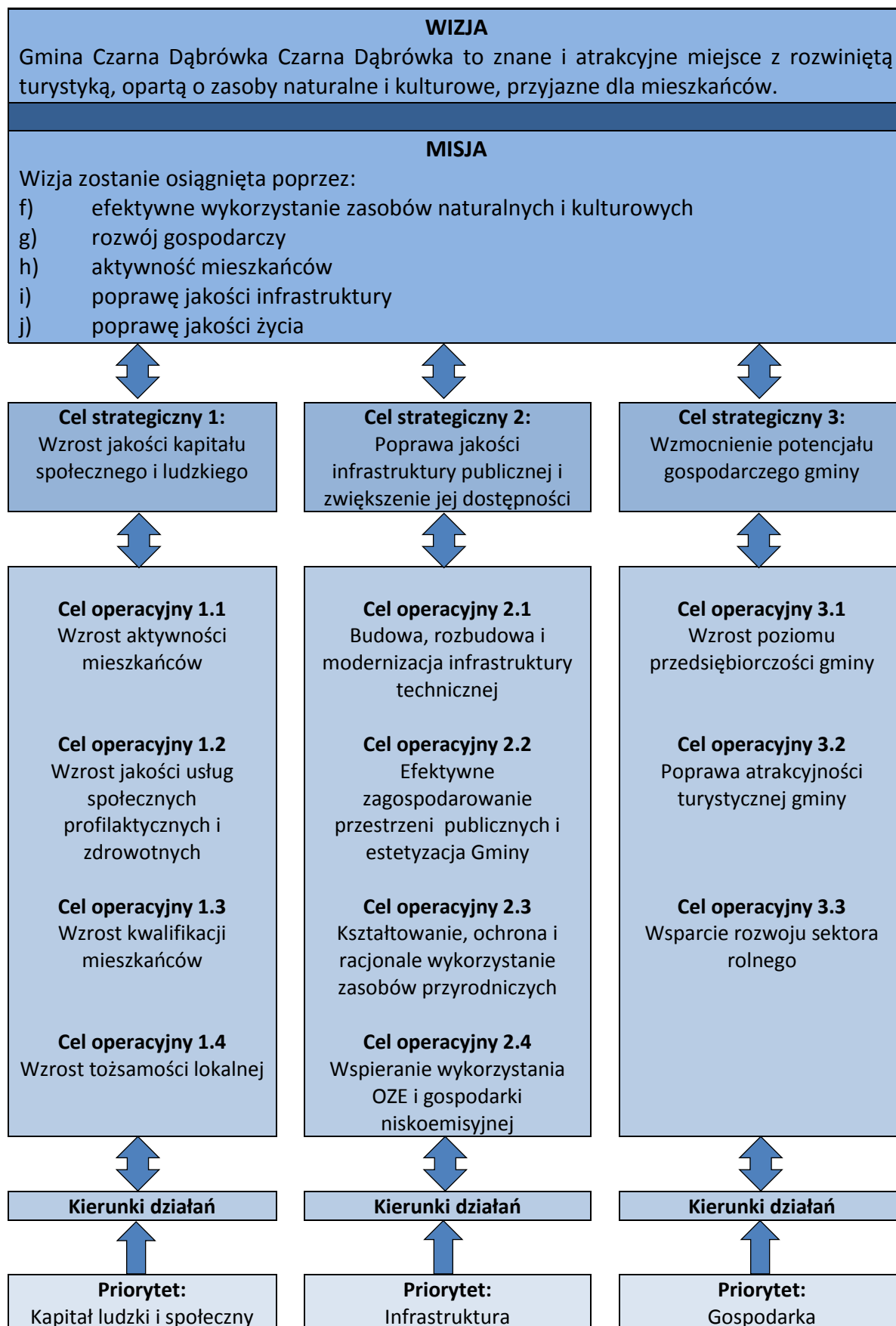
Ustalone obszary tematyczne diagnozy, formułowania celów oraz postulowanych kierunków działań to:

- 1) Kapitał społeczny i ludzki
- 2) Infrastruktura
- 3) Gospodarka

Analogicznie do obszarów tematycznych zdefiniowano trzy cele strategiczne, którym przypisano cele odpowiednie operacyjne, dla których ustanowiono kierunki działań.

Cele szczegółowe zostały sformułowane biorąc pod uwagę wyniki analizy TOWS/SWOT: zwraca się w nich uwagę albo na uzupełnianie braków albo na wydobywanie potencjałów.

Wizja,
misja,
cele

5 Strategiczne kierunki działań

V.1 Kierunki działań w ramach Priorytetu Kapitał ludzki i społeczny

Cel operacyjny	Rodzaje działań i projektów	Instytucje koordynujące/ odpowiedzialne	Partnerzy
1.1 Wzrost aktywności mieszkańców	projekty w zakresie aktywizacji społecznej i socjalnej mieszkańców, pracy środowiskowej związanej ze zmniejszaniem roszczeniowości obywateli wobec instytucji państwa, samorządu oraz instytucji społecznych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, NGO	organizacje pozarządowe, Gmina, osoby fizyczne, przedsiębiorstwa, grupy nieformalne, sołectwa, kościoły i związki wyznaniowe
	projekty w zakresie aktywizacji zawodowej	Powiatowy Urząd Pracy w Bytowie, Starostwo Powiatowe w Bytowie, Inkubator Przedsiębiorczości w Bytowie, NGO	organizacje pozarządowe, Gmina Czarna Dąbrówka, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	działania wzmacniające współpracę i koordynację działań między Gminą, organizacjami pozarządowymi, lokalnymi firmami oraz indywidualnymi osobami i rodzinami	Gmina, NGO	przedsiębiorstwa, osoby fizyczne, NGO, parafie, Gminne Centrum Kultury i Biblioteka, grupy nieformalne
	działania propagujące ideę wolontariatu	Gmina, NGO	przedsiębiorstwa, osoby prywatne, NGO
	promowanie aktywności organizacji pozarządowych	Gmina, NGO	lokalne przedsiębiorstwa, osoby prywatne, NGO
	wspieranie spółdzielczości socjalnej ze szczególnym uwzględnieniem opieki nad osobami starszymi	Gmina, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	NGO, osoby prywatne
	stworzenie gminnego programu aktywizacji osób starszych (promującego m.in. aktywne członkostwo w organizacjach pozarządowych, wykorzystanie osób starszych np. jako przewodników lub nauczycieli zawodu)	Gmina, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Powiatowy Urząd Pracy w Bytowie, NGO, osoby prywatne

1.2 Wzrost jakości usług społecznych profilaktycznych i zdrowotnych	projekty i działania mające na celu zmniejszenie poziomu alkoholizmu i narkomanii	Gmina (Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych)	Gmina (Zespół Interdyscyplinarny), Policja, Gminna Ośrodek Pomocy Społecznej, NGO, sołectwa
	projekty mające na celu pracę z dziećmi i młodzieżą w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych	Gminne Centrum Kultury i Biblioteka, NGO, szkoły na terenie gminy	sołectwa, szkoły, Gmina (Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych), NGO
	rozwój bazy lokali socjalnych w gminie	Gmina, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	NGO, osoby prywatne
	wspieranie i promocja badań profilaktycznych wśród dzieci, młodzieży i dorosłych	GOPS, ośrodek zdrowia, podmioty oświatowe	Gmina, przedsiębiorstwa, NGO, grupy nieformalne, parafie, Gminne Centrum Kultury i Biblioteka, osoby prywatne
	promocja, kształtowanie i pobudzanie świadomości mieszkańców w zakresie zdrowego stylu życia i odżywiania	GOPS, ośrodek zdrowia, podmioty oświatowe	Gmina, przedsiębiorstwa, NGO, grupy nieformalne, parafie, Gminne Centrum Kultury i Biblioteka, osoby prywatne
	promocja i wspieranie inicjatyw wykorzystujących infrastrukturę rekreacyjno-sportową w celu wypracowania zachowań i postaw prozdrowotnych	GOPS, ośrodek zdrowia, podmioty oświatowe	Gmina, przedsiębiorstwa, NGO, grupy nieformalne, parafie, Gminne Centrum Kultury i Biblioteka, osoby prywatne
	poprawa dostępności do wysokiej jakości usług medycznych o charakterze ogólnym i specjalistycznym (np. rozszerzenie oferty konsultacji medycznych i badań specjalistycznych)	Gmina, ośrodek zdrowia	Samorząd Województwa Pomorskiego, przedsiębiorstwa, osoby prywatne
	wspieranie, aktywizowanie i kształtowanie świadomości osób wykluczonych społecznie	PUP, PFRON, Gmina, GOPS	przedsiębiorstwa, NGO, parafie, Gminne Centrum Kultury i Biblioteka, grupy nieformalne, osoby prywatne
	stworzenie dogodnych warunków oraz wspieranie rozwoju różnych form opieki nad dziećmi do lat trzech	Gmina, podmioty oświatowe	przedsiębiorstwa, NGO, parafie, Gminne Centrum Kultury i Biblioteka
	poprawa jakości funkcjonowania obiektów kultury	Gmina, Gminne Centrum Kultury i Biblioteka	NGO, Gminne Centrum Kultury i Biblioteka, grupy nieformalne, osoby prywatne

1.3 Wzrost kwalifikacji mieszkańców	projekty podnoszące poziom wykształcenia mieszkańców gminy (w szczególności w zakresie poszukiwanych umiejętności i kompetencji na lokalnym rynku pracy)	Powiatowy Urząd Pracy w Bytowie, Starostwo Powiatowe w Bytowie, Inkubator Przedsiębiorczości w Bytowie, NGO	NGO, Gmina, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	rozwój nieformalnej edukacji przedszkolnej	Gmina, NGO, przedsiębiorstwa, osoby prywatne	NGO, szkoły, przedsiębiorstwa, osoby prywatne
	projekty mające na celu poprawę kompetencji zarządczych i strategicznych III sektora	Gmina, NGO	NGO, przedsiębiorstwa i firmy szkoleniowe oraz doradcze,
	wspieranie działań edukacyjnych (m.in. dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, pozalekcyjnych na poziomie podstawowym i gimnazjalnym, dla osób dorosłych, zajęć wyrównawczych i pozalekcyjnych, nauki przedsiębiorczości i komunikacji, edukacji osób starszych i niepełnosprawnych)	Powiatowy Urząd Pracy w Bytowie, Starostwo Powiatowe w Bytowie, Inkubator Przedsiębiorczości w Bytowie, NGO, podmioty oświatowe	Gmina, Gminne Centrum Kultury i Biblioteka, PUP, PFRON, GOPS, , przedsiębiorstwa, parafie, grupy nieformalne
1.4 Wzrost tożsamości lokalnej	organizacja zajęć i kół zainteresowań w obszarze kultury i tożsamości regionalnej	Gmina, NGO, osoby prywatne	Gminne Centrum Kultury i Biblioteka , Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	tworzenie warunków oraz działania na rzecz wzbogacenia i popularyzacji oferty sposobów spędzania wolnego czasu przez mieszkańców Gminy (m.in.. turystyki weekendowej)	przedsiębiorstwa, gospodarstwa agroturystyczne, NGO	Gmina, Gminne Centrum Kultury i Biblioteka
	działania na rzecz integracji społeczności lokalnej	Gmina, NGO	GOPS, Gminne Centrum Kultury i Biblioteka , Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

V. 2 Kierunki działań w ramach Priorytetu Infrastruktura

Cel operacyjny	Rodzaje działań i projektów	Instytucje koordynujące/ odpowiedzialne	Partnerzy
2.1 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej	modernizacja i rozbudowa dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich	Gmina, Powiat Bytowski, Samorząd Województwa Pomorskiego	przedsiębiorstwa
	rozwój sieci komunikacji publicznej	Gmina Czarna Dąbrówka, Powiat Bytowski	przedsiębiorstwa transportowe
	rozwój infrastruktury turystycznej w miejscach atrakcyjnych turystycznie (m.in. budowa i rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i tras kajakowych)	Gmina, NGO	NGO, stowarzyszenia i związki gmin, LGD „Partnerstwo Dorzecze Słupi”, LGD „Pojezierze Bytowskie”, RDLP
	rozbudowa systemu kanalizacji na terenie gminy (m.in. miejscowość Rokity i Zawiaty)	Gmina (Zakład Gospodarki Komunalnej)	przedsiębiorstwa, osoby fizyczne
	rozbudowa i modernizacja systemu wodociągów na terenie gminy (m.in. miejscowość Zawiaty, Kozy, Osowskie, Brzezinka)	Gmina (Zakład Gospodarki Komunalnej)	przedsiębiorstwa, osoby fizyczne
	rozbudowa i modernizacja stacji przekaźnikowych na potrzeby telefonii komórkowej oraz budowa szerokopasmowej sieci dostępu do Internetu	Samorząd Województwa Pomorskiego, przedsiębiorstwa telekomunikacyjne i operatorzy sieci	Gmina, Powiat Bytowski
	rozwój infrastruktury pomocy społecznej, w tym domów opieki społecznej i domów dziennego pobytu	Gmina, NGO, przedsiębiorstwa, kościoły i związki wyznaniowe	
	budowa przedszkoli i modernizacja infrastruktury szkolnej	Gmina	Samorząd Województwa Pomorskiego, NGO
	rozwój infrastruktury służby zdrowia, umożliwiający zwiększenie dostępności do specjalistów, w tym zakupy sprzętu	Gmina	Samorząd Województwa Pomorskiego, NGO
	modernizacja infrastruktury kulturalnej i sportowej	Gmina, NGO	Samorząd Województwa Pomorskiego, NGO
rozbudowa i modernizacja istniejących placów zabaw	Gmina	Samorząd Województwa Pomorskiego, przedsiębiorstwa	

	budowa stacji uzdatniania wody dla wodociągu Nożyno	Gmina	Samorząd Województwa Pomorskiego, przedsiębiorstwa
	modernizacja linii elektroenergetycznych	Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA	Gmina
2.2 Efektywne zagospodarowanie przestrzeni publicznych i estetyzacja Gminy	przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe, letniskowe, usługowe i przemysłowe	Gmina	przedsiębiorstwa, NGO, osoby prywatne
	promocja terenów przeznaczonych pod usługi mieszkaniowe i przemysłowe	Gmina	Samorząd Województwa Pomorskiego, przedsiębiorstwa, NGO, osoby prywatne
	poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców gminy (m.in. poprzez oznakowanie dróg, skrzyżowań, znaków ograniczających prędkość, przebudowę istniejących wjazdów z dróg gminnych na drogi powiatowe, wojewódzkie i krajowe, budowę przystanków i zatok, monitoring w miejscach strategicznych)	Gmina	Samorząd Województwa Pomorskiego, przedsiębiorstwa, NGO
	termomodernizacja obiektów gminnych	Gmina	Urząd Marszałkowski, przedsiębiorstwa, NFOŚ, WFOŚ
	modernizacja i rozbudowa energooszczędnego oświetlenia drogowego	Gmina	Samorząd Województwa Pomorskiego, przedsiębiorstwa
	promocja dbałości o stan środowiska, w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju i edukacja ekologiczna	Gmina, przedsiębiorstwa	Urząd Marszałkowski, osoby prywatne, NFOŚ, WFOŚ
2.3 Kształtowanie, ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych	budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscach uzasadnionych za budową i warunkami geologicznymi	Gmina, osoby fizyczne	przedsiębiorstwa, NFOŚ, WFOŚ
	rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Podkomorzycach	Gmina	Samorząd Województwa Pomorskiego, przedsiębiorstwa
	zagospodarowanie osadów ściekowych	Gmina	Urząd Marszałkowski, przedsiębiorstwa, NFOŚ, WFOŚ

2.4 Wspieranie wykorzystania OZE i gospodarki niskoemisyjnej	rozwój odnawialnych źródeł energii poprzez wykorzystanie energii wiatrowej, słonecznej i wodnej	Gmina, przedsiębiorstwa, osoby prywatne	Urząd Marszałkowski, osoby prywatne, NFOŚ, WFOŚ
	promocja rozwiązań gospodarki niskoemisyjnej	Gmina	osoby prywatne, przedsiębiorstwa, Gmina, instytucje otoczenia biznesu, NGO
	obniżenie poziomów emisji przez modernizację systemów ogrzewania	Gmina, przedsiębiorstwa, osoby prywatne	Urząd Marszałkowski, NFOŚ, WFOŚ
	budowa instalacji elektrycznej ogniw fotowoltaicznych (m.in. oczyszczalnia Podkomorzyce, oczyszczalnia Jasień, stacja uzdatniania wody w Czarnej Dąbrówce)	Gmina	Urząd Marszałkowski, przedsiębiorstwa, NFOŚ, WFOŚ

V.3 Kierunki działań w ramach Priorytetu Gospodarka

Cel operacyjny	Rodzaje działań i projektów	Instytucje koordynujące/ odpowiedzialne	Partnerzy
3.1 Wzrost poziomu przedsiębiorczości gminy	rozwój przemysłów kreatywnych, opartych o kulturę Zachodnich Kaszub i wieloetniczności (rękodzieło, muzyka, tradycja, obyczaje)	NGO, przedsiębiorstwa,	Gminne Centrum Kultury i Biblioteka, Samorząd Województwa Pomorskiego, Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Dorzecze Słupi”, sołectwa, regionalne organizacje i izby turystyczne
	rozwój gospodarki, opartej na energii odnawialnej oraz biopaliw	przedsiębiorstwa, (izby przemysłowe)	Samorząd Województwa Pomorskiego, instytucje otoczenia biznesu
	rozwój ekologicznych i innowacyjnych form przemysłów wydobywczych i energetycznych z wykorzystaniem lokalizacji zasobów kruszyw kopalnych i gazu łupkowego	przedsiębiorstwa, NGO, (izby przemysłowe)	Samorząd Województwa Pomorskiego, instytucje otoczenia biznesu
	doradztwo dla osób zakładających i prowadzących działalność gospodarczą	Gmina, Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Dorzecze Słupi”, Lokalna Grupa Rybacka „Pojezierze Bytowskie”	gospodarstwa agroturystyczne, instytucje otoczenia biznesu, przedsiębiorstwa, NGO

3.2 Poprawa atrakcyjności turystycznej gminy	rozwój lokalnych firm w sektorze innowacyjnych form eko-turystyki, turystyki biznesowej	przedsiębiorstwa i gospodarstwa agroturystyczne	Gmina, Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Dorzecze Słupi”, instytucje otoczenia biznesu, Samorząd Województwa Pomorskiego, NGO, sołectwa, regionalne organizacje i izby turystyczne
	rozwój usług agroturystycznych i usług dla osadnictwa „wakacyjnego” i „weekendowego”	przedsiębiorstwa i gospodarstwa agroturystyczne	Gmina, Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Dorzecze Słupi”, instytucje otoczenia biznesu, Samorząd Województwa Pomorskiego, NGO, sołectwa, regionalne organizacje i izby turystyczne
	budowa zintegrowanej sieci punktów informacji turystycznej, powiązana z działaniami marketingowymi i promocji walorów turystyczno-rekreacyjnych, związanych z rozwojem „przemysłu/ gospodarki czasu wolnego”	Gmina (Centrum Informacji Turystycznej), NGO	gospodarstwa agroturystyczne, przedsiębiorstwa, Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Dorzecze Słupi”, Lokalna Grupa Rybacka „Pojezierze Bytowskie”
3.3 Wsparcie rozwoju sektora rolnego	projekty dotyczące promocji produktów rolnych, pochodzących z gminy Czarna Dąbrówka, kierowanej do konsumentów, zwłaszcza na obszarze Aglomeracji Gdańskiej	Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Dorzecze Słupi”, NGO, grupy producenckie, gospodarstwa agroturystyczne	Gmina, przedsiębiorstwa, rolnicy, NGO, spółdzielnie
	wsparcie nowoczesnych form hodowli i upraw	Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Gdańsku, izby rolnicze, Agencja Rozwoju i Modernizacji Rolnictwa	Gmina, NGO, Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Dorzecze Słupi”, banki i instytucje finansowe
	projekty zwiększające dostępności rolników do agencji i instytucji zajmujących się rozwojem rolnictwa i poszerzenia działalności tych agencji na terenie gminy	Gmina, NGO	Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Gdańsku, izby rolnicze, Agencja Rozwoju i Modernizacji Rolnictwa
	projekty szkoleniowo-doradcze dla rolników z zakresu dobrych praktyk w rolnictwie	Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Gdańsku, rolnicy	osoby fizyczne, Gmina, izby rolnicze, Agencja Rozwoju i Modernizacja Rolnictwa, NGO

6 Zgodność Strategii z innymi dokumentami planistycznymi i strategicznymi

Prezentacja spójności zewnętrznej odnosić się będzie do następujących dokumentów strategicznych:

- 1) na poziomie UE: Strategii Europa 2020 i Inicjatyw Flagowych.
- 2) na poziomie krajowym:
  - Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”
  - Strategii Rozwoju Kraju 2020,
  - Koncepcji Zagospodarowania Przestrzennego Kraju 2030
  - 9 strategii zintegrowanych:
    - o Strategii innowacyjności i efektywności gospodarki
    - o Strategii rozwoju kapitału ludzkiego
    - o Strategii rozwoju transportu
    - o Strategii Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko
    - o Strategii Sprawne państwo
    - o Strategii rozwoju kapitału społecznego
    - o Krajowej strategii rozwoju regionalnego – Regiony Miasta Obszary wiejskie
    - o Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa
    - o Strategii rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego RP
- 3) na poziomie regionalnym:
  - Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020.

Spójność zostanie pokazana na matrycach przystawalności. W kolumnach ujęto cele strategiczne Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka, natomiast w wierszach cele poszczególnych dokumentów. W momencie, gdy cele strategii gminnej wpisują się całkowicie lub pośrednio w cele badanej strategii zewnętrznej, przecięcie kolumn i wiersz zostało oznaczone w następujący sposób:

- całkowicie spójne
- częściowo spójne

6.1 Spójność z dokumentami na poziomie UE

	Cel strategiczny 1: Wzrost jakości kapitału społecznego i ludzkiego	Cel strategiczny 2: Poprawa jakości infrastruktury publicznej i zwiększenie jej dostępności	Cel strategiczny 3: Wzmocnienie potencjału gospodarczego gminy
Strategia Europa 2020			
Zwiększenie stopy zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat z obecnych 69 % do co najmniej 75 %			

Zgodność
Strategii z
innymi
dokumentami

	Cel strategiczny 1: Wzrost jakości kapitału społecznego i ludzkiego	Cel strategiczny 2: Poprawa jakości infrastruktury publicznej i zwiększenie jej dostępności	Cel strategiczny 3: Wzmocnienie potencjału gospodarczego gminy
Osiągnięcie poziomu inwestycji w działalność badawczo-rozwojową równemu 3 % PKB, przede wszystkim poprzez poprawę warunków inwestowania w B+R przez sektor prywatny i opracowanie nowego wskaźnika umożliwiającego śledzenie procesów innowacji			
Ograniczenie emisji dwutlenku węgla co najmniej o 20 % w porównaniu z poziomem z 1990 r. lub, jeśli pozwolą na to warunki, o 30 %; zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w naszym całkowitym zużyciu energii do 20% oraz zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20 %			
Ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10 % z obecnych 15 % oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lat posiadających wyższe wykształcenie z 31 % do co najmniej 40 %			
Ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25% poprzez wydobycie z ubóstwa 20 mln osób			
Inicjatywa Flagowa „Unia Innowacji”			
Poprawa warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii			
Inicjatywa Flagowa „Mobilna młodzież”			
Poprawa wyników systemów kształcenia oraz podniesienie atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej			
Inicjatywa Flagowa „Europejska agenda cyfrowa”			
Upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego			
Inicjatywa Flagowa „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”			

	Cel strategiczny 1: Wzrost jakości kapitału społecznego i ludzkiego	Cel strategiczny 2: Poprawa jakości infrastruktury publicznej i zwiększenie jej dostępności	Cel strategiczny 3: Wzmocnienie potencjału gospodarczego gminy
Uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej			
Inicjatywa Flagowa „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”			
Poprawa otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspieranie rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencyjności na rynkach światowych			
Inicjatywa Flagowa „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”			
Modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy			
Inicjatywa Flagowa „Europejski program walki z ubóstwem”			
Zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.			

6.2 Spójność z dokumentami na poziomie krajowym

	Cel strategiczny 1: Wzrost jakości kapitału społecznego i ludzkiego	Cel strategiczny 2: Poprawa jakości infrastruktury publicznej i zwiększenie jej dostępności	Cel strategiczny 3: Wzmocnienie potencjału gospodarczego gminy
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”			
Cel główny: Poprawa jakości życia Polaków			

	Cel strategiczny 1: Wzrost jakości kapitału społecznego i ludzkiego	Cel strategiczny 2: Poprawa jakości infrastruktury publicznej i zwiększenie jej dostępności	Cel strategiczny 3: Wzmocnienie potencjału gospodarczego gminy
Cel strategiczny nr 1: Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji			
Cel strategiczny nr 2: Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym			
Cel strategiczny nr 3: Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki			
Cel strategiczny nr 4: Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki			
Cel strategiczny nr 5: Stworzenie Polski Cyfrowej			
Cel strategiczny nr 6: Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”			
Cel strategiczny nr 7: Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska			
Cel strategiczny nr 8: Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych			
Cel strategiczny nr 9: Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego			
Cel strategiczny nr 10: Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej			
Cel strategiczny nr 11: Wzrost społecznego kapitału rozwoju			
Strategia Rozwoju Kraju 2020			
Cel strategiczny: Wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.			
Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem			

	Cel strategiczny 1: Wzrost jakości kapitału społecznego i ludzkiego	Cel strategiczny 2: Poprawa jakości infrastruktury publicznej i zwiększenie jej dostępności	Cel strategiczny 3: Wzmocnienie potencjału gospodarczego gminy
Cel I.2. Zapewnienie środków na działania rozwojowe			
Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela			
Cel II.1. Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej			
Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki			
Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki			
Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego			
Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych			
Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko			
Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu			
Cel III.1. Integracja społeczna			
Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych			
Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych			
Koncepcja Zagospodarowania Przestrzennego Kraju 2030			
Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.			
Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów			

	Cel strategiczny 1: Wzrost jakości kapitału społecznego i ludzkiego	Cel strategiczny 2: Poprawa jakości infrastruktury publicznej i zwiększenie jej dostępności	Cel strategiczny 3: Wzmocnienie potencjału gospodarczego gminy
Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej			
Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski			
Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa			
Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego			
Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”			
Cel strategiczny: Wysoce konkurencyjna gospodarka (innowacyjna i efektywna) oparta na wiedzy i współpracy			
Cel szczegółowy 1: Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki			
Cel szczegółowy 2: Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy			
Cel szczegółowy 3: Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców			
Cel szczegółowy 4: Wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki			
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020			
Cel szczegółowy 1: Wzrost zatrudnienia			
Cel szczegółowy 2: Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych			

	Cel strategiczny 1: Wzrost jakości kapitału społecznego i ludzkiego	Cel strategiczny 2: Poprawa jakości infrastruktury publicznej i zwiększenie jej dostępności	Cel strategiczny 3: Wzmocnienie potencjału gospodarczego gminy
Cel szczegółowy 3: Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym			
Cel szczegółowy 4: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej			
Cel szczegółowy 5: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli			
Strategia Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 roku)			
Cel główny: Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego, przez tworzenie spójnego, zrównoważonego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym			
Cel strategiczny 1: Stworzenie zintegrowanego systemu transportowego			
Cel strategiczny 2: Stworzenie warunków dla sprawnego funkcjonowania rynków transportowych i rozwoju efektywnych systemów przewozowych			
Cel szczegółowy: Stworzenie nowoczesnej, spójnej sieci infrastruktury transportowej			
Cel szczegółowy: Poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym			
Cel szczegółowy: Bezpieczeństwo i niezawodność			
Cel szczegółowy: Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko			
Cel szczegółowy: Zbudowanie racjonalnego modelu finansowania inwestycji infrastrukturalnych			
Strategia Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko - perspektywa do 2020 r.			
Cel główny: Zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz			

	Cel strategiczny 1: Wzrost jakości kapitału społecznego i ludzkiego	Cel strategiczny 2: Poprawa jakości infrastruktury publicznej i zwiększenie jej dostępności	Cel strategiczny 3: Wzmocnienie potencjału gospodarczego gminy
konkurencyjną i efektywną gospodarkę.			
Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska			
Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię			
Cel 3. Poprawa stanu środowiska			
Strategia Sprawne Państwo 2020 r.			
Cel główny: Zwiększenie skuteczności i efektywności państwa otwartego na współpracę z obywatelami			
Cel 1. Otwarty rząd			
Cel 2. Zwiększenie sprawności instytucjonalnej państwa			
Cel 3. Skuteczne zarządzanie i koordynacja działań rozwojowych			
Cel 4. Dobre prawo			
Cel 5. Efektywne świadczenie usług publicznych			
Cel 6. Skuteczny wymiar sprawiedliwości i prokuratura			
Cel 7. Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego			
Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020			
Cel główny. Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski			
Cel szczegółowy 1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji			
Cel szczegółowy 2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne			
Cel szczegółowy 3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy			
Cel szczegółowy 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego			
Krajowej Strategia Rozwoju Regionalnego 2010- 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie			

	Cel strategiczny 1: Wzrost jakości kapitału społecznego i ludzkiego	Cel strategiczny 2: Poprawa jakości infrastruktury publicznej i zwiększenie jej dostępności	Cel strategiczny 3: Wzmocnienie potencjału gospodarczego gminy
Cel strategiczny: Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.			
1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”)			
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”)			
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”)			
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012-2020			
Cel główny: Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa i rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju			
Cel szczegółowy: 1. Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich			
Cel szczegółowy: 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa dostępności przestrzennej			
Cel szczegółowy: 3. Bezpieczeństwo żywnościowe			
Cel szczegółowy: 4. Wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno- -spożywczego			
Cel szczegółowy: 5. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich			
Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego RP 2022			
Cel główny: Wzmocnienie efektywności i spójności systemu bezpieczeństwa narodowego			
Cel Operacyjny 1 Kształtowanie stabilnego międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa w wymiarze regionalnym i globalnym			

	Cel strategiczny 1: Wzrost jakości kapitału społecznego i ludzkiego	Cel strategiczny 2: Poprawa jakości infrastruktury publicznej i zwiększenie jej dostępności	Cel strategiczny 3: Wzmocnienie potencjału gospodarczego gminy
Cel Operacyjny 2 Umocnienie zdolności państwa do obrony			
Cel Operacyjny 3 Rozwój odporności na zagrożenia bezpieczeństwa narodowego			
Cel Operacyjny 4 Zwiększenie integracji polityk publicznych z polityką bezpieczeństwa			
Cel Operacyjny 5 Tworzenie warunków do rozwoju zintegrowanego systemu bezpieczeństwa narodowego			

6.3 Spójność z dokumentami na poziomie regionalnym

	Cel strategiczny 1: Wzrost jakości kapitału społecznego i ludzkiego	Cel strategiczny 2: Poprawa jakości infrastruktury publicznej i zwiększenie jej dostępności	Cel strategiczny 3: Wzmocnienie potencjału gospodarczego gminy
Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020			
Cel strategiczny I: Nowoczesna Gospodarka			
Wysoka efektywność przedsiębiorstw			
Konkurencyjne szkolnictwo wyższe			
Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna			
Cel strategiczny II: Aktywni mieszkańcy			
Wysoki poziom zatrudnienia			
Wysoki poziom kapitału społecznego			
Efektywny system edukacji			
Lepszy dostęp do usług zdrowotnych			
Cel strategiczny III: Atrakcyjna przestrzeń			
Sprawny system transportowy			
Bezpieczeństwo i efektywność energetyczna			
Dobry stan środowiska			

7 Wdrażanie Strategii, system monitoringu i ewaluacji

Najbardziej znanym i powszechnie stosowanym przez samorzady mechanizmem weryfikacji postępów wdrażania planów jest ich monitoring. Istota monitoringu polega na prowadzeniu stałych obserwacji i dokonywaniu systematycznych pomiarów przebiegu realizacji celów strategii. Ponieważ Strategia Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka 2015-2022 jest zarówno narzędziem planowania, jak i wspomaganie rozwoju Gminy, stosownie do tych dwóch funkcji Strategii, zasadnym wydaje się wyróżnienie dwóch płaszczyzn jego obserwacji i oceny.

Pierwszą płaszczyzną monitoringu jest obserwacja Strategii jako dokumentu planowania działań wspomagających rozwój z całą logiką uzasadnienia tych działań. W płaszczyźnie tej obserwacji należy prowadzić w trzech sferach:

- w sferze zmieniającej się diagnozowanej rzeczywistości,
- w sferze identyfikacji problemów/ słabych stron,
- w sferze planowania rozwoju lokalnego.

Wymienione trzy sfery obserwacji dotyczą w istocie stopnia spójności z rzeczywistością i stopnia spójności z tymi uwarunkowaniami zewnętrznymi, którymi są ogólnie mówiąc, osiągnięcia cywilizacyjne. Przyptyw informacji o tych osiągnięciach wywołuje potrzebę ich adaptacji na terenie Gminy. Kolejnym aspektem, który należy brać pod uwagę są zmiany uwarunkowań wewnętrznych gminy. Analiza Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka 2015-2022 jako dokumentu planowania działań wspomagających rozwój Gminy Czarna Dąbrówka winna być przeprowadzana, co najmniej raz na rok. Zmienność uwarunkowań wpływających na potrzeby korygowania Strategii i względy organizacyjne zespołu powołanego do spraw planowania strategicznego mogą w przyszłości pokazać, jakie cykle czasu należy przyjąć. Rekomenduje się zatem, aby co najmniej raz do roku **Zespół Strategiczny** dokonywał przeglądu strategii pod kątem jej adekwatności do aktualnej sytuacji w Gminie i jej otoczeniu.

Drugą płaszczyzną monitoringu jest obserwacja i ocena wdrażania działań i projektów w ramach poszczególnych priorytetów Strategii, działań i projektów, w tym obserwacja realizacji zadań w sferze materialnej, głównie inwestycyjnej, jak i obserwacja wdrażania przedsięwzięć organizacyjnych i projektów społecznych. Niezwykle korzystna dla monitoringu jest sytuacja, gdy Strategia posiada zorganizowany podmiot koordynujący prace nad jego wdrażaniem, informujący wszystkich partnerów o najbliższych zamierzeniach rozwojowych i przyjmujący od nich wszelkie inicjatywy w tym zakresie. Funkcję tę sprawuje Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, zaś partnerami we wdrażaniu strategii są instytucje, organizacje pozarządowe, grupy społeczne i partnerzy biznesowi, wymienieni w rozdziale 5.

Wdrażanie

Monitoring

Ewaluacja

Z planowaniem strategicznym nierozzerwalnie winien być związany system pomiaru efektów w formie wskaźników obrazujących miarę postępu i skuteczności wdrażania celów zawartych w strategii. W metodyce planowania strategicznego stosuje się najczęściej wskaźniki na poziomie:

- produktu,
- rezultatu,
- oddziaływania.

Produkt to bezpośredni, materialny efekt realizacji różnorodnych przedsięwzięć, mierzony konkretnymi wielkościami. Produkt jest wynikiem interwencji w stan aktualny.

Rezultat to bezpośredni wpływ zrealizowanego produktu przedsięwzięć/ projektów na swoje otoczenie społeczno-ekonomiczne, uzyskany natychmiast po zakończeniu danego projektu. Rezultaty to bezpośrednie, natychmiastowe efekty zrealizowanego projektu. Dostarczają one informacji o zmianach, jakie nastąpiły w wyniku wdrożenia projektu u beneficjentów pomocy, bezpośrednio po uzyskaniu przez nich wsparcia.

Oddziaływanie to długofalowe konsekwencje zrealizowanego produktu, wykraczające poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów, a także pośrednie konsekwencje dla innych adresatów, którzy skorzystali w wyniku realizacji projektu.

Pomiar efektów wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka 2015-2022 mierzony będzie poprzez zestaw wskaźników obrazujących miarę postępu i skuteczności realizacji celu strategicznego, którym jest „Poprawa atrakcyjności i jakości życia na terenie Gminy Czarna Dąbrówka”. Realizacja celów szczegółowych może być mierzona następującymi wskaźnikami:

Cel szczegółowy A – Poprawa kondycji jakości kapitału społecznego i ludzkiego

Wskaźniki:

- liczba szkoleń/ warsztatów/ prelekcji dostosowujących zasoby wiedzy mieszkańców do wymogów rynku pracy
- liczba uczestników szkoleń/ warsztatów/ prelekcji dostosowujących zasoby wiedzy mieszkańców do wymogów rynku pracy
- wskaźnik poziomu wykształcenia mieszkańców
- liczba projektów dotyczących przekwalifikowań zawodowych mieszkańców
- liczba osób korzystających z doradztwa zawodowego
- liczba projektów społecznych skierowanych do osób dorosłych (np. o tematyce przeciwalkoholowej i związanej z innym negatywnymi zjawiskami społecznymi)
- liczba projektów edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży
- liczba projektów dotyczących dzieci w wieku przedszkolnym
- liczba przedsięwzięć wzmocniających współpracę trójsektorową
- liczba uczestników przedsięwzięć wzmocniających współpracę trójsektorową
- liczba imprez kulturalnych/ edukacyjnych/ sportowych

Cel szczegółowy B – Przełamanie słabości w dostępie do infrastruktury publicznej i poprawa jej jakości

Wskaźniki:

- liczba km zmodernizowanych/ rozbudowanych dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich
- liczba połączeń komunikacyjnych
- liczba km wybudowanych/ rozbudowanych ścieżek rowerowych
- liczba km sieci kanalizacyjnej
- liczba przyłączy do sieci kanalizacyjnej
- liczba m³ oczyszczonych ścieków komunalnych
- liczba km wodociągów
- liczba wybudowanych/ zmodernizowanych ujęć wody/ oczyszczalni ścieków, w tym przydomowych
- liczba projektów z zakresu infrastruktury społeczeństwa informacyjnego (telefonii komórkowej, internet)
- liczba km sieci interentu szerokopasmowego
- liczba wybudowanych/ zmodernizowanych obiektów oświaty (przedszkola, szkoły)
- liczba wybudowanych/ zmodernizowanych obiektów kultury
- liczba wybudowanych/ zmodernizowanych obiektów sportowych i rekreacyjnych
- liczba przedsięwzięć dotyczących służby zdrowia (np. rozwój infrastruktury, zakup sprzętu)
- liczba przedsięwzięć dotyczących pomocy społecznej (np. domy opieki społecznej, domy dziennego pobytu)
- liczba elementów systemu informacji turystycznej i kulturalnej
- liczba przedsięwzięć/ opracowań na potrzeby informacji turystycznej i rekreacji

Cel szczegółowy C – Wzmocnienie potencjału gospodarki na terenie gminy

Wskaźniki:

- liczba podmiotów gospodarczych
- wskaźnik bezrobocia
- liczba przedsięwzięć związanych z rozwojem „przemysłów kreatywnych”
- liczba przedsięwzięć związanych z energią odnawialną i biopaliwami
- liczba przedsięwzięć związanych z rozwojem usług turystycznych i agroturystyki
- liczba przedsięwzięć związanych z rozwojem ekobiznesu (np. wydobywanie, energetyka)
- liczba projektów edukacyjnych skierowanych do rolnictwa
- liczba projektów informacyjnych skierowanych do rolnictwa
- liczba projektów promocyjnych dotyczących produktów rolnych

Nieodłącznym elementem zastosowanej metodologii przy opracowania obecnej Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka 2015-2022 jest partycypacja społeczna na etapie budowania strategii, a następnie na etapie jej wdrażania. Proces uspołecznienia prac nad strategią miał formę konsultacji społecznych, polegających na przeprowadzeniu warsztatów problemowych, w których uczestniczyli przedstawiciele Urzędu Gminy, Rady Gminy oraz różnych grup społecznych, zawodowych oraz przedstawiciele poszczególnych miejscowości gminy, a także organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy i inne instytucje obejmujące swoim działaniem teren gminy.

Zatem proces partycypacji społecznej w odniesieniu do Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka 2015-2022 dotyczy dwóch etapów:

- opracowania strategii,
- wdrażania strategii.

Skuteczne wdrażanie strategii zależy zatem, nie tylko od aktywnej pracy Urzędu Gminy – i przeprowadzania projektów infrastrukturalnych, ale wymaga włączenia się szerokich kręgów społecznych do tego procesu. W szczególności ma to odniesienie do osiągnięcia celów „miękkich” strategii, dotyczących np. rozwoju kultury, edukacji, przedsiębiorczości, turystyki. Modelowym rozwiązaniem w tym zakresie jest prowadzenie współpracy „Trzech Sektorów”, to jest samorządu, organizacji społecznych i pozarządowych oraz sektora prywatnego (przedsiębiorcy, rolnicy). Kolejnym istotnym czynnikiem w rozwoju gminy jest komunikacja władz samorządowych z mieszkańcami gminy.

Instytucją odpowiedzialną za promocję Strategii Rozwoju jest Urząd Gminy w Czarnej Dąbrówce. Celem działań związanych z promocją Strategii jest dotarcie do jak największej liczby beneficjentów działań objętych Strategią. W ramach promocji Strategii podejmowane zostaną m.in. działania:

- ogłoszenie Strategii na stronie internetowej gminy,
- przygotowanie materiałów informacyjnych dla beneficjentów zainteresowanych wybranym projektem,
- spotkania z potencjalnymi partnerami w realizacji projektów,
- publikacje w prasie lokalnej.

System wdrażania na poziomie Urzędu Gminy dotyczy przedsięwzięć będących w gestii gminy i obejmować będzie następujące działania:

- przygotowanie dokumentacji zadań objętych Strategią, występowanie z wnioskami o dofinansowanie,
- przeprowadzenie procedur wyboru wykonawców zadań, kontraktowanie,
- monitorowanie przebiegu prac w ramach poszczególnych projektów,
- raportowanie kwartalne i roczne,
- przygotowanie propozycji dotyczących korekt w zakresie poszczególnych zadań,
- prowadzenie rozliczeń finansowych,
- prowadzenie działań promocyjnych i informacyjnych.

Do zadań Urzędu Gminy w Czarnej Dąbrówce, w ramach procesu monitoringu wdrażania Strategii należy także:

- opiniowanie zmian i uzupełnień Strategii,
- zapewnienie zgodności realizacji Strategii z obowiązującymi przepisami (w zakresie zamówień publicznych, ochrony środowiska, ochrony dóbr dziedzictwa kulturowego),
- promocja Strategii,
- sporządzanie materiałów informacyjnych na temat wdrażania Strategii,
- sporządzanie informacji o ewentualnych nieprawidłowościach w realizacji Strategii,
- monitorowanie działań związanych z realizacją Strategii,
- pomiar wskaźników wdrażania Strategii.

Ewaluacja procesu wdrażania oraz aktualizacja Strategii jest w gestii **Zespołu Strategicznego**. Strategia Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka 2015-2022 jest dokumentem otwartym i podlegała będzie aktualizacji w miarę potrzeb lokalnych. Podstawą do aktualizacji strategii będzie:

- analiza postępu w realizacji zadań podjętych w strategii,
- zmiany w lokalnej sytuacji społeczno-gospodarczej, np. nowe, pojawiające się problemy i uwarunkowania,
- zmiany w otoczeniu zewnętrznym, będące np. źródłem szans rozwojowych.